ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XVI (LI) ■ Nr. 7 (421) ■ Iulie 2017 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Afiş antinazist - BARBARA J. MARKS: *Acesta este inamicul* (1943)

Mihai Barbu

Vești vesele și triste despre comuna cu patru biblioteci publice. Din Polonia de azi…

Oameni răi spun despre ardeleni că sunt morți după zupa de găină cu tăiețel de casă și că în timpul când o savurează (ăsta-i cuvântul ce exprimă adevărul!) în gospodăria lor se pot produce tot felul de blăstămății. Ardelenii își sorb zupa cu atâta pathos (și într-un zgomot infernal) că hoții pot să-i calce și să-i lase lefteri pentru că nimeni nu-i aude și nimeni nu-i vede. Vremea supei e ora magică a bucătăriei ardelene. O statistică despre orarul spargerilor în Ardeal ar fi un document semnificativ și ar coincide, minut de minut, cu timpul în care ardelenii îngurgitează (e un cuvânt nepotrivit, dar nu vreau să mă repet…) această supă în care pete aurii de grăsime plutesc diafan pe lângă insule de morcovi și albituri. (Nu încercați s-o faceți cu găini din comerțul capitalist că nu vă iese! Aveți nevoie de găina româncă binecrescută într-o curte prevăzută cu un pământ gras, pe care pot să-l scurme și să-l întoarcă pe dos din zori până-n seară, de un loc binecuvântat unde boabele și verdeața nu lipsesc niciodată).

Supele și sângeretele. La polonezi

Când ajungi în Polonia ca invitat la un festival internațional de folclor, inițiat de un primar tânăr, Tomasz Sadlon, cu un pronunțat aer occidental, ai parte de mese bogate și surprinzătoare. Ne referim, desigur, la supele sau, mă rog, la ciorbele lor. La prima noastră masă comună, pe tărâm polonez, am avut în față o farfurie adâncă în care, pe fundul ei, zăcea, leșinată, o grămadă de tăiețel. În jurul farfuriei erau tot felul de antreuri care îți făceau, amical, cu ochiul și pe care oaspeții le-au luat, imediat, în considerare. Unii dintre dansatori, (mult mai flămânzi decât noi pentru că au executat, anterior, o Ciuleandră cu repetiție), au socotit că trebuie să mănânce tăieteii respectivi în diverse combinații gastronomice. Când a venit castronul, plin ochi cu o ciorbă acrișoară de roșii ("zupa pomidorowa"), am priceput că va trebui să ne inundăm, imediat, tăieteii cu fiertura picantă și aburindă din fața noastră. Ei se răciseră și, în mod evident, au fost cam greu de resuscitat. A doua invenție poloneză privitoare la "zupă" am priceput-o atunci când în farfuria adâncă din fața noastră am găsit un ou fiert tăiat, longitudinal, pe din două. Bănuiam acum, după experiența din prima zi, că figura se va repeta și-ntr-a doua. Așa că am așteptat, răbdători, ciorba și am pus-o peste cele două jumătăți de ou. A treia surpriză ne-a furnizat-o cârnațul care-și aștepta, resemnat, rândul la o ciorbă roșie, de sfeclă, "borszcz czerwony", care să-i stingă arșița insuportabilă, de iad, în care a fost perpelit anterior. La fel de bine primită a fost și "zupa grzybowa" (adică cea de ciuperci, n.n.) care nu mai avea nevoie de nimic altceva pentru a-și pune în evidență calitățile. În loc de apă, leșii îți pun pe masă zeama unui compot în care plutesc felii consistente de măr sau niște căpșuni lipsite de vlaga și consistența de peste vară. La sfîrșitul mesei, am văzut că polacii îți oferă, în loc de prăjituri, câteva brânzeturi fine. Cafeaua lor e lungă și slabă. Un coleg, cafegiu înrăit, consuma zilnic câteva cafele și apoi dormea, ca un buștean, atât după amiaza cât și seara. Ultima surpriză gastronomică am întâlnit-o ambalată într-un staniol de-ți lua ochii și pe care o găseam, în fiecare dimineață, la bufetul suedez oferit de hotelul la care am tras. Am luat, din curiozitate culinară, staniolul care a luat forma unui cârnat cunoscut peste tot în lume sub mândrul nume de "polonez". Înăuntru era un fel de sângerete, o combinație de sânge amestecat cu varză și arpacaș pe care, după ce l-am gustat, l-am împachetat, repede, la loc. Un coleg de aventură polacă, care a studiat mineritul în Cracovia, ne-a spus că ar fi vorba de o specialitate foarte apreciată de localnici. A fost o afirmație urmată și de o demonstrație practică: omul a colectat toți sângereții din farfuriile noastre și i-a dat gata într-un timp rezonabil.

Un monolog, în Pădurea de mesteceni, despre marele cinema polonez de ieri

În ultima zi, la prânz, primarul din Psary ne-a invitat, personal, la masă. A ales o pensiune așezată, nu departe de primărie. Între cele două instituții fundamentale din viața omului, primăria și localul, se interpunea o pădure de mesteceni. Întrucât masa nu era gata când am trecut pragul localului, Primarul ne-a propus să inversăm timpul acțiunilor. Să vizităm, întâi, primăria, să ne arate un film de prezentare a locurilor și apoi, în cunoștință de cauză, să trecem la discutarea chestiunilor de interes reciproc. În timp ce traversam pădurea de mesteceni am vrut să-i aduc aminte d-lui primar (un profesor de engleză ce a renunțat la învățământ pentru a-și conduce comunitatea în care s-a născut) de filmul lui Andrzej Wajda, "Brzezina" (The birch wood/ Le bois de bouleaux, în limbi mult mai ușor de pronunțat) cu Daniel Olbrylski în rolul principal. Voiam să stăm de vorbă, traversând pădurea, despre câteva cunoștințe pe care le bănuiam comune (frații Boleslaw & Stanislaw, Michal și Mălina) din minunatul cinema polonez al anilor 70. O poveste de dragoste în care toți trei bărbații o vor pe Mălina, o fată simplă care le vorbește politicos, cu dumneavoastră, celor doi frați (care știu, amândoi, să cânte la pian) și se dăruiește, pe rând, amândurora. Asta se întâmplă la finalul unor alergări când Mălina se împiedică și cade. De măritat, fata se mărită cu Michal, un pădurar care cântă, după ureche, la armonică. Am simplificat la maximum povestea lui Iwaskiewicz despre tragedia unui tânăr, bolnav de plămâni, care a venit să sfârșească acasă ("Am venit aici ca să mor. De ce, la voi, nu sunt privighetori?") E o poveste pe muchie de cuțit despre dragoste, viață și moarte, o poveste petrecută la marginea unei veșnice păduri de mesteceni. A fost , vorba lui Minulescu, o romanță fără ecou. Atunci mi-am dat seama cât de bătrân eram (din punct de vedere cultural). Așa că am renunțat să-i mai vorbesc și despre "Cenușă și diamant" (Popiol i diament/ Ashes and Diamonds) alt film de Wajda cu Zbigniew Cybulski, în rolul unui tânăr ucigaș fără simbrie (vorba lui Ionesco). "Scântei și flăcări, o torță aprinsă/ Arzi între zori necontenit/ Dar cine știe, libertate nestinsă/ Câștigi sau pierzi, ce-ai cucerit?/ Cenușă doar, pierdută-n neant/ Îți va urma sau va mai rămâne/ Să ardă-n spuză, viu un diamant/ Stea vestitoare a zorilor de mâine." Sunt versuri ale poetului Norwid, gravate-n piatra unei vechi bazilici polace, pe care eroul le știe pe dinafară. E același erou care ucide la comandă, pentru că așa i-o cer superiorii. "Și noi ce suntem?", îl întreabă Ea, iubita de-o noapte a eroului. "Tu, fără îndoială, ești un diamant". El își dă duhul dimineața, împușcat de militari, într-o groapă de gunoi. A ratat șansa de-a fi un diamant. N-am mai vorbit nici de Omul de fier, nici de Omul de marmură, alte filme faimoase semnate de Wajda. La primărie, dl. primar ne-a spus că în comuna sa ființează patru biblioteci publice. Am rămas cu gura căscată. "Patru?" "Patru!", ne-a confirmat primarul. "Bine, dar în municipiul meu de-acasă e una singură". După această remarcă, colegii mei (îmbătrâniți în politică și-n protocol) mi-au atras atenția că nu se face să-mi vorbesc de rău țara, neamul și nici să deschid gura despre realizările noastre minuscule pe plan cultural.

Recurs la metodă. Metoda Bădiței Gheorghe din Hordou

"Bine, dragi colegi," m-am revoltat eu, "dacă tot sunt printre noi buni vorbitori de polacă, atunci vreți să traduceți, spre uzul dlui primar, ce-a zis Coșbuc despre ei în *Cetatea Neamțului…* " Deci: "Măi, Istrate, tu-i cunoști?/ Turcii sunt? Ba, parcă-s leșii. Vin încoace! Păi sunt proști?/ Bat și ei cel drum ca mânzul/ Să ne strice nouă prânzul?" După identificarea nepoftiților oaspeți, solicitarea gazdelor, în materie muzicală, ține de un "play list" autohton: "Măi, poleci, eu vă deschid/ Dar să nu vă puie dracu să mințiți, că vă ucid!/ Iar de marșuri mi-e cam scârbă./ Trageți-mi mai bine-o sârbă". Foamea face din niște dușmani ireductibili cei mai buni prieteni, indiferent de meniul oferit de gazde: "Onofrei al meu iubit? Vin la neica să te pup (Neica e Sobieski, n.n.)/ Și-l pupa viteazul rigă/ Și-ndopa la mămăligă". Coșbuc tratează în cheie comică ceea ce inițial păruse a fi un război total între niște leși rătăciți, fără busolă, și destoinicii apărători ai Cetății Neamțului. Bucatele autohtone, limitate la ceea ce - azi - numim produse bio, plus țuica moldovenilor fac să dispară diferențele culturale, îngroapă securea războiului și încurajează ecumenismul. Dar, Coșbuc, ca orice poet care se respectă, știe că manualele școlare (de până mai ier,n.n.) au nevoie de o poezie prin care trebuie să exulte spiritul național și mândria că faci parte dintr-un popor brav, cinstit și curajos. Și s-a conformat. El știa că într-o operă poetică nimeni nu mai e interesat să știe care e adevărul de pe teren. Rolul artistului e să transfigureze realitatea, tot așa cum ziaristul zilelor noastre o deformează în folos personal. Italianul (ca și Coșbuc, un mare admirator al lui Dante…) știe că "si non e verro, e ben trovato". Chiar dacă nu e adevărat, e bine găsit. Sau spus… : "Ce-a mai fost puțin îmi pasă/ Au plecat polonii-n sus/ Iar plăieșii-n jos s-au dus/ La Neculcea drept acasă/ Iar acesta-n cărți i-a pus/ Și din Psary (e o licență poetică care-mi susține argumentația, n.n) până la Tulcea/ Toți citesc ce-a scris Neculcea". Partea proastă e că, peste timp, George Coșbuc s-a dovedit a fi un vizionar în ceea ce privește stabilirea direcției noastre de înaintare: "Au plecat polonii-**n sus**/ Iar plăieșii-**n jos** s-au dus!" Prin urmare, vă propun să-l punem și pe Bădița din Hordou, sub aspre guri de foc, că n-a fost patriot deloc. Am văzut mai multe lucruri care m-au făcut să mor de ciudă că ai noștri, cei de azi, s-au cam ținut după direcția plăieșilor noștri de ieri. Am văzut, în Polonia, autostrăzi cât vezi cu ochii. Ei sunt campionii absoluți în absorbția fondurilor europene iar noi suntem în coada listei. Ultimii. Am observat că leșii au prostul obicei să nu demoleze minele pe care Europa le cere să le închidă. Ei au transformat clădirile de la suprafață în generoase săli de expoziție și în muzee de artă contemporană, Ce facem noi? Punem minele la pământ, le acoperim cu ciment și le înierbăm. Veniți să vedeți ce-a mai rămas după falnica mină Dâlja din Petroșani. "Totul fu zdrobit, năruit, spulberat, până când din lumea această impură nu mai rămaseră decât pulbere, frânturi de propoziții și praf de cuvinte", cum ar zice poetul contemporan. În Polonia, minele pe care Europa le vrea închise nu mai dau cărbune dar sunt rentabile sub formă unor muzee funcționale. La noi, ca să intri în subteranul unei mine din Vale, îți trebuie aprobări peste aprobări, ștampile și tot felul de avize. Dacă stai prost cu nervii, clachezi imediat. Un tur de forță (contra cost) într-o mină poloneză, unde totul funcționează, durează două-trei ore (varianta scurtă) sau vreo patru ore - într-o variantă completă. Totul a rămas funcțional. Când va fi nevoie, muzeul polonez poate da și cărbune. La minus 350 de metri sub pământ e o biserică închinată Sfintei Varvara, care e la fel de impozantă ca orice biserică de la suprafață. Cu wi-fi gratuit. Tot la acel orizont e și un bar (care nu e mai prejos decât dimensiunile bisericii) care are o ofertă specific minerească, de la bere până la suveniruri care să-ți amintească, mereu, de Mina Guido. La Petrila, societatea civilă și o seamă de arhitecți bucureșteni și străini au reușit să salveze câteva clădiri, declarându-le monumente istorice de tip industrial. Administrația locală nu reușește să le ia în posesie pentru că nu adună două treimi din voturile consiliului. Cine se opun? Liberalii… De

(continuare în p. 31)

Am văzut, în Polonia, autostrăzi cât vezi cu ochii. Ei sunt campionii absoluți în absorbția fondurilor europene iar noi suntem în coada listei. Ultimii. Am observat că leșii au prostul obicei să nu demoleze minele pe care Europa le cere să le închidă. Ei au transformat clădirile de la suprafață în generoase săli de expoziție și în muzee de artă contemporană, Ce facem noi? Punem minele la pământ, le acoperim cu ciment și le înierbăm.

reportaj

POEŢI ROMÂNI LA EMINESCU ACASĂ

Cea de a V-a ediţie a recitalurilor *Poeţi români la Eminescu acasă*, organizate de revista „Hyperion", Fundaţia Culturală „Hyperion-c.b." Botoşani şi Reprezentanţa Botoşani a Filialei Iaşi a Uniunii Scriitorilor din România s-a derulat în ziua de 17 iunie 2017 în holul Hotelului „Rareş" din Botoşani, manifestare culturală ce se desfăşoară în pregătirea celei de a V-a ediţii a Congresului Naţional de Poezie. Au citit poeţii: Liviu Ioan Stoiciu, Călin Vlasie, Lucian Vasiliu, Cassian Maria Spiridon, Adrian Alui Gheorghe, George Vulturescu, Marius Chelaru, Ioana Diaconescu, Doina Popa, Cosmin Perţa, Cornelius Drăgan, Alexandru Ovidiu Vintilă, Nicolae Panaite, Leo Butnaru, Grigore Chiper, Radu Florescu, Nicolae Sava, Vasile Tudor, Valentin Talpalaru, Hristina Doroftei, Nicolae Corlat, Vlad Scutelnicu, Vasile Iftime, Gabriel Alexe, Petruţ Pârvescu, Cristina Prisăcariu-Şoptelea, Dumitru Necşanu, Cezar Florescu, George Luca, Ovidiu Petcu şi Gellu Dorian. Un medalion liric din poezia lui Horaţiu Ioan Laşcu a susţinut actorul Florin Aioniţoaie. Acelaşi actor a prezentat şi un recital din poezia lui Mihai Eminescu. Premiul „Hyperion", acordat de revista „Hyperion" a fost decernat poetului Leo Butnaru.

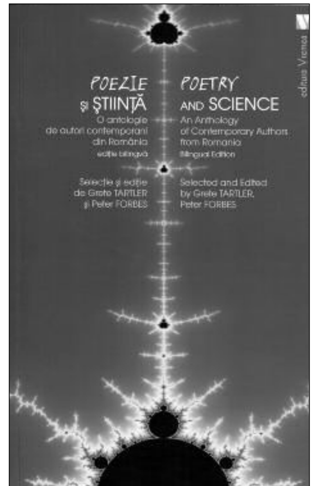

Eveniment editorial

Poeții și științele

Poezie și știință – o antologie de de autori contemporani din România; ediţie bilingvă; selecţie şi ediţie de Grete Tratler şi Peter Forbes (Editura Vremea, Bucureşti, 2016). După cum precizează Grete Tartler în *Cuvânt înainte*, „antologia de faţă nu-şi propune întoarcerea la rădăcinile comune ale poeziei şi ştiinţei, nici la clasici în materie, ci prezentarea câtorva autori, fascinaţi de interdisciplinaritate, din România". Sunt trecuţi în revistă poeţii care sunt influenţaţi de alchimie, ca „transformare de sine" (Vasile Baghiu, Magda Cârneci, Eugen Bunaru...), alţii de chimie (Maria Pal, Liviu Ioan Stoiciu), de geologie (Ana Blandiana), de fizică (Simona-Grazia Dima sau Dinu Flămând), de SF (Vasile Gogea), de matematică (Ioana Ieronim, Letiţia Ilea...) etc. Printre altele, coautoarea antologiei notează: „Paralele botanice şi biologice găsim şi la Gheorghe Izbăşescu, Elena Ştefoi, Ion Mircea. Iarba din curtea casei, năpădind urmele părinţilor morţi, face legături între lumi". Şi sunt citate versurile lui Gheorghe Izbăşescu: „Ascultând foşnetul ierbii, Agrostis stolonifera,/şi vocea uscată a fantomelor din sertare,/spionii ei, ce-năbuşe zgomote fireşti,/Cât eu cu muza-n dormitor, cercetând tablourile cu cei dragi de pe pereţi,/bănuiam că nici noi nu suntem foarte vii,/cum nici ei nu sunt foarte morţi,/Şi, fără să vrem,/vărsăm pe faţa de masă cafelele din ceşti". În concluzie, Grete Tartler notează: „Crezând eu însămi că poezia e mai apropiată de religie, muzică şi ştiinţe decât de proză şi că unele dintre descoperirile de azi ne pot aduce şi speranţă (precum credinţa), nu numai îndoială, am inclus în această antologie şi câteva poeme în care religia potenţează cele spuse de ştiinţă". Antologia mai cuprinde un eseu de Solomon Marcus: *O literatură ascunsă. Două direcţii ale evoluţiei culturale*, precum şi notele biobliografice ale celor 34 de poeţi prezenţi cu poeziile în română şi engleză. Este vorba de un adevărat eveniment editorial. **(DAD)**

Carte nouă

ION ȘERBAN DRINCEA – *Zic și eu*
(Editura *Măiastra*, 2017)

Ion Şerban Drincea este un poet din Mehedinţi, stabilit la Timişoara. Cartea aceasta, însă, nu e una lirică, ci de aforisme. Aş zice că e vorba de aforisme de bun simţ, vizând bunul simţ: „Nu există un sfârşit, indiferent de situaţie. Fiecare sfârşit înseamnă un început". Sau: „Rădăcinile pomului altoit rămân aceleaşi, doar fructele se schimbă.Omul nu face excepţie de la această regulă". Sau: „Vinul bun se cunoaşte şi după ceea ce faci după ce ai terminat de băut". Apoi, Şerban Drincea este şi moralist, cum îi şade bine unui autor de aforisme: „Rodul bătrâneţii este după cum au fost florile tinereţii". Sau: „Aminteşte-ţi întotdeauna de binele făcut de cineva, nu aştepta ca persoana respectivă să ţi-l readucă în memorie". În sfârşit, unele apoftegme sunt de inspiraţie creştină: „Minunile se arată numai la cei care cred în ele". Sau: „Binele trebuie făcut din iubire şi nu din dorinţa de a primi recompense sau pentru a te achita de obligaţii". La final, Şerban Drincea e şi ludic: „Cât în lună, cât în stele/Toate îs numai belele,/Mai ales când crezi în ele/Fără bani în portofele". **(DAD)**

BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „RADU ROSETTI" ORGANIZEAZĂ

Concursul naţional de proză scurtă „RADU ROSETTI", ediţia a XIX-a, 2017

Concursul este organizat pe **trei grupe de vârstă:** 10-15 ani, 16-20 de ani, 21-35 de ani.

Condiţii de participare:

■ 1 sau 2 lucrări care să nu depăşească 10 p. A4 (text dactilografiat / tehnoredactat) şi care să nu fi fost premiate la alte ediţii ale concursului nostru;

■ Textul va fi tehnoredactat în programul Microsoft Word şi salvat în format *.doc* (nu docx), cu font *Times New Roman*, mărime *12*, spaţiere la *1 rând, cu diacritice, cu respectarea ortografiei*, marginile paginii setate la *2 cm*, aliniere *justify*.

Modalitatea de trimitere sau depunere a lucrărilor:

■ Lucrările tipărite se vor trimite într-un plic format A4, care va conţine:

■ lucrarea, la începutul căreia NU se menţionează numele autorului, ci doar *titlul, categoria de vârstă şi un motto*;

■ un plic mic, închis, pe care se va specifica *mottoul lucrării* alături de *categoria de vârstă* şi care va conţine datele de identificare şi contact ale autorului: *numele şi prenumele, data naşterii, adresa completă, numărul de telefon, ocupaţia şi adresa de email.*

■ În paralel, va fi expediată lucrarea în format electronic, având specificate *acelaşi motto şi categoria de vârstă*, pe adresa: *bibli_on@yahoo.com* ca ataşament tehnoredactat. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proza *Radu Rosetti*". Organizatorii garantează anonimatul expeditorului.

Participă tineri care nu au debutat editorial în proză şi nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor.

Lucrările (schiţe şi povestiri) vor fi expediate pe adresa: Biblioteca Municipală „Radu Rosetti", Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poştal 601077, Oneşti, Jud. Bacău

Data limită de primire a lucrărilor: 24 septembrie 2017.

Premierea va avea loc în data de 28 septembrie 2017. Pentru laureaţii concursului cu domiciliul în alte localităţi, premiile vor fi expediate prin poştă.

Relaţii la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAŢII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs.

Lucrările scrise de mână, precum şi cele care nu respectă prezentul regulament nu vor fi luate în considerare.

Ana Blandiana

Prietenie si posteritate

Am fost cu puţin timp în urmă, de Ziua Poeziei, la Piatra Neamţ şi am fost profund impresionată, din nou, de frumuseţea şi graţia oraşului (este singurul oraş pe care îl ştiu căruia acest calificativ, făcut pentru fiinţe, i se potriveşte) şi de deschiderea spre poezie, de comunicarea prin poezie a locuitorilor lui. Organizatorul sărbătorii poeziei era scriitorul Adrian Alui Gheorghe, în biroul de director al bibliotecii al căruia am descoperit, alături de raftul intimidant al propriilor cărţi, acela cu volumele postume, surprinzător de numeroase ale lui Aurel Dumitraşcu, editate, în numele prieteniei, de Adrian Alui Gheorghe. E greu să-ţi imaginezi cum ar fi fost posteritatea lui Aurel Dumitraşcu, şi chiar dacă ar fi existat, fără devotamentul prietenului său şi e greu să nu fii tulburat de această legătură peste viaţă şi moarte a cărui autor este Adrian Alui Gheorghe.

Una dintre cărţile care m-au impresionat cu adevărat în ultimii ani a fost corespondenţa între Aurel Dumitraşcu şi Adrian Alui Gheorghe, purtată pe parcursul deceniului 1978-1988 şi publicată de acesta din urmă acum. Masivul volum, de mai bine de 500 de pagini format mare, m-a făcut să mă gândesc – înainte chiar de a începe să-l citesc – la ceea ce a însemnat fiecare dintre sutele de scrisori pe care le cuprinde, la cantitatea de timp, deci de viaţă, însumată din miile de gesturi pe care le presupunea scrierea şi expedierea unei scrisori, la căutarea plicurilor care nu se lipeau, a timbrelor care nu se găseau întotdeauna, la mersul la poşta din sat care era deschisă numai câteva ore şi uneori nici atunci. Am trăit şi eu senzaţia de izolare a scriitorului pentru care scrisorile erau ca nişte frânghii în stare să-l ţină suspendat deasupra vidului şi, înainte de a pătrunde tulburată în existenţa celor doi tineri poeţi din întunecatul deceniu, nu m-am putut împiedica să-mi aduc aminte cum mergeam noaptea la gară, ca să punem scrisorile direct la vagonul poştal (cu speranţa că, în felul acesta, vor fi mai puţin citite înainte de a ajunge la destinaţie) sau cum rătăceam kilometri întregi în căutarea unei cutii poştale valide, pentru că majoritatea erau vandalizate (ca şi telefoanele publice), parcă anume pentru a zădărnici comunicarea între oameni. Şi totuşi, volumul intitulat FRIG – cu referire evidentă la perioada în care i-au fost scrise paginile – răspândeşte o tulburătoare căldură izvorâtă din intensitatea acestei comunicări. Şi nu e vorba doar de comunicarea dintre cei doi tineri autori ai scrisorilor, este vorba, într-un mod de-a dreptul fascinant, de eforturile lor – eroice în condiţiile date – de a descoperi şi cunoaşte literatura, ca pe o altă formă, perenă, de comunicare, ca pe o soluţie împotriva singurătăţii, înainte de a fi una împotriva morţii.

De fapt, cei doi eroi ai romanului epistolar – pentru că este într-adevăr un roman cu personajele bine conturate, cu atmosfera şi detaliile epocii sugerate cu fineţe, chiar dacă fără intenţii literare – nu seamănă deloc, deşi relaţia dintre ei este prietenia însăşi. Iar neasemănarea nu vine din faptul că unul era închis într-un sat, şi celălalt într-o uzină. Neasemănarea lor este mult mai profundă, aproape de nebănuit. Desigur, amândoi se află în acea perioadă evanescentă de la începutul tinereţii, înainte de intrarea în maturitate şi în viaţa propriu-zisă, când fostul adolescent este încă nu numai în căutarea locului său în lume (un loc pe care nu este sigur că îl va găsi), ci şi în căutarea propriei definiţii, abia dacă bănuite; pentru amândoi scrisul, cu toată nesiguranţa lui, este singurul punct de sprijin în univers, mult mai mult decât o vocaţie: o soluţie – singura – de supravieţuire; pentru amândoi, a se găsi în celălalt, ca şi în alţi colegi de generaţie pe care îi citesc, îi caută, îi ştiu pe de rost, este o dovadă, de care au nevoie, a propriei existenţe şi autenticităţi. Amândoi sunt naivi, furioşi, radicali, iluminaţi, complexaţi, exaltaţi, deprimaţi, dezorientaţi, dezgustaţi şi câte şi mai câte caracteristici comune care ar fi trebuit să-i facă să semene... Şi totuşi, există ceva – greu sau imposibil de susţinut cu argumentele din epocă, dar evident din perspectiva timpului şi a cititorului de azi – care îi deosebeşte unul de altul, care îi face diferiţi şi chiar de sens contrar. Acel ceva, greu de precizat pe parcursul lecturii şi existent nu mai mult decât o nelinişte de nedefinit, este totuşi o evidenţă. Deşi se mişcau pe acelaşi drum, glisând ani de zile paralel, cei doi prieteni atât de asemănători se îndreptau in direcţii opuse: unul luneca înspre viaţă, celălalt luneca înspre moarte.

Nimic melodramatic însă în aceasta situaţie existenţială, nici o clipă editorul scrisorilor nu încearcă să schimbe perspectiva din prezentul revolut cu cea din prezentul de azi, nici un accent, oricât de puţin apăsat, nu încearcă să sublinieze deosebirea şi nedreptatea. Singurul semn al conştiinţei deosebirii este editarea. De aproape douăzeci de ani, Adrian Alui Gheorghe îngrijeşte, editează, publică manuscrisele prietenului său ca într-o răscumpărare a inegalităţii pe care a operat-o destinul, ca într-o încercare încăpăţânată, aproape magică, de a-l menţine în viaţă. Astfel, prietenia lor nu a putut fi „cenzurată de moarte", cel rămas, vinovat de propriul noroc, dăruindu-şi celui plecat timpul primit în plus. Rezultatul –nescontat, cred – este nu numai decuparea din bolovanul de grafit a staturii reale, a statuii prietenului, ci şi construirea, la marginea dinspre noi a istoriei literare, a încă unui mit al prieteniei.

În afara sentimentului că este un poet de o aproape halucinantă autenticitate – sentiment pe care mi-l dădeau nu numai versurile sale, scrise sau nescrise încă, ci întreaga înfăţişare, gesturile, privirea – de la Aurel Dumitraşcu mi-au rămas două amintiri:

Una este o întâlnire într-o sală plină până la refuz de cititori, cu prilejul unei lecturi din 1988 la Biblioteca din Piatra Neamţ, întâlnire de pe urma căreia am păstrat o fotografie în care ne privim uimiţi, reciproc intimidaţi. Cititorii aceia şi atmosfera electrizantă a lecturii (care avea să fie, în ceea ce mă priveşte, ultima de dinaintea interzicerii) au rămas pentru mine dovada ideală şi nemairepetată (mai întâi din lipsă de libertate, apoi din lipsă de interes) a comunicării prin poezie. Iar prezenţa lui Aurel Dumitraşcu, dispărut şi el, simbolic, între timp, îi dă o valenţă tulburătoare în plus.

Cea de adoua este o întâmplare aproape neverosimilă. Era cu puţin timp după moartea sa şi ajunsesem cu un grup de poeţi prieteni ai săi la Borca, satul în care mai trăia mama sa (despre sănătatea căreia scrisese de atâtea ori neliniştit) şi de unde fuseseră expediate toate scrisorile. Era o vreme rece şi posomorâtă, bună pentru depresii, şi noi stăteam în jurul

mormântului său abătuţi şi descurajaţi, amintindu-ni-l, spunându-i câte un vers, fără să ne hotărâm să plecăm şi fără să ştim ce să mai facem rămânând. Şi atunci, absolut brusc, neanunţat şi nepregătit prin nici un gest meteorologic, pe cer a apărut arcuit, cu unul dintre capete ieşind parcă direct din movila mormântului, cel mai limpede curcubeu pe care l-am văzut vreodată, iradiind de frumuseţe, capabil să vindece. Era ca şi cum cerurile s-ar fi hotărât strălucind să-şi desvăluie pentru noi conţinutul de credinţă, speranţă şi iubire. Şi nici unul dintre noi nu s-a îndoit că a fost un mesaj de încurajare pe care poetul, continuându-şi destinul, ni-l trimetea.

În ceea ce îl priveşte pe Adrian Alui Gheorghe, mulţi ani de zile el a locuit în amintirile mele prin acea întâlnire de la mormântul prietenului comun pe care o organizase şi prin superlativul altruist al prieteniei întru poezie. Acum, când cărţile publicate în ultimii ani l-au transformat într-unul dintre cei mai interesanţi romancieri contemporani, felul în care continuă să-şi editeze prietenul de adolescenţă, dăruindu-i fragmente din propria viaţă şi ţinându-l astfel în viaţă şi în actualitate, este mai tulburător încă şi, fără termen de comparaţie în istoria literaturii noastre.

Bucureşti, aprilie 2017

Am trăit şi eu senzaţia de izolare a scriitorului pentru care scrisorile erau ca nişte frânghii în stare să-l ţină suspendat deasupra vidului...

Pictură și poezie la Băile Herculane

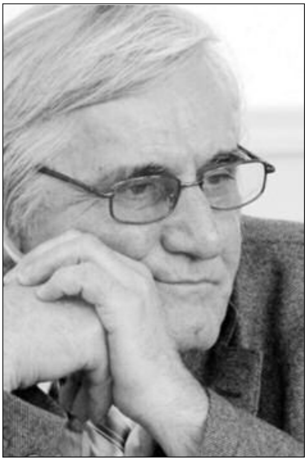
În perioada 14-17 iunie, la Băile Herculane s-au desfășurat Colocviile ”Reflex”, sub cârma maestrului de ceremonii Octavian Doclin, redactorul șef al revistei cu același titlu. Trei zile pline de colocvii despre pictură, despre poezie, încheiate cu un recital poetic, un adevărat regal. A fost sărbătorit pictorul Silviu Orevitzan printr-un film extraordinary și printr-un colocviu moderat de Pavel Șușară, la care au vorbit pictori din Reșița și Timișoara, după cum tot Pavel Șușară a moderat un colocviu despre picture din Banat. În prima seară, invitații au fost prezentați de Octavian Doclin și s-au lansat foarte multe cărți și reviste. Printre participanți, enumerăm: Ion Cocora, Cornel Ungureanu, Toma George Maiorescu, Pavel Şuşară, Costel Stancu, Victoria Milescu, Virgil Diaconu, Dan Drăgoi, Nina Ceranu, Maria Niţu, Paulina Popa, Mariana Pândaru, Georghe Jurmă, Titus Crişciu, Zeno Cârlugea, Elena Zoia Deju, Nicolae Sârbu, Ion Matiuţ, Lucian Alexiu, Sabin Păutza, Petru Galiş, Ion Oprişor, Nicolae Silade, Ela Jakab, Ileana Roman, Viorel Mirea, Vasile Morar, Nicolae Scheianu...

Atmosfera a fost una prietenească, cu scriitori bonomi, influenţaţi şi de Cerna cea frumos curgătoare pe sub Muntele Domogled. **(DAD)**

actualitate

Nicolae Oprea

Cronica literară

Un grupaj poetic bilingv

Geografia poeziei româneşti şi-a lărgit graniţele, mai cu seamă după ’89, prin contribuţia unor voci distincte din Nordul ţării, care întreţin expresiv nostalgia spaţiului matrice, în termeni blagieni. Dintre ei, s-a desprins prin energia versului, George Vulturescu, diriguitorul Poesis-ului sătmărean, confiscat de mitologia muntelui. Născut în acelaşi spaţiu modelator – în Călineşti-Oaş -, Vasile Mic urmează o cale aparte, cultivând poemul de scurtă respiraţie, cu turnură morală şi substrat simbolic.

Deşi a publicat versuri încă din 1974, debutând în revista „Familia”, oşeanul Vasile Mic, asemenea multor poeţi formaţi în climatul anilor ’70-’80, a debutat editorial cu mare întârziere, în 1991, cu o culegere omogenă, *Vis în pădurea de mesteceni*, dedicată spaţiului natal. Dincolo de explicaţia istorică (momentul revoluţionar din 1989), cred că debutul a fost întârziat din cauza autocenzurii de ordin livresc sau din motive obscure ce ţin de tectonica invizibilă a creaţiei, cu determinări existenţiale. După mai bine de un deceniu de tăcere, el revine în fluxul editorial, publicând ritmic volumele:

Fereastra din vis (2007), *Scara de lumină* (2009), *Dispariţia din context* (2010), *Copacul de argint* (2011), *Naşterea Aurorei* (2013); plus antologia bilingvă, româno-engleză, *Povara comorilor / Burden of treasures* (2011).

Geografia poeziei româneşti şi-a lărgit graniţele, mai cu seamă după ’89, prin contribuţia unor voci distincte din Nordul ţării, care întreţin expresiv nostalgia spaţiului matrice, în termeni blagieni. Dintre ei, s-a desprins prin energia versului, George Vulturescu, diriguitorul *Poesis*-ului sătmărean, confiscat de mitologia muntelui. Născut în acelaşi spaţiu modelator – în Călineşti-Oaş -, Vasile Mic urmează o cale aparte, cultivând poemul de scurtă respiraţie, cu turnură morală şi substrat simbolic. Confesiunea lirică se derulează în şoaptă, când fixează amintirile cu imaginea satului natal într-un fel de poveste ritualică: „Am rămas/ cu povestea/ ce nu mi-o pot scoate/ din suflet.// Povestea e numai/ pentru şoaptele mele,/ pentru satul meu,/ pentru râu,/ pentru cărările/ care în lume duc.// Povestea/ e pentru lumea aceasta,/ e pentru lumea-lume.” (*Pentru şoaptele mele*) Conturul ruralităţii originare este haşurat nostalgic pe fondul însingurării fiinţei urbane: „Uneori,/ rămânem singuri/ cu serile noastre/ târzii,// cu visele/ pe care nu ni le mai reamintim/ dimineaţa.// Uneori,/ rămânem singuri/ cu satul natal...” (*Când rămânem singuri*) Prezentul satului arhaic este văzut cu aceeaşi privire melancolică: „De-o vreme/ satul/ îşi sprijină/ bătrâneţile/ pe umerii/ celor/ duşi.// Uliţele lui scufundate sunt/ în uitare./ Cărările duc,/ Nu de ici-acolo,/ Duc spre departe.../ Doar un prinţ/ mai vine pe aici/ se declară iubit/ de mierle,/ de cocoşul de munte,/ de floarea de colţ...” (*De-o vreme*) O serie de versuri impregnate melancolic sunt concepute ca veritabile *tablete cu amintiri*, cum expresiv le denumea poetul în poemul omonim din volumul anterior *Naşterea Aurorei* („Despre departe/ Şi albastru/ Despre trenuri de noapte,/ Zâmbete/ Cu flori de câmp/ Prin preajmă”).

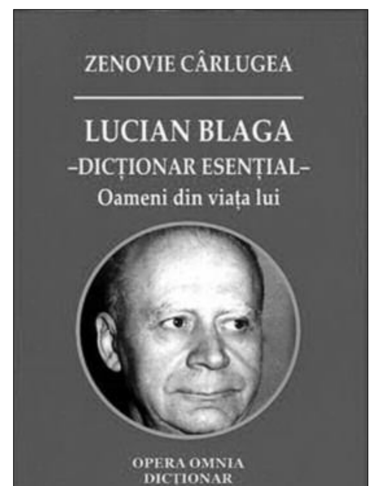
În *O replică de argint/ Una replica d’argento*, Vasile Mic conturează un univers poetic dominat de armonie, în pofida imaginilor negative receptate din perspectivă planetară într-o serie de poeme: *Zgomotul morţii, Teama de pace, Imaginea apocalipsei, Laolaltă, Cruciadă pentru pace, Poemul, rob, În satul sclavilor, S-ar fi putut, Când moare lumea.* Dincolo de rumoarea morţii, resimţită intens, precumpănitor este *Îndemnul la iubire*, cum se intitulează unul dintre poemele care deschid grupajul. Aş spune că iubirea este asociată cu veşnicia care „s-a născut la sat”, cum spunea Blaga. În fond, dragostea devine sentimentul ordonator al reflecţiilor lirice: „Sunt/ la o bătaie/ de inimă/ de o inimă făcută să iubească.// Sunt la o bătaie/ de inimă/ de o primăvară/ din preajma/ inimii/ făcută să iubească.// Sunt/ la o bătaie de inimă/ de o lume/ care/ şi ea/ iubeşte.” (*La o bătaie de inimă*) Istoria se scrie cu ajutorul iubirii, pare să spună poetul, decantându-şi stările emoţionale în expresia unor motive ale purităţii: „Intră/ în istorie.// Iubeşte femeia// adevărată.// Iubeşte florile,/ muntele,/ albul,/ departele.// Vei avea/ lumina./ O patrie,/ o planetă...// Le vei putea/ dărui.”(*Intră în istorie*)

Astfel de motive care înseninează perspectiva asupra lumii (lumina, primăvara, zborul, fereastra, vârful muntelui, râul, copacii, roua, cerul ş.a.) jalonează atitudinea lirică predominant morală. Candoarea (sau inocenţa de la începutul vieţii) este asumată de poet ca stare definitorie: „Îmi voi permite/ să rămân ca la început:/ pruncul/ care îi respectă pe ceilalţi/ prunci,/ care nu iese/ din cuvântul mamei,/ care ţine la bunica sa/ mai mult decât la luna nouă./ Voi fi mereu/ pruncul care iubeşte/ râul/ cu păsările/ şi ciripitul păsărilor/ din satul meu.” (*Ca la început*) Etica poetului devine transparentă în poemele ceva mai ample cu referinţă la realitatea social-politică din contemporaneitate (şi nu numai): *Pe pământ, Mai bogat, Nu o să vorbim, Reuniunea morţilor* (despre dezastrul de la Roşia Montană), *S-ar fi putut, Trenurile, Fiecare* etc. Reacţia negativă devine virulentă, atunci când viziunea satirică trădează esenţa lirismului, într-un registru împins către pamflet: „Ţara mea nu este în lumină,/ ţara mea nu e aproape nici de cer,/ ţara mea îngenuncheată e în tină,/ groparii îi cântă leru-i ler.// Soarele nu luminează-n ţara mea./ Doar vântul bate pe aici/ şi luna trece, uneori, când vrea.../ Istoria ni-i scrisă de pitici./.../ Bani pentru medicamente nu-s.../ Ce dacă bunicii prematur ne mor?/ Părinţii-s undeva pe la apus.../ Ne va fi dor de ei... ne va fi dor?” (*Ţara în lumină*)

Asemenea *Meşterului orb* dintr-un frumos poem („Cioplea un vultur dintr-un pur bazalt.../ Iar fulgerând ideii creatoare/ vulturul avea chip de om/ desprins dintr-o esenţă de visare”), autorul culegerii sugestiv intitulată *O replică de argint/ Una replica d’argento* visează cu ochii deschişi o lume mai bună, configurându-şi universul poetic pe asemenea coordonate ale acordului cu timpul sau durata efemeră. Angrenat aievea într-un dialog cu această lume, poetul „vorbeşte” (vezi titlurile: *Vorbesc, Nu o să vorbim, Vorbe despre curtezane*) cu simplitate, în limbajul colocvial al epocii, evitând lirismul facil al „metaforicilor”, cum postula Cesare Pavese altădată. Tensiunea discursului poetic este întreţinută şi prin rostirea sacadată, în registrul versului lapidar.

Nu pot încheia fără să remarc traducerea impecabilă a fostului coleg de la revista studenţească modelatoare, *Echinox*, poetul şi prozatorul Ştefan Damian, absolvent de Română-Italiană, ca mulţi dintre echinoxiştii care i-am urmat în redacţie.

Un dicționar esențial Blaga

Zenovie Cârlugea, istoric literar din Târgu Jiu, este – printre altele - autorul a numeroase volume despre viaţa şi opera lui Lucian Blaga. Anul acesta, întreaga preocupare pentru studiul poeziei şi filosofiei blagiene a lui Zenovie Cârlugea este încununată de un masiv volum original de peste 500 de pagini: *Lucian Blaga – dicţionar esenţial; oameni din viaţa lui* (Editura *Tipo Moldova*, 2017, Colecţia Opera Omnia). În cuvântul introductiv, autorul îşi justifică proiectul: „...viaţa şi destinul marelui creator îndeamnă la o cât mai exactă reevaluare a relaţiilor sale cu oameni ai vremii sale, geniul lui împlinindu-se, între semeni, doar prin drumul creat prin sufletele şi conştiinţa acestora. Dovezi ale acestei *deveniri* umane, artistice, filosofice, profesionale există din plin, în biografia lui Lucian Blaga, iar fără apelul la *hermeneutica* şi *metafizica* alterităţii, reprimatoare sau benefice, destinul unui om nu se poate manifesta şi împlini...”

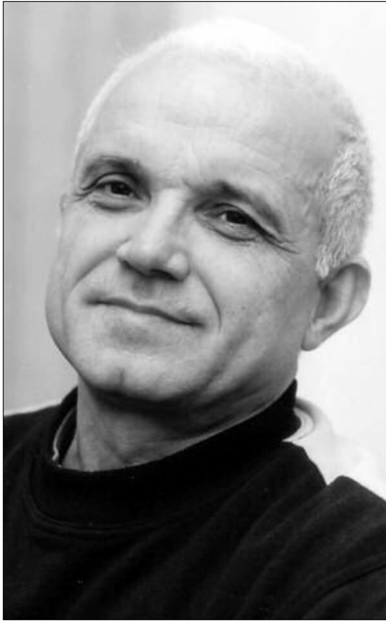
Este impresionantă documentarea lui Z. Cârlugea, bibliografia fiind una extraordinar de întinsă; dar nu e vorba doar de cărţi, reviste din biblioteci, dar şi de numeroase arhive cu scrisori, de memorii, de mărturisiri ocazionale. Cu o minuţie ieşită din comun, autorul pune în ordine alfabetică oamenii care l-au cunoscut direct sau au avut legături mai strânse sau mai sporadice cu Blaga, de la mari personalităţi ale vieţii culturale până la alţii anonimi: de la Felix Aderca şi Nicolae Balotă până la Petru Bortoş, de la Constantin Brâncuşi şi G. Călinescu până la Nichifor Crainic, de la Mircea Eliade şi Mahatma Gandhi până la Basil Gruia, de la Gheorghe Grigurcu şi Dumitru Micu până la Liviu Rebreanu şi Basil Munteanu, de la Ion Negoiţescu şi Mihail Sadoveanu până la Radu Stanca şi I. D. Sîrbu... Fiecare articol cuprinde, în general, o scurtă notă biografică a personalităţii, eventual titlurile operei, apoi legăturile cu Blaga: directe, scrisori, autografe pe cărţi, prietenia, unde e cazul, sau divergenţele (v. cazurile Cioran sau Beniuc...), când se impune, fragmente de texte evocatoare... Iată un fragment din multele evocări ale lui Gheorghe Grigurcu: „O ultimă întâlnire cu Blaga am avut în vara anului 1959, la poet acasă. Era o zi de un senin înalt, copleşitor, precum un decor adecvat *Poemelor luminii*. Blaga era concentrat asupra organizării vieţii sale de proaspăt pensionar... Prezenta habitualul său aer calm, netrădând nimic din boala ce avea să-l cuprindă şi să-i curme zilele în curând. Am discutat, ca de regulă, despre multe, nu în ultimul rând despre eşecul proiectului meu de a mă stabili în Cluj. N-au avut sorţi de izbândă nici recomandările amintite mai înainte pe care mi le-a făcut poetul către Alexandru Jebeleanu de la *Orizontul* timişorean şi către Tudor Vianu (cu care avusesem între timp o întrevedere la Biblioteca Academiei, unde era director), răspunsul fiind nu avem locuri disponibile...”

Sau, mărturia lui Mircea Eliade, după întâlnirea cu Blaga la Berna: „...pentru noi, zilele petrecute la Berna rămân neuitate şi am fi într-adevăr fericiţi să ne întâlnim mai des în ţară. Viaţa este frumoasă şi bună dacă la la 30 de ani pot primi un asemenea dar: prietenia lui Lucian Blaga.” Mai trebuie menţionat că dicţionarul este bogat ilustrat cu fotografii ale protagoniştilor, cum şi că toată ţinuta grafică a cărţii este de mare este de mare calitate.

În fond dicţionarul acesta poate fi luat şi ca o adevărată şi completă şi originală monografie Blaga, omul, poetul, scriitorul, filosoful fiind reconstituit din trecerea în revistă a personajelor cu care a intrat în contact, a... „oamenilor din viaţa lui”. **(DAD)**

cronici

Liviu Ioan Stoiciu

„Transfer” și „Ajuns din urmă”, fața și reversul unor pagini de jurnal

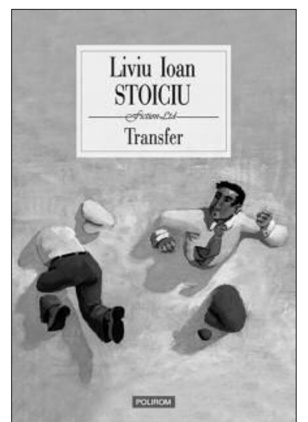
Surprinzător, am fost prezent la Bookfest, anul acesta, cu două cărți (ambele, lansate în 26 mai 2017 la București; a fost deschisă atunci o „fereastră astrală” pentru mine; glumesc) — un roman la Editura Polirom (în colecția Fiction-Ltd), intitulat „Transfer”, și un volum în afara genurilor literare, „jurnal al poemelor”, intitulat „Ajuns din urmă” la Editura Junimea (în colecția Memoria clepsidrei). Ambele au apărut din bunăvoința extraordinarilor directori Silviu Lupescu și Lucian Vasiliu, eu n-aveam nici o grabă să apară. Le-am predat definitivate la începutul acestui an, în februarie, la gândul că la vârsta mea aș putea să rămân brusc fără memorie și să pun uneltele în cui. Bat în lemn, dar mă tem de Alzheimer „ca de dracu” *(Alzheimer este o boală degenerativă,* scrie Sfatul Medicului, *ce afectează zone ale creierului ce controlează memoria, inteligența, capacitatea de judecată, limbajul și comportamentul; această boală reprezintă forma cea mai comună de declin mental sau demență la persoanele în vârstă; boala Alzheimer este o afecțiune mai gravă decât pierderea moderată a memoriei ce apare la persoanele în vârstă; această boală se asociază și cu tulburări de comportament, de personalitate, pierderea abilității de a gândi corect și abilității de a efectua activitățile zilnice).* Și cum de ce te temi, nu scapi, mă pregătesc sufletește. Pe de altă parte, întreb iar: cât mai am eu de trăit? Mai am în sertar versuri, jurnal, proză scurtă, eseuri (nu mai pun la socoteală publicistica; îndeosebi cea literară ar merita să fie publicată; colaborez de la Revoluție încoace la reviste, am avut și am rubrici la publicații care au dispărut, se adună textele). Sincer, sper să mă opresc, să nu mai public de anul viitor nici o carte — fiindcă sunt tot mai rari cei ce mă citesc (le trezesc interesul), numărați pe degete. Nu sunt un scriitor luat în serios, din păcate, sunt resemnat.

„Transfer” e al șaselea meu roman. Merg pe același culoar singuratic (sunt luat în continuare ca o curiozitate), nu mă interesează nici un fel de competiție — la roman nu „performez”, nu-mi bat capul, am observat că „am și alte gusturi de valoare de cititor” decât ale romancierilor români, că văd altfel „conținutul”. Am scris „Transfer” (transfer de personalitate, eventual, nu transfer de fișiere electronice) fără nici un stres, câte puțin, seara, de regulă. Subiectul e simplu: un tânăr de 27 de ani, căsătorit, cu copil mic, pedagog în 1977, ia seama asupra „bipolarității” (cum se spune azi) unuia dintre frații soției (bolnav psihic), îi studiază un jurnal ciudat, cu un plutonier din 1917; și e la un pas să devină și el victimă a dedublării... La rece, redactorul-șef adjunct de la Polirom, Adrian Botez (remarcabil „cap limpede”, n-am mai întâlnit până la el atâta acuratețe) a lăsat scris pe coperta a IV-a: *În 1977, anul marelui cutremur, Olimpiu este un tânăr pedagog la un internat de liceu din provincie, fără vreo perspectivă de avansare profesională și având relații uneori de-a dreptul periculoase cu elevii pe care îi supraveghează. Are o soție, Dida, și un fiu, Mihai, iar apartamentul lor este mereu călcat de socri, de părinți, de frați și surori. Dintre aceștia se remarcă Radu, fratele Didei, diagnosticat cu o boală psihică, dar care, după cum descoperă Oli, are de fapt abilitatea de a transfera în conștiința sa spiritul unui plutonier al armatei române din 1917 și notează cu acribie povestea acestuia într-un jurnal. Cititorul devine astfel martorul vieții cotidiene sub regimul comunist, marcată de sordid și de frica de autorități, precum și al momentelor tensionate prin care treceau soldații români spre finalul Primului Război Mondial. Două lumi îndepărtate și la fel de cenușii se întâlnesc în* Transfer, *o frescă a unor epoci de mult apuse.* Îmi pare rău că n-am reușit să închei romanul mai repede, să nu ajungă la 330 de pagini și să coste 40 de lei, inaccesibil pentru unul ca mine (să fiu scuzat că n-am cum să dau cu autograf romanul meu nici prietenilor; mă bucur de fiecare dată când pot să dăruiesc o carte a mea). Las la o parte faptul că la lansarea de la Bookfest m-am simțit „rățușca cea urâtă” la standul Editurii Polirom printre panourile cu pozele... celebrilor scriitori (gen Ana Maria Sandu, Viorica Răduță, Ilinca Bernea, Marius Oprea, Tudor Ganea, Mihai Radu, Florin Iaru, Radu Țuculescu, Bogdan-Al. Stănescu, Bogdan Coșa, Al. Tocilescu ș.a.), apăruți cu noutăți. Apropo de lansare, au prezentat cu simpatie reală romanul meu Radu Voinescu și Nicolae Bârna. Altfel, nu pot să nu observ că poeții scot cărți de proză premiate, de la Nora Iuga la Mircea Cărtărescu, Gabriel Chifu, Varujan Vosganian și Nichita Danilov sau Octavian Soviany și Adrian Alui Gheorghe. Ce optzeciști! Poeții au emancipat rațiunea în proza românească, i-au dat suflet.

A doua mea carte, „Ajuns din urmă” (cu subtitlul „poemul-jurnal / jurnalul poem”) rămâne o carte insolită și pentru mine. Într-atât de insolită, că nu știu dacă poemele din această carte pot fi incluse în „glorioasa” Operă Poetică inventată de un editor de anvergură, Călin Vlasie, poet important (apărută la Editura Paralela 45). Într-o Notă a Autorului am atras atenția din start: Jurnalul-poem? *Poemul alege ziua de jurnal. Ziua în care poemul a fost scris. Poeme inedite, rămase în sertar, nepublicate în volume, asemenea jurnalului. Jurnalul e și el scris de mână, într-un registru masiv. Poeme și pagini de jurnal cuprinse între 7 martie 1987 și 24 iulie 1988, eșantioane. Poeme obsedate de sentimentul ratării. Aveam 37-38 de ani, locuiam la Focșani, la bloc, alături de prozatoarea Doina Popa, soție, și de Laurențiu-Ion, fiu, la 11-12 ani, elev; eu eram bibliotecar la Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea – BJ, Doina Popa era funcționar la Liceul industrial 1, ISEH, din Focșani, avea 34-35 de ani. Se înțelege, o altă parte din poemele scrise în anii 1987 și 1988 au fost publicate în volume ale mele sau în reviste, rătăcite, uitate, ascunse, nu țin nici o socoteală a lor. Altfel, se poate și așa: să fie integrat jurnalul în fiecare poem și să se citească, natural, de la cap la coadă ca* poem-jurnal; *poem al timpului meu, al stărilor lui de suflet,* real-biografic, postmodern. *Nu e greu de fragmentat în versuri jurnalul, să intre în armonie cu poemul...* Dacă nu s-ar fi întins pe 200 de pagini cartea, aș fi putut să pun în versuri întregul jurnal, să-l transform într-un poem — am lăsat cititorul să o facă (fraier, naiv)... Neobișnuit, volumul a fost tehnoredactat într-o după-amiază de Florentina Vrăbiuță, în ultima clipă înainte de Bookfest (după ce au fost lansate de Junimea alte cărți noi la târgul de carte de la Iași din 10-14 mai, anterior Bookfest, tehnoredactate de domnia sa), fără greșeală, și a doua zi a fost trimis în tipografie. E impresionant profesionalismul celor ce stau în spatele apariției unei cărți noi. Nesperat, „Ajuns din urmă” are și prefață, semnată de Ioan Holban — vă dați seama, cartea nu mai are nevoie de nici un fel de primire critică. La Bookfest volumul a fost prezentat de cel ce a primit un premiu special al Editurii Junimea, Adrian Alui Gheorghe (a avut puterea să fie generos, în acele zile când era demis aberant din funcție, la Piatra Neamț). Nu știu la ce gen literar să înscriu această carte: la poezie sau la jurnale. Fiindcă pagina de jurnal poate fi preluată ca poem (așa cum anunț în nota de la începutul cărții; trebuie doar să transformi în vers fraza jurnalului). E o carte apărută din senin. Cum ziceam, am descoperit într-un plic jerpelit poeme inedite scrise în 1987 și 1988, nepublicate nicăieri, poeme grupate de la sine. Le consideram poeme ale unor stări sufletești obsedate de ratare. Dintr-o perioadă tulbure a vieții mele (în public și în particular). Am hotărât să public fiecare poem împreună cu jurnalul banal al zilei în care a fost scris cu titlul „Jurnalul poemelor” (jurnalul fiind și el inedit, firește; a apărut în revista *Pro Saeculum*, la care aveam o rubrică, o revistă fără difuzare; în „Ajuns din urmă” am scos notele la zi care însoțeau jurnalul, actualizând datele despre cei pomeniți). Așa se poate vedea „de sus” bucătăria celui care n-are nimic de ascuns, scriind poezie. E un jurnal indiscret, care nu măgulește. Trebuie luat ca atare. Normal, în jurnal erau zile de mai mare interes decât zilele când au fost scrise poemele, am respectat însă întocmai data în care a fost scris poemul (poem ce face parte din pagina de jurnal), n-am trișat. „Ajuns din urmă” poate fi considerată și o carte a ratării, sunt la o vârstă în care îmi pot permite luxul de a mă arăta cu degetul, că și ratarea (nu numai uitarea) e înscrisă în cartea vieții.

„Transfer” și „Ajuns din urmă”, fața și reversul unor pagini de jurnal: ba roman, ba poeme...

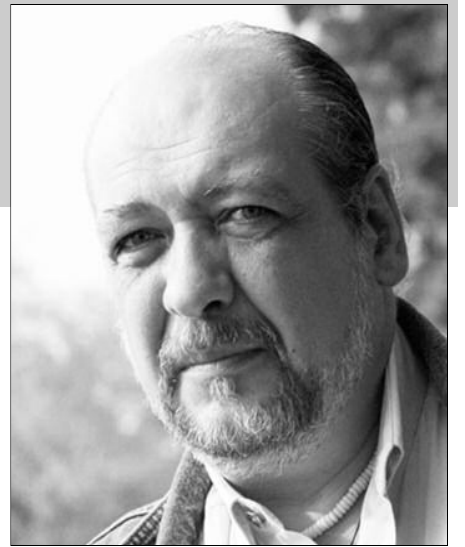
23 iunie 2017. BV

Poemul de colecție

Ioan Radu Văcărescu

sânge de înger

ani de zile a fost evenimentul
cel mai important

dintr-o dată sângele îi izbucnea pe nas
și se schimba instantaneu la față
mai mult de stupoare că lui i se întâmplă asta
decât de spaimă
sau altceva cum ar fi îngrijorare
sau greutate a aripilor
din ce în ce mai căzute spre parchetul de stejar lustruit
din camera cu o fereastră spre nord
și cu cealaltă spre strada șerpuită
din cartierul mărginaș al orașului imperial

nu avea probleme cu vederea sângelui
așa cum sunt destui
era însă o umbră de neliniște într-un final
când se întorcea de la baie
unde alerga împiedicat să oprească curgerea
și să se spele pe fața întunecată
ca a cerului înaintea iernii

și rar când ieșea în oraș
uneori venea cu batistele mototolite
și pătate de pete roșii
și țepene ca niște drapele înghețate
abia atunci frica își făcea apariția brusc
ca iarna care sosește peste noapte
și dimineața te trezești cu zăpada până la genunchi

după ani evenimentul a încetat să mai fie luat
în considerare ca fiind cel mai important
ca și când era de la sine înțeles ca îngerii
să se plimbe pe pământ precum muritorii pe strada mare

apoi n-a mai rămas
decât cazna unor nări în care se ascund
din când în când pete de sânge uscat
aproape indigo
ca o altă față a nevinovăției
cea întunecată

Ion Vintilă Fintiș

Inventez cuvintele priveliști. Muntele trup închide apa în sine. Doar o pasăre întinsă pe orizont bea lumina și golul dintre două nopţi. Ce pasăre estea aceasta, care bea golul dintre două nopţi ?

RETRAGERILE
(Poemul simfonic)

*

Cum pe un strigăt noi cărăm în spinare alte trupuri. Cum pe vulturii care ciugulesc această carne din seminţele cerului. Lancea piramidei străpunge un cer încă neimaginat. Acolo unde îngerii trag cu arcul visând apoi nimicul din lumină.

Suntem aer fără de corp. Sfântul Duh cutreerând deasupra nimicului, ceva nevorbitor uneltind într-o lacrimă. Apa doarme în clipe și acestea în clepsidre. Energia dureros alunecă prin labirintul minotaurului, printr-o rugăciune deja orânduită.

Strigăt de grindină se arcuiește pe bolta gândului.

Iar lumea tocmai acum nu mai este.

Cum pe un strigăt noi cărăm în spinare alte trupuri.

*

Ne strecurăm în viaţa altcuiva. Într-un simbol, sau poate într-un semn. Trupurile se înoptează în oglinzi. Pier cum vântul mişcat de o tresărire a zeului încă negândit.

Lumina din zăpezi abia se mai strecoară pe cruce - a Celui răstignit pe ea.

Veşnic la pândă latenţele. Policandre dezmărginite de alte amintiri, ceva nevăzut în ruina verbului, dar care întemeiază alte regate.

*

Pentru cel care vine, pentru cel care vinde, întru cel care cu știință se lasă vândut. Pământul jefuit de vânt se iubește acum cu piramida trupului, cu apa. Iarna se zidește în orologiul inimii, într-un nod gordian de sânge. Acest pământ înfricoșat. Dezmărginit de umbra de la o stea- căzătoare.

În mine și în tine se retrage întunericul acum. Îngere păzitor, demult nu te mai ivești ! De tine sunt acum părăsit. În golfuri și evantae de frig, ce rugăciuni dureroase au mâinile !

Împărăţie de piele și nervi. Ce grea judecată ne așteaptă la vămile apei ? Apa maternă pe care o veghează Astronomul.

*

Pentru ce am crezut în durere mai mult decât în viaţă ? În durerea cuvintelor zidite-n tinereţea mea ? Grânarul timpului se prăbușește într-o sământă de apă. Sunt obosit de aer și de piatră și mă desprind din lume primenit cu o spadă ori cu o lance.

Eu sunt soldatul rugăciunii dintr-o sahară a trupului. Pământul - gândul unui zeu curgând către un punct luminos. Înspre *deșertăciune și vânare de vânt.*

Pentru ce am crezut în durere mai mult decât în viaţă ? Prunc în scăldătoarea luminii, înfășat doar cu singurătate - să nu fi fost om al mulţimii, hulitul cu pietre...

*

La trecători dansatori de tămâie - regatul sporește-n pustitu – un vânt adie înșelător – umbră sau trup, femeia pierdută într-o nelegiuire lângă malul de ceară.

Și ninge cu solzi de nisip peste corturi, parcă de trupuri am fi despărţiţi cu nuielușa tristeţii - doar mâinile mai au fericirea de a locui într-o sărbătoare a cântecului – tâmpla regală cu piramida se îmbrăţișează, legându-se într-un blestem.

Să fie o înșelăciune a cerului ?

*

Sunt singur fără de umbră în labirintul acesta de verbe, locuind într-un altfel de trup, într-o magie ţâșnind ca un fulger din apa cea neagră. Încearcă să atingi marginea frigului, sinele ondulat după un obiect neștitut, dar în afara chipului.

Și nu este durere mai mare când nepereche ești pentru verb, strigând în templu : Curate palmele acestui Pilat !

Sunt singur și fără de umbră în pântecul matern al unei stele, dar nu a magilor hăituită de un profet – visătorul – o, trup casă goală pentru singurătate !

*

Cu o mie de chei se deschid o mie de uși ale secundei – viaţa este un cuget prin odaia rotundă a cerului – să reflectăm la aceste coeziuni cu întunericul – și este o noapte și este un deparate care se exilează în mine

O, chip străvechi și atât de esenţial pe care acum nu pot să-l mai plâng !

*

Tu ești slujitor la ordinea seminţelor. Cuvintele ucid cu depărtarea dar nu și seminţele ispititoare pentru mlădiţe. Eu încă nu am știinţa putrezirii.

Să legăm ţărmurile cu totul și cu totul de alte ape. Cu alte înfăţișări ale valurilor croșetate-n pești zburători.

Să ceruim adâncul pe altă înălţime. Totul este în retragere acum. O risipire cum niciodată nu a mai fost. Înșelătoare totuși. Constelaţii se sting și se strâng, până ce devin un pumn de fard pentru zei.

*

Inventez cuvintele priveliști. Muntele trup închide apa în sine. Doar o pasăre întinsă pe orizont bea lumina și golul dintre două nopţi. Ce pasăre estea aceasta, care bea golul dintre două nopţi ?

Sunt un domeniu al gândirii ghilotinat de tristeţe. Din trupul meu și al tău strigă oarba singurătate. Setea care ne umple ochii cu nisip-prăpăstii, constelaţii, distanţe de vid.

Sunt un cuvânt visător. Vântul vestește acum naaufragii. Aerul de cenușă, apa de cenușă. Am crezut. Am cântat. Prea singur, prea îngândurat.

Am crezut că voi rămâne în afara umilinţei. Mă retrag. Am cântat cu valuri și unde cerești. Mă retrag. Mă înspăimântă universul. Mă retrag.

Necuprinsul aruncă năvoade și, toate devin cum au fost. Cum am fost...

Magda Grigore

În numele poemului

(căluţul de lemn)

Augusta jucărie a copilăriei
mă ajută să (re)cunosc chipul verde al timpului,
primăvara continuă a vieţii,
lumina locuind totdeauna în preajmă,
dorinţa
şi nevoia de a construi lumi
cu care să te confrunţi.

Cine aleargă voiniceşte şi liber
pe căluţul neînfricoşat
trece uşor toate dealurile nostalgiei,
ale durerilor care îţi ţin calea;
teama de ce ţi s-ar putea întâmpla –
lasă în urmă stările de nelinişte,
greaţa şi ura,
spaima diferenţelor mari dintre tine şi zmei.

Căluţul de lemn nu este o simplă jucărie.
Se leagănă neînfricoşat,
se încovoie, îşi ia avânt şi trece mereu mai departe.
Lumea fantastică se deschide din real
şi tărâmul de basm
îşi aşterne iarba vindecătoare în calea drumeţilor.

Am fost cândva eroii lui
şi realitatea lumilor fantastice părea fără sfârşit.
Azi îl privim miraţi. Înţelegem atât de târziu.
Îl privim din aceeaşi (şi totuşi altă) realitate.
Căluţul de lemn pendulează încet şi fidel
dintr-o lume reală, într-una imaginară.
El trăieşte de parcă nu ar muri niciodată.
Utopiile lui înfruntă curajos
distopiile lumii de acum.

Astăzi călătoria fiecăruia are un contur precis
şi ni se face *dor netămăduit*
de culorile strălucitoare ale visului
ascunse în murgul sălbatic de lemn.

poesis

Leo BUTNARU

Căderea în comă

La cu totul altceva se gândea lumea când
apostolul își anunță tratatul despre faptele ierbii
și ale fluturilor. (Pur și simplu
așa îi veni trimisului să conferențieze
în baza dreptului
și stângului
universal.) Numai că de fapt
nu avea să vină vorba atât de fapte
cât de ceva lapte
dar mai ales despre lăptiugă
niscaiva ruine parcă (și parce)
de oarece consecințe subînțelese (de regulă în cea mai mare parte neînțelese)
după care
aproape în disperare de cauză (și călăuză spirituală) predicatorul
prinse a schița niște gesturi ciudate amenințătoare
până la urmă intrând iremediabil în
comă ideatică.

Piatra sisifică și pietre la rinichi

Grație (sau... din cauza?) supraefortului necesar de-a
urca și de-a tot relua împinsul pietroiului spre culmi
Sisif nu poate face pietre la rinichi – de cum apare vreun început
un fir două de nisip în rărunchi
supraîncordarea trupului său le elimină
încât Sisif are rinichii curați
ca la naștere.
Însă unii răutăcioși zic că
starea perfectă a organelor în cauză
se datorează faptului că – prin blestem – Sisif
nu are barem o pauză pentru un pahar de vin
nu că pentru chefuri în draci
fără măsură
care atacă rinichii ficatul
agravând blestemul
îngreunând păcatul...

Malevici – o imagine la aniversară

În cunoștință de alb
departe
un om
prin albul zăpezii parcă
poartă
un imens drapel invizibil.

Fragment despre feminism

În garsoniera... (Pardon, madam!
de ce – *garsonieră* și nu – *madamieră*)...
În fine
în odaia cu aproape toate comoditățile (cealaltă parte a
acestui cantitativ *aproape* referindu-se firește la incomodități
din păcate existente și ele) odaia
ce miroase a tutun ieftin (ah, nemiloasele accize ale
monopolului de stat ce chiar stă pe loc!) și a bilete de loterie
madama învârte la caterinca ronțăitoare a
râșniței de cafea. Din boxe Sanyo – ceva Chopin
bineînțeles bruiat de râșniță
hărăzind o muzică ce nu-ți aduce fericire
chiar de-ai fi tu regina nimfomanelor (sau nimfetelor?)
Marlyne Monroe cea care
suflată de jos de ventilatoare
a prefigurat nudismul postmodern transamerican. De altfel cândva
ea însăși morăriță de cafea
colecționa postere cu dezlănțuita musculatură a starurilor
pe când în fața oglinzii
de sub cagulele sutienului
își lăsa liberi la vedere oacheșii sâni
imaginându-și cam cum ar cocheta în păcatul dintâi și
când părinții nu-i erau acasă
strigând: Ecce mulier!
după care
ca din senin
exulta într-o bucurie mai că mistică
parcă fără motiv
la fel de neașteptat urmată de neagra melancolie a lui Berlioz (nu
nu cel din *Maestrul și Margareta* lui Bulgakov
ci francezul dezlănțuit) pe care-l alerga pe clapele pianului. – Ah!
cât a tot studiat muzica
mâinile ei gingașe degetele-i subțiri cu minusculii lor pași/ pășuleți
au parcurs sute
sau poate mii de kilometri de claviatură alb-neagră
fără să ajungă undeva...

Creier și aripi

De la o zi la alta
(sau poate de pe o zi pe alta)
te (mai) întâmpli cu ființa (așa e
din an în paști trăiești câte-o bucurie foarte întâmplătoare...)
și gândul că încă mai trăiești
te face să crezi că ai pierde timpul ce ți-a fost dat
te-ai preda amintirilor
pentru că deja întâmplarea-ți cu ființa și ființarea e de fapt
e o existență înfrigurată în orizontul brumat al bătrâneții (ce cuvânt
de neocolit!...) indiferent dacă e cvasimoarte ce evită deopotrivă lauda
și rechizitoriul. Așadar
fără a pierde timpul cu rememorările
viața... stop! O altă formă ar fi mai adevărată: spre a nu pierde viața
ar fi bine ca aceasta să fie inofensivă ca uitarea însă
aici există riscul să cazi în totdeauna imprevizibila
și nedorita libertate a lehamitei cu subversiva... disperare
ce articulează de-a valma tot ceea ce e însuflețit
cvasiînsuflețit sau neînsuflețit este – îți șoptește
îngerul filosof(iei) cu aripi răsărite din creier
îngerul pe seama căruia ironizează zeul ăla cu aripi la antipozi
adică la glezne: „Noi (to-o-o-ți!) nu ne putem crea o idee
despre ceea ce este o idee dar
credem că chiar filosofăm" zice malițios Hermes
cel obișnuit de a-și plăti toate dările dar
și luările de atitudine. Iar în atare polemică
e bine că zeul filosof(iei)
cu aripile purcese din creier e cum se spune surd
aripile crescându-i chiar prin urechi.

Umor despre umor

De când s-a despărțit de iubită
a dat-o în umor negru
crispat.

Ah când era împreună cu iubita
o ținea într-un umor trandafiriu
uneori curcubeic
arcat
peste vesel scârțâitorul lor pat...

Năluca și norocul

Ah, nălucă ce fuge! – E Venus din Milo
cu brațele ciunge
femeia ce fuge
de-și zdruncină sânii
de-și zdruncină sânii!

E Venus din Milo femeia ce fuge
să-și prindă norocul cel fără de milă –
dar nu-l mai ajunge
nu-l mai ajunge!...

Pe înțeles?

Acum un timp
o dimineață sau o amiază
o chindie o înserare sau un miez de noapte
mi-am dorit foarte mult să scriu un poem
și (vezi ceva mai jos) chiar l-am scris:

Doamne Dumnezeule
a cărui respirație sporește presiunea atmosferică
iartă-mi indiscreția și posibil impertinența dar
îndrăznesc să întreb:

Doamne Dumnezeule Atoatecreator
să mi se fi întâmplat mie să scriu vreun poem
în care eu nu Ți-aș fi pe înțeles?...

Punct de contact

Îmi dau seama – e greu
pricep – nu e ușor
iubite cititor
dar sper
în curând
să ai manualul
Studiați poezia lui Leo Butnaru fără profesor.

Turnul sofiștilor

...sigur
pământul stă sigur pe spatele unei
fantastice broaște țestoase care
la rândul ei
se sprijină pe spatele unei alte țestoase
și tot așa
în jos
un întreg turn de țestoase
una
peste
alta
ultima dintre țestoase sprijinindu-se
sigur
pe pământ – însă
de cealaltă parte a lui
opusă turnului.

Rimă

rimă – tu mică iapă de tracțiune
reușești să duci unele poeme până la bun sfârșit –
sfârșindu-le;

opintești la sonete obrintite
ca la o grapă de dragul grapei
și gropii
ca la o boroană fără bornă;

îmbumbi epigrama ca pe o jiletcă strâmtă
rimă – tu regină a morții
pardon – a nopții
(poeziei)

tu care probabil
ai și simțul umorului...

Înțelesuri

Când se întâmplă să nu scriu despre gramatică
despre cuvinte înaripate
sau propozițiile subordonate circumstanțiale de loc
de timp, de mod, de cauză, de scop
despre circumstanțiale condiționale
concesive, consecutive
sau despre simple propoziții circumstanțiale de poezie
ci scriu despre Homer
ori Socrate
să zicem
toate celelalte pur și simplu se subînțeleg ca supra-înțelesuri...

Ah, nălucă ce fuge! – E Venus din Milo
cu brațele ciunge
femeia ce fuge
de-și zdruncină sânii
de-și zdruncină sânii!

E Venus din Milo femeia ce fuge
să-și prindă norocul cel fără de milă –
dar nu-l mai ajunge
nu-l mai ajunge!...

poesis

Leon-Iosif Grapini

E şi asta o călătorie, nu merg prea departe, e adevărat, însă nici nu stau acasă, cât priveşte ieşirea la iarbă verde, într-un sens mai larg al expresiei, aceasta va avea loc, trecând cu autobuzul de-a lungul a două văi şi peste un munte ce le separă, au parte numai de verdeaţă. Numărul zilelor în care se vor afla în vizită, câte la mamă, câte la soacră, data de plecare şi de sosire, mijlocul de transport, ce cadouri să ducă, nu pot merge cu mâna goală, nu-i frumos, că şi ei se vor întoarce cu sacoşa plină...

proză

La iarbă verde

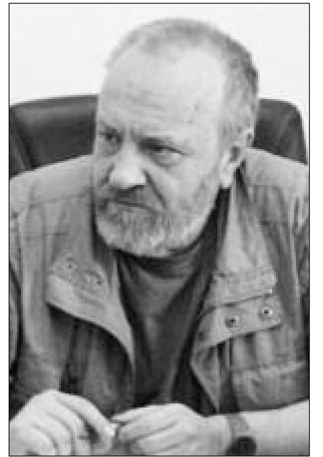
E vară toridă, o vară ispititoare care te îmbie la drumeţie, la călătorii, la ieşiri la iarbă verde, dacă eşti de la oraş, la sat ţăranii nu se lasă ispitiţi, ei călătoresc şi ies la iarbă verde în acest anotimp de dă inima din ei, aleargă de la o fâneaţă la alta, e vremea fânului, graba e mare, ce poţi face azi nu lăsa pe mâine, mâine s-ar putea schimba vremea, Dumnezeu s-a îngrijit de noi şi ne-a trimis timp frumos, să profităm pe deplin şi să ieşim la iarbă verde, bărbaţii şi flăcăii cu coasa, femeile şi copiii cu grebla, bătrânii prea bătrâni cu gura, dacă pot ieşi din casă, şi ies bieţii oameni de li se acreşte de atâta iarbă verde şi de atâta fân, copiilor li se acreşte şi mai abitir, au ieşiri cu mieii şi cu vacile la păscut cât ţine verdeaţa, şi ies bieţii copilaşi la iarbă verde de văd roşu înaintea ochilor, dar cine să-i scutească, iar călătoriile sunt lungi şi obositoare, căci fâneţele nu se află doar pe coastele dimprejurul satului, ci şi la munte, departe, de te saturi de drumeţii, aşa că cine vrea să se ducă de acasă nu are decât. De dus vor să se ducă orăşenii, nu toţi, sau poate toţi, nu ştim asta, nu urmărim intenţiile şi preocupările tuturor, ne este imposibil, pe noi ne interesează numai familia din staţiunea de pe vale. E frumos în staţiune, să trăieşti în acest loc e o binecuvântare, ai de toate, dar simţi nevoia unei escapade, să schimbi aerul, să vezi altă lume, să te bucuri şi de alte locuri minunate, astfel gândeşte capul familiei, gând la gând cu bucurie, mi-ai luat vorba din gură şi gândul din minte, rosteşte soţia, copiii, trei la număr, nu rostesc deocamdată nimic, ei doar se bucură, tac nu pentru că ar duce lipsă de întrebări, unde mergem, când ne ducem, cât stăm, ne putem lua jucăriile cu noi, ci din prudenţă, tata se poate răzgândi, dacă mai aud o vorbă, nu plecăm nicăieri, vor pleca, părinţii au concediu, iar cei mici au tot timpul din lume, tată, unde mergem, îşi iau inima în dinţi şi întreabă copiii cu fericirea întipărită pe chip, fericire care ţine numai până la aflarea răspunsului, la mama ne ducem, micuţii îşi arată dezamăgirea, dar la bunica am mai fost, auzi la ei, păi la o mamă te duci şi te tot duci, se revoltă tatăl, nu pentru că dorul de mamă l-ar copleşi, ci pentru că mucoşii ăştia încearcă să hotărască în locul său, mama copiilor nu se revoltă, cu voce tare, vrem să spunem, îşi rezervă dreptul de a se răzvrăti în gând, să-i înţelegem reticenţa, ea merge la soacră, mai bine am merge la mare, n-am fost niciodată, insistă copiii, cei mari, căci mezinul, de vreo doi anişori, are o singură dorinţă, eu merg cu mama, de unde ştiţi voi de mare, ce întrebare idioată, bine că a pus-o tatăl, şi nu noi, păi cum de unde, informaţia circulă, au televizor, radio, în staţiune vin în tabără copii de pe litoral, cumva s-or fi întâlnit unii cu alţii să schimbe păreri, apoi, grădiniţa asta face, educă micuţii, îi învaţă câte-n lună şi în stele, şi, dacă educaţia ajunge până la aştri, sigur a trecut şi pe la mare, supărat pe el însuşi din cauza idioţeniei arătate, tatăl e pe punctul de a retracta hotărârea luată, bine am spus pe punctul, căci copiii, sesizând pericolul, retractează înaintea lui, vrem să mergem la bunica, şi acolo e frumos, n-am fost de la Crăciun, acum e vară, nu-s colinzi şi bomboane de pom, dar sunt jocuri mai multe cu mai mulţi copiii şi mere dulci de vară în curtea vecinei bunicii, dacă e plecată de acasă şi a uitat poarta descuiată. Când a făcut Dumnezeu bărbatul şi femeia le-a spus, creşteţi şi vă înmulţiţi şi umpleţi pământul, lumea s-a înmulţit şi odată cu ea s-au înmulţit şi nemulţumirile şi divergenţele, mai ales între bărbat şi femeie, şi mai mult între soţ şi soţie, fiecare e nemulţumit de hotărârile luate şi în contradicţie cu părerile celuilalt, dacă mergem la soacra, la întoarcere facem un ocol şi intrăm şi pe la mama, spune mama copiilor, care au cedat prea uşor, şi ea a sperat la un prim sejur pe litoral, dacă îl ratează ani buni, când va fi să fie, nu va arăta prea bine în costumul de baie, câtă dreptate are, asta ne e soarta, de la o vreme ne pierdem din frumuseţea şi vigoarea trupului, pielea se fleşcăieşte, sânii se lasă, coapsele şi pulpele se înmoaie, pomeţii obrajilor ne cad, părul se împuţinează şi îşi pierde din culoare şi din luciu, ne aplecăm de spate, mergem târşâit, ca să nu mai vorbim de consecinţele îmbătrânirii care ne afectează cel mai mult, simţuri împuţinate sau pierdute, plăceri trupeşti doar gândite, boli mai mult sau mai puţin grave, toate se ţin scai de noi, nu avem scăpare, dacă am crescut şi ne-am înmulţit lăsăm locul altora şi facem un pas înapoi, apoi, altul, până la ultimul. Nu e o idee rea să trecem pe la soacra, îşi exprimă aprobarea soţul, contracarând replica soţiei care ar fi venit fără niciun dubiu, când şi-au pus ceva în cap femeile nu renunţă, nici bărbaţii nu se lasă mai prejos, a evitat, astfel, o dispută inutilă, nu e timp pentru certuri, au de făcut planuri de călătorie, prin urmare, hotărârea a fost luată de comun acord de către cei doi soţi, odraslele se vor supune, nu au de ales, aşa e de când lumea, o familie se întemeiază pe iubire, armonie, bună înţelegere şi respect, nu mai continuăm, am ajuns la respect, în cele mai multe familii, nu doar din acest oraş, nu numai din această ţară, ci de pe întreg mapamondul, respectul nu e reciproc şi e cerut mai mult copiilor în relaţia cu părinţii, şi chiar de-ar avea copiii altă alegere, părinţii nu-i bagă în seamă, dar le vom acorda noi mai multă atenţie mai târziu, deci s-a convenit, vom merge şi la mama, şi la soacra, am folosit un enunţ ce nu poate crea animozităţi între soţi, îl poate rosti oricare. E şi asta o călătorie, nu merg prea departe, e adevărat, însă nici nu stau acasă, cât priveşte ieşirea la iarbă verde, într-un sens mai larg al expresiei, aceasta va avea loc, trecând cu autobuzul de-a lungul a două văi şi peste un munte ce le separă, au parte numai de verdeaţă. Numărul zilelor în care se vor afla în vizită, câte la mamă, câte la soacră, data de plecare şi de sosire, mijlocul de transport, ce cadouri să ducă, nu pot merge cu mâna goală, nu-i frumos, că şi ei se vor întoarce cu sacoşa plină, programul pe zile şi activităţile care nu trebuie ratate, ce lucruri comune au de împachetat şi ce are de luat fiecare cu el sunt câteva detalii puse în discuţie, iscându-se din nou divergenţe, noi vrem să stăm mai mult, ca să ne jucăm, ba stăm cât zicem noi, căci noi suntem părinţii, de ce nu plecăm mâine, ca să întrebaţi voi, bărbate, să cumpăr şi aia, cumpără, draga mea, aş cumpăra, dar e cam scump, atunci renunţă, cu ce mergem, întrebare retorică, nu pot călători decât cu autobuzul, trenul nu ajunge până la prima lor destinaţie, de unde îi lasă mai au de parcurs şapte kilometri, vor fi nevoiţi să aştepte acelaşi autobuz, ca atare, se vor urca direct în cursă, scumpule, eu vreau să vedem şi un film la cinematograful din sat, scumpa mea, mergem la ţară să vedem ce nu putem vedea la oraş, atunci dumă într-un grajd cu vite, nu te prosti, o îmbunează soţul, care avea altă replică pe limbă, legată de vită, însă, folosind-o, ar fi fost un bou, bine, dragule, atunci să mergem la o stână, vorbesc serios, au mămăligă, brânză şi lapte, draga mea, de astea are şi mama, şi mamă-ta, or fi având, insistă scumpa lui, dar nu-i la munte, ai dreptate, ideea nu e rea, poate mergem, ne luaţi şi pe noi, întreabă copiii arătându-şi disponibilitatea, poftim întrebare, le e greu la urcuş oamenilor mari, darămite unor pitici ca voi, iubire, nu pune prosoape multe, au prosoape unde mergem, lasă că ştiu eu mai bine, astea sunt treburi femeieşti, da, da, scuze că mi-am permis, eu îmi pun toate păpuşile, şi eu, toate maşinuţele, bine, puneţi-le, că şi aşa mai multe de două nu aveţi niciunul, ce mai calea-valea, toate amănuntele au fost puse la cale, nu ne rămâne decât să le urăm cale bătută.

Prima oprire este în satul unde locuieşte băiatul cu ochi albaştri şi cu păr bălai, verişorul copiilor aflaţi în călătorie, musafirii sunt aşteptaţi la cursă, a fost anunţată vizita din timp printr-un telefon dat la oficiul poştal, sunt vremuri în care există telefon doar la instituţiile locale, mai erau posibilităţi de înştiinţare telefonică, dar una este să te cheme la poştă sau să vină poştaşul acasă ca să-ţi transmită un mesaj, şi alta e să trimită după tine ori să se prezinte personal poliţistul, doctorul, primarul ori directorul şcolii, azi şcoala se exclude, e vacanţă, la fel se exclud şi ceilalţi, nu se pot prezenta personal, căci sunt domni mari, ce mai, poliţistul îţi calcă pragul numai dacă ai încălcat legea, de n-ar veni veac, primarul alege să te caute doar înainte de alegeri, acum ne cunoşti şi ne cauţi, doctorul te cearcă numai dacă este chemat, nici atunci de fiecare dată, Doamne fereşte-ne de boli, iar directorul şcolii nu vine să se plângă de purtarea elevului, dacă e musai să se deplaseze cineva acasă la şcolar, acesta are învăţător sau diriginte, n-ar veni nici poştaşul dacă ar fi sigur că nu primeşte un leu pentru efort şi bunăvoinţă, factorul poştal din acest sat a venit, ştia că nu va primi un leu acum, ci când va aduce pensia alimentară, fiecare trăieşte din ce munceşte, aşadar, mesajul a ajuns la timp, la timp şi pentru a se face comentarii fără a fi auzite, iată-le, copilul cu ochi albaştri, vin verişorii cu maşinuţele, sora lui, şi cu păpuşile, mama lor, pune-le iar în traistă când se duc şi iar spală şi calcă după ei, bunica, de ce vin, nu pot sta acasă. Uite că nu au putut sta acasă şi au venit. Se consumă bucuria întâlnirii, îmbrăţişări, pupături, cuvinte de bun venit şi de bun găsit, cadouri, întrebări despre sănătate şi despre călătorie, apoi, se fac cu toţii comozi şi îşi pun burta la cale, nu a fost cale lungă, dar o mămăliguţă cu smântână, cu lapte acru de oi şi mai ales cu belezdrugă nu se poate refuza, pe urmă, copiii sunt trimişi afară la joacă, e cea mai bună soluţie, iată motivele, unu, în casă nu putem discuta nimic cu ei de faţă, ne deranjează, asta ca asta, dar aud ce nu trebuie să audă, doi, oricum nu-i putem ţine în frâu, decât să ne împuie capul cu rugăminţi, ha, ne laşi afară, mai bine îi lăsăm de capul lor, trei, dacă-i liniştim, aplicându-le corecţii cu vorba sau cu palma, pe zburdalnicii strânşi deja în curte şi în târnaţ, care abia aşteaptă să le vadă jucăriile aduse, nu-i putem certa, ar sări cu gura părinţii, or noi am venit în călătorie de plăcere, nu la ceartă, de la ceartă tocmai am plecat. Să lămurim ce este belezdruga, întrucât dicţionarul nu explică, e un preparat simplu, în untura încinsă într-o tigaie se căleşte o ceapă tocată mărunt, se adaugă o lingură de smântână şi brânză de oaie, ultimul ingredient în cantităţi diferite, în funcţie de numărul mesenilor şi de cât eşti de zgârie-brânză, când rezultă o pastă se poate consuma, caldă şi numai cu mămăligă. Am fi putut evita laconica reţetă culinară servind la masă mâncăruri cunoscute, dar preparatul acesta, aici, în sat, este la ordinea zilei, se găteşte rapid şi este şi pe gust.

proză de **Marian Ilea**

Nordul lui Ilea

Visul

"Visez", îşi zicea Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin, "e noapte, şi-n visul ăsta e noapte, uite-l pe Vladimir Ilici zis Stalin din Chiuzbaia, vecinul meu, prietenul meu, niciodată n-a fost aşa de vesel, aşa de surâzător în vis."

Vladimir Ilici venise însoţit de două făpturi ale visului. Iosif Visarionovici se uita la ele. Semănau cu afişele din anii 60 în care Lenin şi Stalin apăreau în timpul alegerilor.

Erau Vladimir Ilici Lenin şi Iosif Vissarionovici Stalin, aşa că Iosif Visarionovici Lenin îi pofti să ia loc pe fotoliile din dormitor. Vladimir Ilici Stalin se aşezase pe patul în care Iosif Vissarionovici Lenin dormea şi visa. Vladimir Ilici Stalin era mândru că reuşise să-i facă aşa o mare surpriză prietenului său Iosif Vissarionovici Lenin.

Făpturile aşezate în fotolii stăteau de vorbă, parcă se certau, din când în când se uitau înspre patul unde Iosif Vissarionovici zis Lenin din Chiuzbaia dormea şi visa, cuprins de o bucurie inexplicabilă care-i inundase pieptul.

Discuţia aia i-ar fi plăcut să nu se mai sfârşească dar tot ce era frumos se termina repede.

"Poţi simţi mirosul celui mai de preţ parfum franţuzesc fără să-l ai în preajmă?"
"Pot"
"Şi cel mai fetid miros, poţi?"
"Nu pot."
"Eşti duh cu guriţă rotundă sau cu guriţă ascuţită?"
"Ce sens am, vrei să zici?"
"Ai...trupul ţi-e ca machiajul unui actor ce joacă multe roluri în aceeaşi noapte?"
"În general aşa sunt?"
"Dacă eşti când voi striga: "Vine şeful" să te ascunzi. "Vine şeful, Iosif Vissarionovici." De ce nu te-ai ascuns?"
"Poate întrebăm pe-acolo pe SUS, poate ai fost un om şi-apoi un Sfânt, Vladimir Ilici. Pentru mine seminaristul, credinciosul s-ar cădea să vină un răspuns."
"Nu-I mare brânză, Iosif Vissarionovici."
"Scofală."
"Brânză."
"Scofală."
"Scofală, cum zici dumneata, Iosif Vissarionovici."
"Adică să recunoşti un adevăr pe care nu-l cunoşti, Vladimir Ilici?"
"Când vine eclipsa, o să-l cunoşti."
"Adică o să-l recunosc, Vladimir Ilici."
"Pe imaş sunt şase vaci Holstein şi-un taur Simmental."
"Se pregăteşte o nouă rasă, Vladimir Ilici."
"Pasc, Iosif Vissarionovici."
"De culoare galbenă cu amestecături de A.D.N. în ea? Vladimir Ilici"
"Un produs al florilor, Iosif Vissarionovici"
"Cei care lansează sau răspândesc zvonuri şi cei care le ascultă sunt plătiţi de propaganda deşănţată, Vladimir Ilici."
"N-a fost rău să fiu tânăr şi vienez, Iosif Vissarionovici. Am plecat, am simţit că va fi mai bine pentru mine."
"Viena în care nu se fura nici un fir de păr, când te-ai săturat de Viena cea prea cinstită, ai venit aici, Vladimir Ilici."
"Adică aţâţă şi instigă...petele alea roşii sunt pe abdomen, piept şi spate? Pari intoxicat. Uită-te cum eşti Iosif Vissarionovici şi zi: vai. Eu sunt ăsta."
"Cine sunt, de unde vin, încotro mă îndrept, Vladimir Ilici? Sunt singur, sau nu?"
"Eşti cu mine Iosif Vissarionovici."
"Cum poţi dovedi aşa ceva, Vladimir Ilici."
"Definit, infinit, Iosif Vissarionovici."
"Şi finit, Vladimir Ilici. Şi finit."
"Vin de jos în sus sau...invers?"
"Greu de zis, Iosif Vissarionovici."
"Greu de crezut, Vladimir Ilici."
"Unii urcă şi coboară, în timp ce alţii coboară şi nu mai urcă."
"Echilibru, dezechilibru, Vladimir Ilici. Vin din Nord, din Sud, din Est şi din Vest?"
"Referitor la aceste întrebări Iosif Vissarionovici, e clar că sunt neînţelegeri în toate sferele vieţii sociale."
"Cu ce scop?"
"Bine-nţeles că nu întâmplător."
"Aş putea adăuga experienţele intime, Vladimir Ilici pe care nu le pot dezvălui şi n-am cui le spune?"
"Viaţa ta a fost şi este un haos aflat în echilibru sub toate aspectele şi formele ei, Iosif Vissarionovici. O viaţă plină de ignoranţă fără salturi calitative."
"Aşa e Vladimir Ilici, minciunile şi constrângerile adică adevărurile absente au fost religia în care am fost educat."
"Şi tainele că eşti plin de ele, Iosif Vissarionovici."
"Şi tainele Vladimir Ilici."
"Hirohito şi-a negat provenienţa divină."
"Bine a făcut, cine-i urmează exemplul."
"Ca să ştii nu e nevoie să înveţi, Iosif Vissarionovici."
"Europa suferă de o bulimie financiară, vecinii noştri suferă din greu, Vladimir Ilici."
"Toţi trântorii religioşi şi politici se autosusţin."
"Reciproc."
"Se autosusţin reciproc, Iosif Vissarionovici. Ai dreptate."
"De unde şi până când, Vladimir Ilici?"
"Reversibil, Iosif Vissarionovici, ce s-a făcut se va mai face."
"Ce a fost, va mai fi, Vladimir Ilici."
"Nu e nimic nou sub soare. Nimeni nu-şi mai aduce aminte de ce a fost mai înainte, şi ce va fi nu va lăsa nici o urmă de aducere aminte în cei ce vor trăi mai târziu, Iosif Vissarionovici."
"Nod în papură, alba-neagra pe spinarea celor de jos, Vladimir Ilici."
"În vecii vecilor nu e acelaşi lucru cu eternitatea, Iosif Vissarionovici."
"O iau la fugă Vladimir Ilici, eşti negru ca dracul şi ai ochii roşii."
"Du-te Iosif Vissarionovici, în curând nu vei mai ştii cine-i care."

***

Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin s-a trezit speriat din propriu-i VIS. Era ora cinci dimineaţa. Avea un nod în crucea pieptului.

"Poate e vreun mesaj pe care mi-l transmite Vladimir Ilici", şi-a spus Iosif Vissarionovici. Apoi s-a culcat la loc şi a adormit.

S-a trezit odihnit la ora şapte de dimineaţă. Uitase visul, parcă-şi amintea că a dormit prost, până la ora cinci. Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin a dat din mână a lehamite, şi-a spus că bâiguielile nopţii nu au ce căuta în treburile zilei şi s-a dus să-şi hrănească vitele cu fân şi porcii cu lături.

Începea o nouă zi. Era cincisprezece septembrie, anul două mii doi. Pe drumul Chiuzbăii trecea autobuzul şcolii generale din Baia-Sprie.

"Galben în soarele dimineţii de toamnă, galben ca mugurii unei noi generaţii de tineri", şi-a spus cu sufletul plin de bucurie Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin din Chiuzbaia, şi a încheiat plin de speranţă: "Ca pe vremuri prietene Vladimir Ilici, ca pe vremuri tovarăşe Stalin."

ILEA de Bârgău şi Ieud

"Visez", îşi zicea Iosif Vissarionovici Bele zis Lenin, "e noapte, şi-n visul ăsta e noapte, uite-l pe Vladimir Ilici zis Stalin din Chiuzbaia, vecinul meu, prietenul meu, niciodată n-a fost aşa de vesel, aşa de surâzător în vis."

Vladimir Ilici venise însoţit de două făpturi ale visului. Iosif Visarionovici se uita la ele. Semănau cu afişele din anii 60 în care Lenin şi Stalin apăreau în timpul alegerilor.

REZULTATELE CONCURSULUI NAŢIONAL DE POEZIE ŞI INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE „PORNI LUCEAFĂRUL...", ediţia a XXXVI-a, 17 iunie 2017, Botoşani

Juriul celei de a XXXVI-a ediţii a *Concursului Naţional de Poezie şi Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...",* format din: **Călin Vlasie**, Editurile Paralela 45 şi Cartea Românească, **Lucian Vasiliu**, ed. Junimea, rev. „Scriptor", **Cassian Maria Spiridon**, Ed. Timpul, revista „Convorbiri literare" şi Filiala Iaşi a U.S.R., **Daniel Corbu**, Princeps Multimedia şi rev. „Feed back", **Gavril Ţărmure**, Editura Charmides şi rev, „Infinitezimal", **Ion Mureşan**, revista „Verso", **Liviu Ioan Stoiciu**, rev. „Viaţa Românească", **George Vulturescu**, rev. „Poesis", **Marius Chelaru**, rev. „Poezia", **Adrian Alui Gheorghe**, rev. „Conta", **Vasile Spiridon**, rev. „Ateneu", **Dumitru Augustin Doman**, rev. „Argeş", **Sterian Vicol**, rev. „Porto franco", **Ioan Moldova**, rev. „Familia", **Ioan Radu Văcărescu**, rev. „Euphorion", **Adi Cristi,** ed. 24 de ore şi revista „Simpozion", **Nicolae Panaite**, rev. „Expres cultural", **Alexandru Ovidiu Vintilă**, rev. „Bucovina literară", **Leo Butnaru**, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova, **Nicolae Corlat**, rev. „Hyperion", **Gellu Dorian,** rev. „Ţara de Sus" Botoşani, având-l ca preşedinte pe **Mircea A. Diaconu**, în urma lecturării lucrărilor sosite în concurs, a decis acordarea următoarelor premii:

■ SECŢIUNEA CARTE PUBLICATĂ:

Premiul „Horaţiu Ioan Laşcu" al Filialei Iaşi a Uniunii Scriitorilor din România - poetei **Emilia Ajule,** pentru cartea *Jurnalul unor cuvinte ingrate*, Editura Paralela 45, 2016, colecţia qPOEM; Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova poetului **Cornelius Drăgan** pentru cartea *Muşcătura fluturelui japonez*, Editura Junimea, 2016.

■ SECŢIUNEA MANUSCRISE:

Premiul Editurii Paralela 45 şi al revistelor „Viaţa Românească", „Conta" şi „Familia" - **Maria-Eliza Liţă**; Premiul Editurii Junimea şi al revistelor „Vatra", „Scriptor" şi „Expres cultural" – **Alina Bârsan**; Premiul Editurii Timpul şi al revistei „Convorbiri literare" - **Raluca-Cosmina Calancia**; Premiul Editurii Princeps Multimedia şi al revistei „Feed back" – **Daniela Tîrchi**; Premiul Editurii Charmides şi al revistelor „Verso" şi „Infinitezimal" – **Radu Necşanu;** Premiul Editurii Eikon – nu se acordă; Premiul Editurii 24 de ore şi al revistei „Simpozion"– **Carla-Francesca Schoppel**; Premiul revistei „Euphorion" –**Theodor Paul Şoptelea**;Premiul revistei „Argeş" – **Cosmin Boitoş**; Premiul revistei „Poesis" – **Cristina Trifan;** Premiul revistei „Poezia" – **Iulian Gugeanu;** Premiul revistei „Ateneu" – **Dragoş-Ioan Onofrei;**Premiul revistei „Porto Franco" – **Samuel Pascariu;** Premiul revistei „Hyperion" – **Alin-Ionuţ Gheorghieş**; Premiul revistei „Bucovina literară" – **Tudor Mihail Alexa;** Premiul revistei „Ţara de Sus" – **Mădălina Ifrim.**

■ SECŢIUNEA INTERPRETARE CRITICĂ A OPEREI EMINESCIENE:

Premiul revistei „Convorbiri literare" – **Violeta Zamfirescu-Bârsan**; Premiul revistei „Poesis" – **Andreea Puşcaşu**; Premiul revistei „Hyperion" – **Maria-Smărândiţa Chelaru**; Premiul revistei „Poezia" – **Maria-Teodora Pitrop**; Premiul revistei „Scriptor" – **Paula-Antonia Horodincă.**

proză

Mircea Bârsilă

Poezia lui Ilie Vodăian

Înrădăcinat într-un ascuţit simţ al observaţiei şi într-un energic fond emoţional, vitalismul acestui poet se concretizează liric în nenumărate imagini sclipitoare. Chiar şi poeziile din volumul Frontiera de inox (Editura Universităţii din Piteşti, 2006) sunt marcate, în pofida tematicii lor, de un vitalism bine temperat. Respectiva tematică se circumscrie înţelesului pe care îl are ,,frontiera de inox" : o frontieră ,,aflată la jumătatea distanţei dintre realitate şi închipuirea ei" !

Ilie Vodăian (pseudonimul lui Ilie Dănălache) a debutat târziu, pentru că s-a legat târziu de catargul poeziei. **Schimbul de Noapte** (Editura Paralela 45,Piteşti, 2002), volumul său de debut, a fost întru totul surprinzător, într-un context în care, sub semnul postmodernismului, poeţii se deosebesc tot mai puţin unii de alţii. O binevenită prospeţime lirică susţine freamătul existenţial din poemele sale, în care aliajul dintre expresia aproape nudă, cerută de opţiunea pentru poezia concretului, şi percepţia vizuală a realităţii conferă discursului poetic o dinamică modernă şi o tonalitate încordată, gravă: ,,Stau la fereastra alergărilor şi privesc cum toate trec/cernite în spate fugind sau din dreapta spre stânga/ urmărit de noapte sunt încă treaz distanţa e lungă şederea/ mă poartă pe roţi trec toate ca nişte dricuri trase de fauni/pe lângă ziduri de piatră trece o poartă cu un bătrân/ culcat pe iarbă un autobuz cu geamurile sparte într-o/ curte cu meri şi mere necoapte un pod peste un lac plin/cu pietriş o secure înfiptă într-un butuc pieziş un câmp/ arat şi lângă el o turmă de oi păzite doar de-o umbră de/cioban plecat la nuntă un cimitir cu cruci răsărite din ştir/o cale ferată o gară cu peron fără nici un om un râu o/ vale cu apa mocirlită un munte o candelă pe grindă o/casă netencuită... şi câte şi mai câte pe dreapta şi/ pe stânga alungate parcă de ronţăitul şobolanilor/nevăzuţi sau de hodorogitul zgomot al benelor imaginare umplute la refuz cu struguri." (*Călătoria*).

În anumite texte, interesul pentru lumea măruntă a gâzelor şi a ierburilor este susţinut de o frumoasă fervoare lexicală cu substrat melancolic (în genul lui Nikolai Rubţov): ,,Vorbeşti pătimaş cu bruma din ţărână/şi îmi scrii despre iarba care se veştejeşte,/cu cerneală violetă pe o coajă de prună,/ să îmi testezi vederea în ce te priveşte./Aud aerul cum vibrează prin preajma/ultimului greier molatic, cântând/ pe fire umezite de mohor tomnatic/ precum un arcuş răguşit. O ceaţă de pluş – jucăuş/ îmbibată cu semne de întrebare aleargă/printre răzoare după cele din urmă furnici./ Citind mesajul tău, parcă mă ispiteşte incertitudinea.../ Aştept prima zăpadă să mă contrazici!" (*Incert...).*

În următorul volum, **Triunghi de vară** *(*Editura Paralela 45, 2003*),* Ilie Vodăian continuă experienţa lirică din **Schimbul de Noapte**, volum a cărui originalitate a atras atenţia celor interesaţi de noutăţile ivite în peisajul mişcării poetice curente. Şi în poeziile din acest volum discursul poetic este dependent de împletirea liricului cu epicul, de apetenţa pentru descriptivism şi de surprinzătoarele alunecări din planul obiectiv în cel fantezist: ,,Negreşit după ierni lungi şi grele ca şi aceasta care a trecut/ ies inorogi din peştera tapetată cu desene rupestre coarnele/lor mai dure ca oţelul şi mai ascuţite ca o spadă capcanele/ întinse prin râpe şi lacuri de ochi de şarpe sau ăcvile triste/se retrag fără tăgadă şi peste fânul înflorit răsuflarea lor/ se-ntinde vreme de o zi plăcută şi toropitoare de aţipeşte/ soarele cum toate vitele de pe islazuri şi mirişti se retrag/sub propria lor umbră şi îngenunchează în semn de/ binevenită ocrotire în timp ce ei pasc tot pasc cu gândul la/peştera din care au plecat ademeniţi de verdele nestrivit de copite" (*Verdele nestrivit*). Transcriem şi această viziune în care meditaţia se insinuează printre elementele din care este alcătuit decorul fantast: ,,Şi cum nisipul duce în spate fiecare val aşa două furnici/duc pe grumaz o parte dintr-o frunză tot mai departe de/marea care se frământă talaz după talaz cu palele de vânt şi/mateloţii din adâncuri privind prin hublouri ovale în/aşteptarea noastră nu-şi mai amintesc să fi cântat vreodată şi/peştii iar îi scotocesc de bani prin buzunare şi beţi de/fericire se izbesc de proră aşa cum corăbii corăbii corăbii/lovindu-se de stânci trezesc monştrii cu vuiet letal din/străfunduri şi-n valuri *passim* se preface Thalassa din noi la/fel cum îndoiala dintre unu şi doi" (,,*Unu şi doi*).

Voluptatea de a fabula şi chiar de a teatraliza pe tărâmul poeziei evocatoare şi, în acelaşi timp, reconstitutive, latenta dispoziţie ludică şi deschiderea simultană a discursului spre inocenţa simulată şi, respectiv, spre sinceritatea autentică facilitează integrarea elementului biografic în poezie, aşa cum se întâmplă, de pildă, în acest text care se încheie cu un vers deosebit de frumos: ,,Ce m-aş fi făcut fără tine Tată şi fără tine Mamă aş fi/contemplat pietrele piatră fiind şi fără tine femeie din/femeie sigur aş fi ars într-un cuptor de calcar fără nici o/scânteie iar fără voi fiice şi fiu pustiul din oul ouat de/pustiu şi fiindcă tot nu pot de tot să înţeleg cum de oricare/piatră a venit pe lumea asta şi fără mamă şi fără tată spun:/a afla este totuna cu a tăia luna – cu fierăstrăul – în două."*(A afla este totuna).*

În poezia *O nuntă* (,,O nuntă de piatră se petrecea într-o gară un ginere/ îmbrăcat cu costum cenuşiu de bazalt şi mireasa într-o/ rochie stacojie din cremene rară croită pe muntele cel mai/ înalt printre nuntaşi staţiona un marfar susţinut de traverse/de vată de unde se descărcau fripturi de calcar în sânge şi/vin roşu şi uleios lângă ceas cânta duios o trompetă un/acordeon o altistă şi un răguşit saxofon cântece despre/fiecare în toiul petrecerii a trecut cu mare grabă un tren/plin cu hoţi au furat mireasa nuntaşii şi naşii pe peron a/rămas doar unul mut şi surd la necontenitul bocet din roţi/aşa s-a petrecut nunta de piatră o poveste de nuntă/ suprarealistă protocolară şi tristă"), ironia şi cele câteva ingrediente suprarealiste proiectează povestea nunţii într-o irealitate de coloratură ludică.

Înrădăcinat într-un ascuţit simţ al observaţiei şi într-un energic fond emoţional, vitalismul acestui poet se concretizează liric în nenumărate imagini sclipitoare. Chiar şi poeziile din volumul **Frontiera de inox** (Editura Universităţii din Piteşti, 2006) sunt marcate, în pofida tematicii lor, de un vitalism bine temperat. Respectiva tematică se circumscrie înţelesului pe care îl are ,,frontiera de inox" : o frontieră ,,aflată la jumătatea distanţei dintre realitate şi închipuirea ei" ! – şi de care sunt conştienţi doar ,,aceia ce deschid ochii dis-de-dimineaţă şi-l întreabă pe somnorosul înger – care a stat de planton – dacă mai sunt în viaţă" (*Trafic de frontieră*). Substanţa de bază a acestei cărţi o constituie stările de nelinişte lăuntrică şi întrebările cu un miez crepuscular. Imaginarul din volumele precende orientat spre valorificarea unor aspecte rural- arhaice a fost înnoit de prezenţa unor motive cu sarcini existenţiale şi nuanţe uşor religioase: ,,Mai sunt îndrăgostiţi de vânt, mai sunt cărări/nedescifrate prin podurile palmelor, mai sunt şi/vulturi care se rotesc în jurul înaltelor piscuri ale munţilor plutitori prin sângele lor./Şi tu câmp de la marginea fiecărei case mai eşti/frate de cruce cu cei patru-cinci stejari plecaţi, cu/ cele rădăcini cu tot, după vânat umbre de iepuri, ouă/de dropii sau coarnele vreunui căprior?/O vale, un platou cu parapet şi cu troiţă, şi iar o/vale pe unde iarna lupii fac instrucţie: bătrânii îi/învaţă pe cei tineri cum să dea ocol pe lângă/paturile unde alţi bătrâni uită, voit, sub perne dulciuri să nu fie amară ziua în care n-au vânat./Mai sunt cuvinte care nu mi-au spus tot înţelesul,/mai sunt şi înţelesuri care nu au cuvinte cum/dincolo de ele nu se află nici lucruri fără niciun/ Dumnezeu, nici lucruri sfinte" (*Mai sunt*).

Vitalismul dobândeşte conotaţii noi în volumul **Starea de necesitate** (Editura Paralela 45, 2013), o stare ce implică ,,mobilizarea" urgentă a energiilor fiinţiale defensive în scopul înfrângerii unei dramatice încercări în planul sănătăţii. Organizarea mesajului din această cărte îmi aminteşte de celebra poezie ,,Libertatea de trage cu puşca" a lui Geo Dumitrescu, în care ,,inamicul" împotriva căruia luptă ,,soldaţii" este, de fapt, timpul: timpul care distruge tot ce-i efemer, dar care este neputincios în relaţie cu elementele eterne ale lumii - şi, între ele, şi luna! (C.Rădulescu-Motru a scris un interesant text despre nejustificata logică omenească potrivit căreia însuşi Pămîntul, unul dintre lucrurile eterne al lumii, ar fi supus îmbătrânirii!). În cartea lui Ilie Vodăian, care are statutul unui *jurnal de campanie*, succesivele scenarii de factură războinică, pigmentate atât cât trebuie cu anumite aluzii istorice şi biblice, urmează toate etapele pe care le presupune un conflict armat de proporţii, de la pregătirile pentru plecarea de acasă în urma primirii ordinului de mobilizare (,,Am primit ordinul de mobilizare. / Azi o să plec pe front / prin ploile acestea care nu se mai opresc / de parcă iar s-a abătut potopul peste noi./De-acum va trebui să te descurci/de una singură cu candela aprinsă noaptea /şi cu zăvoarele la uşă trase./ Să pui sub lacăt şi uneltele de zidărie./Nu poţi fi sigură: în vremurile tulburi/se ivesc neaveniţi încrezători că ştiu cum/să le mânuiască./Adu-mi aminte să nu uit livretul/ şi să mă-ncalţ cu cizmele primite de la tata./Ştii bine că au darul dorului de casă/şi în mărinimia lor o să-mi arate drumul/cum şi lui i l-au arătat atunci/să vină înainte de-a se termina războiul./Iată, se lasă înserarea. Ia uită-te şi tu,/parcă se luminează cerul spre apus./Până sosim la frontieră să ne împuşcăm/unii pe alţii, poate se zvântă şi noroiul!"- *Ordin de mobilizare*), la încartiruirea în cazarmă unde doar cântecul şi vinul ar mai putea domoli dorul de casă şi de cei dragi rămaşi în spatele frontului (,,Suntem cu toţii în cantonament sub dealurile/ de la Canna. Pe coardele de viţă de la scafă mai sunt/ câteva frunze. De la o vreme nu mai pot să lupt,/ nici nu mai ştiu să cânt şi stau din ce în ce mai mult/la umbră sau prin încăperile ceţoase./Toţi camarazii mă îndeamnă să încerc refrene noi./Aş bea o amforă cu vin pentru ca norii/să îmi recunoască dorinţa de a intona un cântec/despre tine. De la un timp, îmi este frig./Mereu m-apasă frigul. Aş bea o amforă/ să mă-ncălzesc precum aracii dogoriţi de soare/pe coline – aracii: sprijin de nădejde pentru vii./Aduceţi vinul tainic!/Ce vă uitaţi nedumeriţi, în zare?!/ De două mii de ani aştept să beau pelin/ din viile culese de pe dealurile însorite ale Galileii."- De la Canna), la rezistenţa în tranşee şi la încleştarea victorioasă cu inamicul.

Pe parcursul întregului ,,război", subiectul liric trăieşte tot timpul cu o ardentă încredere în mila protectoare a Divinităţii. În semn de mulţumire pentru izbânda deloc uşoară, omul războinic din **Starea de necesitate** a fost înlocuit, în volumul următor (**Pe muntele Tabor,** Editura ,,Ecou transilvan", 2015), de omul cucernic trăind întru zilnica slăvire a lui Dumnezeu, Care l-a ajutat să depăşească încrâncenata criză. Acum, poeziile se desfăşoară în linia imnurilor religioase (psalmii biblici), a discursurilor lirice promovate în cadrul tradiţionalismului spiritualizat al Gândiriştilor şi a rugăciunilor cu un veşmânt elegiac, cum este poezia *Ar fi atâta de frumos,* în care evlavia apare ca un aliaj între căinţă şi speranţă - speranţa iertării ,,nevinovatelor" greşeli - şi a utopicei aşezări, fie şi în chip de chiparos, în Grădina de Apoi: ,,Preadreptule Judecător, atâtor păcate le-am oferit/ găzduire şi le-am îndeplinit câte o rugăminte.../În timpul acela credeam că sunt nevinovate/şi au, desigur, o purtare demnă de luat aminte.//Ca orice muritor, am greşit. Recunosc,/sunt mult prea vinovat. Şi totuşi, mai am o dorinţă:/ Preamilostivule, mai lasă-mi vreme/ pentru ispăşire şi pentru căinţă!//La vremea Învierii, toate vor sta la vedere/ aşa cum stau, la mânăstire, raclele cu moaşte./ De-ar fi să crăp şi de ruşine, de-ar fi să intru/iarăşi în pământ, tot le voi recunoaşte.//Doamne, Tu decizi ce rânduială mă aşteaptă./ Eu, de pe acuma-Ţi, spun: ar fi atâta de frumos/dacă mi-ai îngădui să stau în grădina Ta./ Fie şi în chip de chiparos!"

Poezia lui Ilie Vodăian beneficiază, în oricare dintre manifestări, de necesarul echilibru între vibraţia afectivă (mai ales de tip ,,retro") şi o binevenită luciditate auctorială .

eseu

Dumitru Augustin Doman

Spectacolul poeziei

Gheorghe Mocuța și Piața Reconcilierii

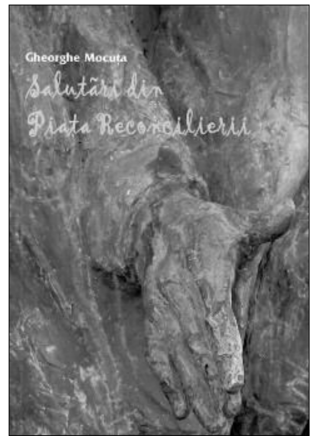
Gheorghe Mocuța este nu doar un cunoscut poet optzecist, dar și profesor, eseist și critic literar, autor de antologii, diarist, traducător, ba chiar și politician local; acest ultim aspect nu e deloc de neglijat, pentru că astfel știe foarte bine lucrurile din interior (a fost chiar primar, ca Jules Renard!) și poetul Mocuța le folosește, cum vom vedea mai jos, pentru a se detașa de tarele oamenilor zilei, de a se detașa cu ironie și cu umor. E, așadar, om al cetății culturale și numai, scriind cu empatie, dar și cu indubitabil spirit critic, despre colegi de generație sau despre scriitori mai tineri. Altfel zis, este un intelectual implicat cât se poate de activ și de prodigios.

Revenind la poet, Gheorghe Mocuța publică plachete nu foarte des, la termene rezonabile, când discursul său liric (lirico-epic, mai curând) acumulează note noi, căci de schimbări adânci nu poate fi vorba, el având o voce proprie încă de la început. Poezia lui Mocuța, în general, este una a observației cotidiene, a tabloului provinciei românești dintre rural și urban, de la marginea satului sau orașului, până la unirea lor caricaturală, a descrierii României pseudorealiste, cu abia schițate accente livrești, dar și uzând discret de procedee textualiste .

Cum mai arată poezia lui Gheorghe Mocuța cea mai recentă aflăm din volumul *Salutări din Piața Reconcilierii* (Editura *Mirador*, Arad, 2016). Chiar înainte de a citi, numai aflând titlul primei secțiuni a cărții – *balada unui greier mare* – înțelegem că e vorba de de o viziune parodică. Și nu peste multe pagini chiar găsim trimiterea la simpatica insectă: „poetu nost e de partea votcii și a lui Putin./nu știm cum a intrat în ecuația asta sufletul rus/și Soljenițân./destul că prin 75 a tradus câteva pagini din/*Arhipelagul Gulag*/pe care le-a citit prietenilor din Făgăraș./unii aveau service așa că l-au turnat la securitate.//poetu la asta se aștepta și le-a spus:/tovarăși n-am făcut decât să traduc/din ideile marelui popor prieten de la răsărit./și l-au lăsat în pace./doar e singurul poet care își asumă destinul de greier/așa că a scris o scrisoare deschisă/către mătușa Furnică...” Dar, Mocuța parodiază cu finețe și poezia minimalistă, de pildă, poezia care face furori în rândul douămiiștilor, ca-n acest *Yess*: „Romina dintr-a opta/și-a pus sânii pe facebook/și a scris pe ei cu ruj VA LY./colegele de clasă au așteptat-o/după ore și i-au tras o bătăiță/cum se vede și pe înregistrarea/camerelor de supraveghere.//fără puțină nebunie/viața nu e viață/și poezia nu e poezie.// domnu profesor e adevărat/că în ochiul acela din triunghiul/de pe fațada bisericii/e o cameră de supraveghere?” O undă de umor se strecoară chiar și în poemele aparent grave, cele cu accente autobiografice fizice, dar cu trimiteri la metafizic, o undă de umor sumbru: v. consultul la doamna doctor care „îmi pipăie cu atenție ganglionii/cu un gest aproape erotic/iar eu îmi țin respirația/ ca într-o moarte melodramatică pe scenă”, doamna doctor care e vie și frumoasă, iar „eu palid și pe jumătate mort/și-n ochiul ei citesc/cam cât cântărește sufletul”. Deci, deși are acces la metafizică, poetul face textele savuroase printr-un umor și o (auto)ironie implicite; prozaismul, dar și concentrarea poemului într-un fapt, într-o „întâmplare”, mă obligă fatalmente să citez textul integral: „uite-așa o să cosesc eu la vară/uite-așa/zicea bătrânul arătându-le coasa imaginară/bărbaților din frizerie/unde se adunau în fiecare sâmbătă obrazele groase/să facă ceva politică.//dar n-a mai cosit./l-au cusut pe el doctorii/și l-a bărbierit omul de la morgă/i-a cântat popa prohodul/și l-au îngropat cu coasa alături/ca să se sparie gândul/celor care l-or găsi.”

Dar, revenind la titlul volumului, ce se întâmplă de fapt în Piața Reconcilierii din Arad, când nu citește Mocuța poezii din carte acolo, (cum am văzut pe facebook) în fața publicului de la colocviul revistelor literare? Păi, parcă spre a deranja tichiile de mărgăritar ale patrioților de serviciu, ale naționaliștilor cu simțiri tare sensibile, Mocuța notează fără inhibiții că-n celebra piață „o familie de corturari/s-a instalat la picioarele pașoptiștilor din piață/și-și face de lucru sub marele arc de triumf”, sau că „o umbră iese pâș pâș/din grupul statuar/al pașoptiștilor.//se așază pe banca de lemn lustruit/scoate un briceag din buzunarul ițarilor/și începe să scrijelească:/„*Ildiko ș-al ei drăgutz/ sa-u iubit peacest lemnutz*” (că dacă-i reconciliere, reconciliere să fie!), sau această scenă jumătate romantică, grigorealexandresciană, jumătate cotidiană, mocuțiană: „echipajele salubrității înarmate cu sufertașe/ invadează piața./pașoptiștii se ciupesc de obraz./copiii străzii se refugiază pe băncile de lângă/monumentul Ungariei Mari în așteptarea fanfarei./un bătrân cu o sticlă de bere *ciuc* în mână/începe să cânte singur *as a szep*,/între timp grupul statuar a ieșit încet din ceață/în frunte cu Nicu Bălcescu și Ana Ipătescu/și se apropie de grupul celor doisprezece generali/în vederea reconcilierii...” În sfârșit, nonșalantul Mocuța notează cu condei de reporter special (ceva ce nu mai există în zilele noastre) un fapt divers dintre acelea pe care Petre Stoica, publicistul de după 1989, le prelua din ziare și făcea săptămânal o revistă a presei ad litteram: „două umbre intră în grupul statuar/cu un bomfaier și cu niște dălți./după o jumătate de ceas/ies trei.//a doua zi urlă târgul și vânzătorii de ziare:/*s-a furat capul lui Brătianu/și bastonul/cu tot cu antebraț*”.

Gheorghe Mocuța este, așadar, poetul român optzecist care cultivă cotidianul la modul pseudorealist/ pseudometafizic, cu oamenii politici ai zilei puși în situații ridicole (dacă se poate mai ridicole și mai penibile decât în care se pun singuri ei înșiși!), cu poetul cetățean ca victimă a acestui cotidian, fiind încătușat de pildă de agenți de pază suspectat de emigrant pentru că vorbește cursiv în franceză (!), sau e luat în vizor de sepepiști în timp ce bea un pahar de vin cu președintele „Băsecsu”, cu școlile în care „profesorii sunt rigizi/învățătoarele rigide/băieții-s plini de coșuri/fetițele frigide...”, un cotidian descris prozaic, cu personaje insolite, cu oameni iresponsabil de veseli, totul făcut cu o anume candoare bine jucată, cu ironie deloc corozivă, ba chiar cordială, empatică. Rar volum actual de poezie mai savuros decât *Salutări din Piața Reconcilierii*.

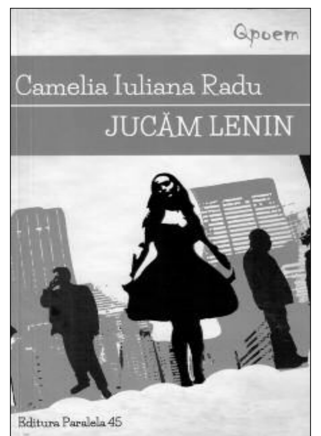

Babilonul Cameliei Iuliana Radu

Camelia Iuliana Radu este o poetă prolifică, publicând uneori și două volume pe an, formula ei lirică nefiind una singură, aceasta schimbându-se aproape de la carte la carte, volumele fiind croite îndeosebi unitare tematic. Nu face excepție nici cea mai recentă apariție editorială (dacă între timp nu va mai fi publicat vreuna!): *Jucăm Lenin* (Editura *Paralela 45*, 2016, colecția *Qpoem*).

Aici, avem de-a face – ca să simplificăm – cu un fel de amintiri din copilăria socialismului multilateral dezvoltat. De altfel, un rezumat al tematicii cărții îl face chiar autoarea în motto: „s-ar fi putut spune că eram vii/s-ar fi putut spune că pe dinăuntru eram morți/e o poveste cu personaje concrete/care nu s-au văzut nu s-au auzit//despre noi nu se știe nimic precis”. Privind înapoi la lumea „cealaltă”, de până-n 1989, poeta n-o evocă deloc cu nostalgie (poate doar subliminar), dar nici cu mânie. Lumea aceea este pur și simplu asumată ca o fatalitate trăită, ca o fatalitate neînțeleasă atunci de candida fetiță, recuperată în varii înțelesuri acum. Aș zice că poeta scrie programatic, expunându-și chiar și o „artă poetică”, mai curând o „artă politică” a tematicii cărții *Jucăm Lenin*: „...iar azi/când îmi veți spune că asta nu e poezie/vă voi răspunde nicio tehnică literară/nicio stilistică nu merită sacrificată/niciun simbol/uneltele țăranului au fost destul pângărite/se cuvine să spunem că secera morții/și ciocanul ideologic au muncit îndeajuns//adevărul a fost mai absurd decât dada/mai grotesc decât crimele de război/și ca un apogeu/în 77 a început holocaustul românesc/alienarea colectivă/într-un totalitar experiment Stockholm/și îl ducem în spate și candizi îl lăsăm/la ușa copiilor și nici măcar nu ne dăm seama/tăcerea manierată cât festivism îmbracă”. Așadar, cartea are și o dimensiune politică și socială, dar lirismul, cum vom vedea mai jos, rămâne intact.

Placheta începe cu un alt poem programatic: *în Babilonul meu personal*, care ar putea fi, de fapt, tabla de materii a întregii realități din perioada comunistă din perspectva fetiței curioase, fetiței care „s-a născut când nu trebuia”. Și ce se întâmplă în Babilonul Cameliei Iuliana Radu? Păi, de-o pildă, „străzile nu urcă nu coboară/universul e liniar și amestecat/ca într-un sac rufele murdare/dar e veselie...” Iată o definiție atât de cuprinzătoare a comunismului concentrată în doar patru versuri. În acest Babilon extins peste toată cartea, fetița e botezată în livada de lângă casă, pe furiș: „au pus cazan cu apă/printre flori m-a ridicat preotul/spre cupola bisericii de cer/m-a arătat spre răsărit/m-a dus pe la icoanele gutuilor//se botează roaba lui Dumnezeu Camelia Iuliana/și ziua ei va fi de Florii/ziua de pace/în care oamenii au recunoscut frumusețea...” Babilonul acesta mai cuprinde: „scări de bloc (care) deversau hoardele de copii/în cercul unei povești de-a copilăria”, „coada de la ora 4 dimineața/pentru o sticlă de lapte”, cheile agățate de gâtul copiilor, steagurile roșii tot mai transparente, prin care „orașul se vedea ca o fata morgana”, foamea („foamea din foame”), dar și atâtea personaje într-unul singur: „genialul cârmaci/cel mai iubit fiu al poporului român/personalitatea excepțională a lumii contemporane/luptătorul pentru cauza dreptății păcii și socialismului/geniul Carpaților/marele conducător/eroul clasei muncitoare...”

Nenumărați scriitori români au scris – în versuri sau în proză - despre „epoca de aur” de pe poziția lor de opozanți ai regimului sau măcar disidenți, acolo și ei. Pagini multe, găunoase, un fel Cântarea României pe dos, un fel de Defăimarea României post factum. Camelia Iuliana Radu scrie, în *Jucăm Lenin*, un pseudomemorial al epocii deloc manifest, deloc vehement, fără accente pamfletare, în schimb cu o vădită știință a detaliului, decupat cu sânge rece din realitate, decupat cu bisturiul. Dar, mai ales, acest tablou liric aproape exhaustiv al vremii e realizat cu talent, rememorarea unei lume rele și absurde nu distruge lirismul, aceste versuri, de exemplu, alături de altele de mai sus, dovedind acest lucru: „am rămas un melc fără casă/cerul era deodată fără trup/fără dureri/doar o credință în nimic hoinărea în mine/eram o frunte descoperită/îmbătrânită brusc/în partea ei nevăzută”.

cronici

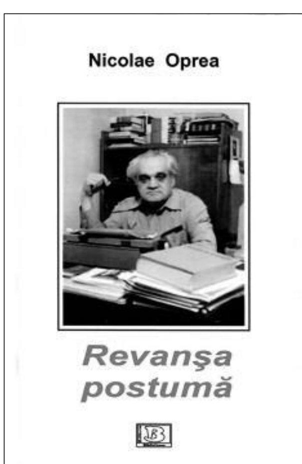
Petre ISACHI

Introducere în sârbologie *

Nu doar „avalanşa exegetică”, nici cea a „recuperărilor de urgenţă” configurate din perspective multiple, complementare, dar şi polemice ce i-ar putea asigura scriitorului cu „fibră filosofică”, Ion D. Sîrbu, o posteritate de invidiat îl va fi determinat pe criticul şi istoricul literar Nicolae Oprea (*Provinciile imaginare*, 1993; *Alexandru Macedonski între romantism şi simbolism*, 1999; *Ion D. Sârbu şi timpul romanului*, 2000, ediţie revizuită 2015; *Opera şi autorul*, 2001; *Timpul lecturii. Selecţie de cronicar*, 2002; *Magicul în proza lui V. Voiculescu*, 2002; *Literatura „Echinoxului”*, 2003; *Nopţile de insomnie. Opţiuni livreşti*, 2005; *Vasile Voiculescu – monografie*, 2006; *Sinteze critice*, 2009; *Arte poetice româneşti*, 2011; *Poetul trivalent*, 2011; *Synopsis*, 2013; *Cronicar întârziat*, 2013 etc.) să intuiască şi să numească, „cu tot riscul”, naşterea unui nou domeniu benefic pentru literatură, filosofie, politologie, sociologie, psihologie, istorie etc.: „sârbologie”. Interesul crescând al exegeţilor în recuperarea Operei lui Ion D. Sîrbu *in integrum* se explică nu doar prin fascinaţia pentru condiţia de „cărturar solitar” (ne)învins de „megalotristeţe şi pustietate”, ci şi de cunoscuta aversiune a discipolului profesorului Liviu Rusu împotriva prostocraţiei şi a totalitarismului de orice tip: „Trăim într-o epocă de uriaşă, fantastică explozie, expansiune şi instăpânire a Prostiei ca valoare. Prostia inteligentă, ştiinţifică, descurcăreaţă, şmecheră; prostia sublimă, cezarică, divină, prostia ca fundament, ca acoperiş, prostia ca stil şi *weltanschauung*. Prostia ca monolog, ea nu cunoaşte şi nici nu recunoaşte întreruperea, întrebarea, contrazicerea. Chiar dacă te ascultă, te ascultă numai ca să îşi audă propriile păreri, cuvinte, convingeri.”

Atât prin arhitectură, compoziţie – 1. *Prolegomene*, 2. *Eseuri. Accente şi reveniri*, 3. *Posteritatea critică*, 4. *Restituiri şi valorificări* ,cât şi prin viziunea erudită, uneori polemică, exhaustivă (până la data apariţiei cărţii) asupra fenomenului de reabilitare a dramaturgului, prozatorului, diaristului ce a crezut necondiţionat în postumitatea Operei sale şi nu a ezitat să se compare cu autorul capodoperei *Maestru şi Margareta*, se întâlneşte cu Mihail Bulgakov în revelarea distopiei (antiutopiei, contrautopiei, a utopiei negative, neagră, absurdă, satirică etc.) comunismului/ stalinismului, ceauşismului – *Revanşa postumă* este o veritabilă „Introducere în sârbologie” deschisă, polemică, transdisciplinară, interdisciplinară, după care însuşi prof. univ. dr. Nicolae Oprea ar putea ţine un curs studenţilor de la una din Universităţile din Craiova, Târgovişte, Piteşti etc. Perspectivele critice multiple, dublate de restituirile istorico-literare interpretate cu acribie filologică de preşedintele Filialei Piteşti a USR sunt complementare cu volumele de studii şi eseuri publicate de Ioan Lascu, Lelia Nicolescu, Elvira Sorohan, Sorina Sorescu, Toma Grigore, dar şi cu seria de monografii (*Ion D. Sârbu şi timpul romanului*; *Ion D. Sârbu – de veghe în noaptea totalitară; Un om din Est. Studiu monografic*) şi a unor teze de doctorat susţinute de Mihaela Nicolae, Mihai Barbu, Eugen Radu Wohl etc. sau/ şi articole, documente apărute sub egida Fundaţiei Culturale Ion D. Sîrbu, ale proiectului *Memorialul Sîrbu* de la Petrila, în numărul unic al revistei *Sinteze/ Europolis* (2010, noiembrie) sau în seria exegezelor despre Cercul literar de la Sibiu/ Cluj etc.

Monografiile, biografiile, biobliografiile, eseurile, studiile, articolele, însemnările critice aleatorii, lucrările de masterat/ doctorat – „avalanşa exegetică”, cum îi spune cu încântare, cercetătorul în sârbologie, Nicolae Oprea – integrate ingenios în *Revanşa postumă*, sugerează/ revelă complementaritatea perspectivelor hermeneutice, mişcările imprevizibile ale istoriei din „iarna totalitară” parcă nesfârşită, dar şi predilecţia pentru distopie/ utopie neagră a celui ce a fost epurat din Universitate în 1948, concomitent cu profesorii săi Lucian Blaga, D. D. Roşca şi Liviu Rusu – observaţi comportamentul sub obsesia ratării, a lui Candid Desiderius, „un biet idiot universal”, un alter-ego „dialectic” al autorului romanului *Adio, Europa!* –, simbolistica arhetipală a lupului (*Lupul şi Catedrala*), realismul „metafizic”, utopia euphorionistă, geniul epistolar şi obsesia fericită a posterităţii, tragismul intrinsec al personajelor create de I. D. S., „memoria revistelor efemere”, figura spiritului celui ce s-a „mântuit de frică” (sincer, mă îndoiesc de sinceritatea acestei confesiuni a celui ce a lucrat vagonetar în mina Petrila!) scriind

Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, „scriitură secretă clandestină, destinată posterităţii de un „dezertor recidivist” din politică şi istorie”. Tipologic vorbind, cel ce a scris *Traversarea cortinei* a fost un om *parantetic* situat între *homo utopicus* (tipul idealistului absolut) şi *homo ridens* – tipul ce crede că poate transforma râsul în terapie – bântuit permanent de „viziuni eschatologice” şi pătruns mesianic de o posibilă „răzbunare postumă”.

Sunt multe de reţinut de cititorul/ studentul, cercetătorul interesat de „Introducere în sârbologie”, carte configurată aparent aleatoriu, de universitarul Nicolae Oprea... Orice tip de lector are în primul rând revelaţia exemplarităţii destinului imanent, tragico-absurd al acestui „Candid” exilat de soartă, într-un Isarlâk leninisto-stalinist, care a trăit cioraniano-dostoievskian, sentimentul ratării, o ratare naţională potenţată de „teroarea istoriei” şi de presiunea dictatorială a sistemului politic de tip bolşevic, ce acţiona coercitiv - paradoxal - acţionează şi în postcomunism!?: *„Toţi suntem rataţi – fiindcă istoria şi ţara şi poporul nostru e ratat”*, notează în „Jurnal”, cu luciditatea filosofului ratat, I. D. Sîrbu. Acelaşi cititor al volumului *Revanşa postumă* are certitudinea că trăieşte – „trăirea practică a Răului” - şi azi într-un „bazar oriental” în care coabitează „bătrâna Asie şi brusc senilizata Europă”, un bazar (pseudo)americanizat/ occidentalizat, în care se vând şi se cumpără conştiinţe, unde „turcocraţia” comunistoidă impune un spaţiu dominat de teroare, frică, prostie cezarică, lichelism, demonism, mancurtizare, resemnare, supunere fundamentalistă etc.

Un sistem amoral care a pus (şi pune încă!) „la lucru laşitatea, frica, plictisul, golul, trădarea”, dar amână sine die, „mutarea în lup” – lupul, un eponim etnic, epifania noastră mitologică – şi instalează demonic, domnia „mielului tanatofil” (v. *Simbolistica lupului la Dimitrie Cantemir şi Ion D. Sîrbu*), încât *Lupul şi Catedrala* este mai curând un roman iniţiatic şi „al posibilei mântuiri”. Influenţa lui Nietzsche din *Aşa grăit-a Zarathustra*, împreună cu cea a lui Lucian Blaga din *Trilogia culturii*, asupra viziunii prozatorului antitotalitarist, format în *Cercul Literar de la Sibiu*, îi fundamentează filosofia reîntoarcerii la civilizaţia geto-dacică/ pastorală văzută ca modalitate unică de salvare din marasmul stalinismului/ ceauşismului. Nu e greu de observat că opinia lui Sârbu este în antiteză cu *Schimbarea la faţă a României* propusă de Emil Cioran, dar în consens cu opinia lui Ion Barbu, transfigurată în poemul *După melci*.

Trezirea din „somnul cel de moarte” cere ruperea de cele trei presupuse „trepte” ale destinului românesc - *a melcului care se retrage catabazic din lume, a lupului, treapta anabazică (lupul convins că voinţa de putere guvernează lumea) şi a mielului tanatofil, victimă predestinată, pentru binele celorlalţi* – sugerează I. D. S. în Opera postumă; cere mai ales, abandonarea condiţiei de „suberou”, în fapt cea a lui Candid Desiderius/ Dezideriu, înrudit tipologic cu prinţul Mâşkin, dar şi cu Josef K,, victima sigură a efectelor nefaste ale universului absurd din Procesul lui Kafka. În galeria personajelor memorabile din proza postbelică, Nicolae Oprea îl plasează „între Victor din *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda şi Ştefan Viziru din *Noaptea de Sânziene* de Mircea Eliade. De personajul lui Preda îl apropie formaţia filosofică, ratarea carierei universitare şi preocupările: Petrini scrie un pamflet *Era ticăloşilor*, iar Candid concepe opul *Prolegomenă la o viitoare Victimologie*. Ar mai fi ca trăsături comune, simţul ridicolului şi revelaţia abjecţiei umane. Îi desparte, definitiv însă, percepţia istoriei contemporane. Personajul lui Ion D. Sîrbu nu se lasă confiscat de datele experienţei personale, ci realizează perspectiva ontologică a destinului colectiv prin răsfrângerea tragicului asupra unei naţiuni” (N. O.). Am citat secvenţa de mai sus pentru a ilustra ideea fundamentală care-i străbate retorica din „Introducerea în...”: anume limbajul demersului critic este un sistem de limbaje în care cuvântul intră în dialog cu toate celelalte texte configurate polifonic.

Polifonia din *Revanşa postumă* se sprijină pe principiul dialogismului: enunţurile tuturor vocilor, agenţilor, participanţilor, fiinţelor de hârtie, personajelor etc., care „dialoghează” cu sârbologul Nicolae Oprea, al cărui rol este de a integra multiplicitatea opiniilor, punctelor de vedere şi de a-l înfăţişa pe I. D. Sîrbu, integral, atât ca personaj principal/ Fiu al Operei postume, cât şi ca autor/ Tată al acesteia. Citim în *Revanşa*... romanul

romanelor/ scrierilor lui I. D. S., în care autorul este profund activ, iar demersul critic ascunde un pronunţat caracter dialogic particular şi implicit polemic. O categorie aparte a discursului critic polifonic este intertextualitatea *stricto sensu*, aşa cum o delimitează G. Genette, ce creează un spaţiu nou de rezonanţă interpretativă. Exemplificăm cu o *scrisoare-testament* (datată: 3 iunie 1989) către Virgil Nemoianu: „Îţi scriu fiindcă am ordinul de lăsare la vatră primit. Voi muri curând. Moartea e o taină, ea nu are nimic comun cu literatura. Îţi mulţumesc pentru prietenia... şi răbdarea ta. Dacă ar fi fost posibil un dialog liber şi total între noi, cred că am fi putut realiza un reuşit duo-filosofic, politic, religios (...) Stau drept şi curat în faţa dascălilor mei ardeleni: cât am putut, am onorat încrederea acordată. Am scris mult despre moarte – acum de când am în buzunar şi ordinul de chemare şi cel de lăsare definitivă la vatră, mă simt eliberat de literatură. Mă pregătesc pentru intrare într-o altă colectivă, cred că prietenii mei plecaţi mai de mult, Blaga, Ghibu, Roşca, Stanca, Cotruş, Eta Boeriu, pe Otopenii de dincolo mă aşteaptă agitând steguleţe. Eu mi-am meritat şi Ţara şi Limba".

În *Utopia euphorionistă – reconstituire (aproape) dramatizată* -, sub aspectul intertextual, polifonia demersului critic intră sub incidenţa unei „axiomatici" a comparatismului evidentă şi în hermeneutica celor două romane – *Adio, Europa!* şi *Lupul şi Catedrala* - , dar şi în *Jurnalul unui jurnalist...* Investigaţiile comparatiste ale universitarului piteştean abordează textele lui I. D. Sîrbu, ca pe un focalizator inter - /transtextual, încât legea emergenţei (orientează discursul critic în mai multe direcţii: tematologice, mitologice, politologice, filosofice etc.) împreună cu legea flexibilităţii (integrarea elementului de împrumut: Candid, Lupul, Euphorion etc. în noul context) şi cu cea a iradierii (elementul „străin" introdus în discursul critic funcţionează ca un centru de iradiere semantică/ simbolică). Sub aceeaşi incidenţă comparatistă mi se pare şi hermeneutica din *Posteritatea critică*, unde istoricul Nicolae Oprea refuză inerţia în gândirea critică şi nu ezită să-şi exprime convingerile personale.

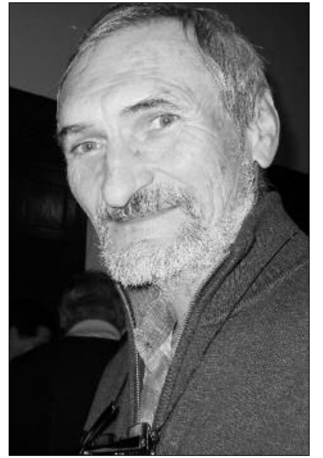
Relaţia de co-prezenţă între două sau mai multe Texte pleacă de la impresia directă (impresionismul lovinescian) şi apoi intervine judecata critică, fie prin intertextualitate sau paratextualitate, metatextualitate, hipertextualitate, arhitextualitate, după cum o cer cărţile publicate de Lelia Nicolescu (*Ion D. Sîrbu despre sine şi lume*, 1999), Elvira Sorohan (*Ion D. Sîrbu sau suferinţa spiritului captiv*, 1999), Ioan Lascu (*Un aisberg deasupra mării. Eseu despre opera postumă a lui Ion D. Sîrbu*, 1999), Toma Grigorie (*Eseuri subsidiare la „Adio, Europa!"*,1999), Antonie Patras (*Ion D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*, 2003), Daniel Cristea-Enache (*Un om din Est*, 2006), Deliu Petroiu (*Cartea prietenilor mei*, 2006), Mihai Barbu (*Memoriile lui Ion D. Sîrbu – o reconstituire*, 2011), Clara Mareş (*Zidul de sticlă. Ion D. Sîrbu în arhivele Securităţii*, 2011), Ioan Lascu (*Ion D. Sîrbu aşa cum a fost. Convorbiri despre Gary*, 2014),, Gabriela Gavril (*De la „Manifest" la „Adio, Europa!", Cercul Literar de la Sibiu*, 2003), Dan Damaschin (*Cercul Literar de la Sibiu/ Cluj. Deschidere spre europenism şi universalitate*, 2009), Ioan Lascu, coordonator (*Caietele Colocviului Naţional Ion D. Sîrbu. Posteritatea scriitorului*/ 95 de ani de la naştere/ 25 de ani de la moarte, 2014), cărţi interpretate de sârbologul Nicolae Oprea după o logică clasică a spiritului critic – selecţia albului de negru, eliminarea confuziilor, disocierea, discriminarea, refuzul autorităţii de tipul Magister dixit, demitizări şi demistificări lucide, pluralitatea perspectivelor critice, antidogmatism etc. – la care adaugă fericit Restituiri şi revalorificări, configurând bildungssârbologia intuită şi prefigurată de universitarul piteştean.

Desigur, celor ce vor să citească/ studieze o carte „perfectă" despre sârbologie nu au decât o singură soluţie: să o scrie ei înşişi, păstrând privirea circulară de la semnificat la semnificant (şi invers), pluralismul perspectivelor critice, incidenţa comparatismului, stilul eseistic, spiritul polemic, convergenţa totală cu Opera lui Ion D. Sârbu, şi, nu în ultimul rând, cu exegezele, studiile, articolele, opiniile predecesorilor... Ce ne oferă cu acribie filologică şi empatie critică, respectând cele de mai sus, prof. univ. dr. Nicolae Oprea în această „Introducere în sârbologie" apărută la Editura Bibliotheca, Târgovişte ,2016? Argumentaţia că *Revanşa postumă* este o dramă de idei camil-petresciană/ cioraniană. Cu atât mai mult s-ar impune un „Curs de sârbologie" – fie şi facultativ – la Universitatea... Dar cum nu avem, încă, niciun „Curs de eminescologie", la nicio Universitate din România, nu ne rămâne decât plăcerea malefică, să comentăm la nesfârşit, tema aşteptării?

Nicolae Oprea,* ***Revanşa postumă*, Editura Bibliotheca, Târgovişte, 2016

Lucian Gruia

George D. Piteş – Fascinaţia destinului

George D. Piteş a publicat în anul 2014, două volume de proză intitulate: *Destine furate* şi *Destine în impas*. Continuă acum cu *Destine răvăşite* (Ed. Rora, Târgovişte, 2015), volum pe care îl comentăm în continuare.

Fiecare autor are o viziune specifică asupra destinului. Acesta poate fi implacabil (ca în tragediile antice greceşti), făurit în întregime de noi sau să aibă o parte prescrisă şi una făurită.

După cum se vede din titlurile menţionate mai sus, autorul are ce are cu destinul. După părerea mea, viziunea sa corespunde ultimei categorisiri enunţate de mine. În textele lui George D. Piteş destinul are două componente, una nefastă care răvăşeşte destinele, determinând ca personajele să reacţioneze şi una fastă, care ţine de reorganizarea vieţilor acestora. Partea benefică a destinelor se realizează întrucât eroii posedă liberul arbitru limitat. Aşa se petrec lucrurile în toate cele cinci nuvele/microromane ale cărţii.

După cum se vede din titlurile menţionate mai sus, autorul are ce are cu destinul. După părerea mea, viziunea sa corespunde ultimei categorisiri enunţate de mine. În textele lui George D. Piteş destinul are două componente, una nefastă care răvăşeşte destinele, determinând ca personajele să reacţioneze şi una fastă, care ţine de reorganizarea vieţilor acestora. Partea benefică a destinelor se realizează întrucât eroii posedă liberul arbitru limitat. Aşa se petrec lucrurile în toate cele cinci nuvele/microromane ale cărţii.

Iată cum eroii decid, la un moment dat, asupra destinelor.

În *Chemarea destinului*, Oana divorţează de soţul infidel, Puiu, refăcându-şi viaţa alături de Silviu cu care nu mai vrea să se căsătorească.

În *Întoarcerea din Iad*, Violeta, care suportă chinuri inimaginabile, la Paris, măritată cu un algerian, decide să se întoarcă acasă, în România şi reuşeşte după multe peripeţii.

Povestea de dragoste din *Trandafirii albi* se sfârşeşte cu acordul partenerilor, Cristi şi Luiza, care, deşi căsătoriţi fiecare, concep un copil împreună.

În *Singur printre prieteni*, Titi rezistă bătăilor primite în timpul anchetelor securităţii fără să recunoască acuzaţiile fanteziste care i se aduc şi până la urmă este eliberat.

Oraşul dintre castani reprezintă declaraţia de dragoste a autorului pentru localitatea în care trăieşte, unde Gabriel, proaspăt inginer, îşi va găsi viitoaarea soţie, Elena, la un Revelion – dragoste la prima vedere.

George D. Piteş se dovedeşte un povestitor inspirat, cu dragoste pentru amănuntul semnificativ. Nu ştiu dacă evenimentele pornesc de la fapte reale su imaginare, important este că acestea se păstrează în domeniul versosimilului. În relizarea destinelor personajelor, autorul uzitează mai multe tehnici narative.

În primul rând, autorul este narator omniscient, la persoana a treia. Astfel pare mai obiectiv.

În *Chemarea destinului*, povestea începe cu o scenă din apropierea sfârşitului evenimentelor, după care urmează începutul şi desfăşurarea liniară a întâmplărilor.

La fel, în *Întoarcerea din iad*, povestea începe cu drumul de înapoiere în România şi apoi urmează desfăşurarea acţiunii.

În *Singur printre prieteni*, exordiul constă în discuţia dintre directorul Fabricii de şuruburi „inginer Anghel Saligny" şi colonelul de securitate Claudiu Chiriţescu, ceea ce prefigurează intriga.

În sfârşit, în *Oraşul dintre castani*, peregrinările prin Târgovişte întârzie evenimentul major de la încheierea poveştii.

Toate acestea constituie tehnici de amânare ale deznodământelor nuvelelor.

Autorul se dovedeşte un portretist talentat, toate personajele principale beneficiind de chipuri bine conturate. Exemplificăm cu portretul Luizei din *Trandafirii albi* ca dragostea curată a actanţilor: „Luiza Câmpeanu era o tânără blondă, care nu avea nevoie de nici un retuş sau adaos pentru a fi ceea ce era, adică o femeie foarte frumosă. Avea părul lung, ondulat natural, curgându-i în valuri rebele până la jumătatea spatelui. Avea ochii de culoarea cerului de vară, topind în ei căldura, voioşia şi gingăşia sentimentelor nobile care o animau. Genele lungi estompau întrucâtva flăcările aruncate din ochi, care păreau pe cât de enigmatici, pe atât de inaccesibili. Buzele frumos conturate, de un roşu sângeriu, aveau în permanenţă agăţat un zâmbet înţelegător şi binevoitor. Luiza era destul de înaltă şi bine făcută, cu un mijlocel suplu, lăsând impresia că atunci când merge, pluteşte într-o continuă unduire. Bujorii din obraji ei lăsau impresia că mereu se teme de ceva, mereu se jenează de ceva. Tânăra aceea o apariţie eterică, diafană, şi părea că trăieşte într-o ceaţă, fără şansa de a ieşi de acolo, sau de a lăsa pe cineva să intre în carapacea în care se retrăgea ca într-un cocon, unde se simţea în siguranţă, dincolo de relele lumii şi ale oamenilor din jur."

Prin întâmplările dramatice povestite, nuvelele lui George D. Piteş se pot citi şi în cheie psihologică. Prozatorul este un maestru al intrigilor imaginate tulburător.

În *Chemarea destinului*, satul natal al Oanei, în care se întoarce pentru a se revigora, este aşezat în centrul lumii.

Deşi autorul îşi publică volumele după anul 2000, el aparţine generaţiei şaptezeciste, nefiind influenţat de postmodernismul generaţiei optzeciste. El scrie aşa cum simte, conducând cu mână sigură personajele şi fiind un bun portretist. Întâmplările sunt actuale. Stilul este direct, colocvial. Scopul cărţii este evident moral.

Autorul este un povestitor talentat, volumul se citeşte cu uşurinţă.

Marin Ioniţă

Vulpiţa zglobie tocmai se furişa pe o cărare printre tufişurile din marginea crângului cu o găină dolofană în gură, când îi apăru în cale ditamai potaia de câine, care se aşeză pe coadă şi începu să o privească lung şi hulpav.
- Piei din calea mea, dulău vagabond, mârâi ea printre dinţi, zburlindu-şi părul de pe şira spinării.
- Pardon, madam...Ai rămas în urmă cu politica. Nu mai sunt de mult câini vagabonzi în ţara asta. Am devenit cu toţii comunitari. Suntem protejaţi de înaltele curţi europene. Dacă se ia cineva de noi, poate să ajungă la Parlamentul de la Strasbourg sau în Tribunalul de la Haga.

Fabule şi povestiri însăilate, parodiate, plagiate

Morala : Trageţi scara !

Păcat? De neiertat? Dar n-am plagiat lucrări de doctorat!

Snoave? Anecdote? Povestiri? Fabule? Se plagiază de la Esop încoace. Poate şi mai dinainte. Îi iau martori pe La Fontaine, pe Grigore Alexandrescu, pe câţi vrei. Hop şi eu, berbecul lui Dumnezeu...

Dar să îndrăznim începutul. Sfârşitul este inevitabil...

1.Boul şi viţelul în politică

Ridic un colţ al păturii, să-l ascult pe marinar :

Ajuns, viţelul mare în rang şi gros la pungă se odihnea într-o zi la amiază în grădina de vară a palatului său, când îl sună de la intrare :

- Ţi-am spus să nu mă deranjezi pentru orice fleac, idiotule!

- Fleacul acesta e mare cât un bou, domnule!

- Şi ce face boul acela, tâmpitule!

- Se uită ca viţelul la poarta nouă, domnule!

- Dă-i ceva să plece, zevzecule !

- Nu vrea să se ducă, domnule !

- Trage-i câteva bastoane pe spinare, căpcăunule!

- Spune că vă e rudă, domnule!

- Ce rudă, cretinule*?*

- Chiar bunicul dumneavoastră, domnule!

- Deschide poarta, nenorocitule!

- Am înţeles, domnule!

Boul mare şi ciolănos, numai coarne, piele şi oase, îşi îmbrăţişă cu lacrimi în ochi nepoţelul, care se retrăsese strategic după un boschet, ca să nu-l vadă toată lumea în această scenă intimă.

- Nu ştiu dacă îţi mai aminteşti când îţi făceam leagăn între coarnele mele.

- Cum aş putea să *uit ?*

- Şi cum rumegam iarbă pentru tine, ca să ţi-o regurgitez direct în guşă...

- Au fost cele mai fericite clipe ale copilăriei mele.

- Cum te apăram cu coada de muşte, de ţânţari şi de tăuni...

- Niciodată nu m-am simţit ocrotit cu mai multă căldură...

- Cum îmi scoteam limba de un cot, ca să te ling pe bot şi între cornițe...

- Cine ar putea să uite*?*

- Dar am ajuns bătrân şi sărac. Pe pajiştea mea s-a uscat iarba. Ia te uită ce gazon verde şi mustos creşte pe peluzele din jurul palatului tău...

- Este udat în fiecare zi şi tuns în fiecare săptămână...

- Nu zic să stau la păscut, ca să calc în copite iarba atât de fragedă, dar aş fi fericit să mestec la iesle cositura de pe pajiştea pe care pui s-o tundă în fiecare săptămână şi s-o care la platforma de gunoi. Îţi ce*r prea mult ?*

- Dimpotrivă, prea puţin!

- Dacă îţi spun ceva amintirile din copilărie...

- Cum aş putea trăi fără suveniruri ?

- Atunci ?

- Nici un atunci, chiar din clipa asta vreau să te scutesc de orice griji. Să nu te mai sâcâie nici bolile, nici gândul bătrâneţii şi neputinţei, nici al foamei şi al setei şi nici al dorului de văcuţe tinere, hoţomane !

- O, vino la pieptul meu!...

Viţelul se lăsă duios îmbrăţişat şi continuă cu voce gâtuită de emoţie :

- De azi înainte te vei afla în fiecare zi sub ochii mei, cu toate amintirile copilăriei.

După care îşi chemă de-o parte servitorii cu măcelarul şi le porunci :

- Scoateţi pielea de pe el şi puneţi-o în ramă! Şi aşezaţi tabloul la loc de cinste în colecţia mea. Dar, şi mai bine, chiar în dormitorul meu , deasupra patului. Însă aveţi grijă să fie bine tăbăcită...

2.Vulpea zglobie şi dulăul comunitar

N-am văzut vulpea la vizuină. Nici cu raţa în gură. Dar de câini comunitari este invadat oraşul.

- Domnule lup de mare, începe povestea. Te ascult.

Şi marinarul începe :

Vulpiţa zglobie tocmai se furişa pe o cărare printre tufişurile din marginea crângului cu o găină dolofană în gură, când îi apăru în cale ditamai potaia de câine, care se aşeză pe coadă şi începu să o privească lung şi hulpav.

- Piei din calea mea, dulău vagabond, mârâi ea printre dinţi, zburlindu-şi părul de pe şira spinării.

- Pardon, madam...Ai rămas în urmă cu politica. Nu mai sunt de mult câini vagabonzi în ţara asta. Am devenit cu toţii comunitari. Suntem protejaţi de înaltele curţi europene. Dacă se ia cineva de noi, poate să ajungă la Parlamentul de la Strasbourg sau în Tribunalul de la Haga.

- Pentru mine, tot o javră ai rămas.

- Şi ce frumos o spui...Şi ce mustăţi frumoase ai...Şi ce buze de fecioară...Nu am decât o singură rugăminte: un cântecel cât de mic m-ar face fericit pentru toată viaţa.

- Hei, aş...Vorbele astea le ştiu de când eram la mama fată cinstită şi curată. Acesta este textul cu care îi vrăjim pe nătăraii de corbi, ca să le furăm caşcavalul *din cioc.*

Auzind toate acestea, dulăul comunitar schimbă foaia. Adică trecu pe partea cealaltă.

- Da' ce coadă minunată ai !...Ce pufoasă! Ce mătăsoasă!...Şi ce frumos miroase!...Cu ce parfum te dai?

La vorbele acestea, vulpiţa cea zglobie îşi ridică măturoiul, pe care începu să-l fluture în vând ca pe un steag ce chema la luptă.

- O,o,o, dar ce văd oare? Doamnă, ce văd oare? Şi, Doamne, ce căldură mare !

- Însă, vulpiţa cea zglobie nu mai fu în stare să emită nicio silabă. Aproape căzuse în extaz, înfăşurată în atâtea elogii. Iar după câteva clipe, putu, în sfârşit, să rostească :

- Mâine îţi aduc şi cocoşul...Dar nu te lăsa atât de greu pe mine...

3. Scufiţa Roşie cu surprize...

- Ce să cauţi iarna în pădure ? Nici să culegi ciuperci, nici fragi, nici zmeură, nici mure...Te mănâncă lupii!

- Asta şi vreau!

- Ce ţi-a venit ?

- Mai bine mă dau la lupi decât să mă mărit!

- Ai înnebunit ?

- Mărită-te, mărită-te, numai asta aud toată ziua!Nu pot să mai suport!

- De ce nu vrei să te aduni şi tu cu cineva, să ai copii şi bărbat, să intri în rândul lumii ?

- Că nu vreau să spăl plozii la fund şi să aud cum geme şi gâfâie un dobitoc de bărbat peste mine!

- De ce să-i speli ? Vă luaţi o doică din Filipine! Să-ţi alegi un bărbat din multinaţionale, poate un prinţ cu cămile din Emirate. Şi-l strângi la moment de boaşe, până îi ies ochii din cap... După care nu mai face altceva decât să-şi vadă de politică şi de afaceri!

- Nu-mi mai împuiaţi capul ! M-am hotărât! Mă dau la lupi!

- Ce faci? Dacă sunt turbaţi?

- Sunt vaccinată! Cu antirabic!

- Nu ţi-e frică ?

- Ba da ! De noaptea nunţii! De soarta de nevastă! Mai bine să mă mănânce lupii în pădure!

- Şi dacă nu se dau la tine ?

- Hei, na...E iarna la jumătate...Urlă haitele de foame...

- Dar s-ar putea să nu te mănânce de tot. Ce faci cu ce rămâne ?

- Tot nu mă mărit...

*

Fiecare cu nebunia lui. Eu, cu a ei. Mă obsedează. O văd noaptea în somn. Cu namila în pat. Şi o aud.

- Ce urechi mari ai, bunicule!

- Ca să te aud pe tine !

- Ce ochi mari ai, bunicule!

- Ca să te văd mai bine !

- Ce burtă mare ai, bunicule!

- Să te înghit pe tine !

- Ce chestie mare ai, bunicule! Ce faci cu ea*?*

- Aduce fericire!

Echivalențe

Tudor Arghezi

(21 mai 1880 – 14 iulie 1967) – 50 de ani de la moarte

Niciodată toamna...

Niciodată toamna nu fu mai frumoasă
Sufletului nostru bucuros de moarte.
Palid aşternut e şesul cu mătasă.
Norilor copacii le urzesc brocarte.

Casele-adunate, ca nişte urcioare
Cu vin îngroşat în fundul lor de lut,
Stau în ţărmu-albastru-al râului de soare,
Din mocirla cărui aur am băut.

Păsările negre suie în apus,
Ca frunza bolnavă-a carpenului sur
Ce se desfrunzeşte, scuturând în sus,
Foile-n azur.

Cine vrea să plângă, cine să jelească
Vie să asculte-ndemnul ne-nţeles,
Şi cu ochii-n facla plopilor cerească
Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes.

Never in Autumn

by **TUDOR ARGHEZI**
Translated by **PROCOPIE CLONȚEA**

Never did autumn so much beauty yield
For our soul which for a restful death is pining,
A pale bed spread is the silk texture of the field,
Brocades for the clouds above thick trees are weaving.

The huddled houses, like some jugs from bygone days,
Half-filled with thickened wine and mould,
Stand on the blue shore of the sun river rays
From whose translucent stream we quenched our thirst with gold.

Black birds are flying up the sunset sky,
Like withered leaves which trees around them strew
And gusts of wind blow them upward high
Into the blue.

Let those who want to mourn or deplore their plight
Come and listen to alluring urges all around,
And looking at poplars' heavenly torch at night
Bury their shadow in their shadow, on the ground.

litere

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Pledoarie pentru metafizică

Existenţă şi Idee (editura Eikon, Bucureşti, 2016), de Ştefan Vianu cuprinde patru studii ce au ca temă principală "omul european, sau ce a mai rămas din el". Citatul sugerează că s-a produs sau e pe cale să se producă o mutaţie în omul contemporan, ce are ca rezultat o ruptură faţă de ideea tradiţională de om, a cărei mărturie rămâne încă exprimată în cultură. Problema este că tendinţa vremurilor acturale este de a renunţa la achiziţiile de sens ale istoriei culturale pentru a trăi într-un imediat dezistoricizat, înconjuraţi de instrumente tehnice prin care suntem branşaţi în toate modurile posibile la lume. A apărut ceea ce un filosof francez contemporan, Gilles Lipovetski, numea o "cultură lume" în care individul prins în reţelele comunicării planetare trăieşte proiectându-se permanent în afera sa, ex-istând exclusiv în lume şi pierzând astfel sensul solitudinii şi al vieţii interioare. De aici disconfortul şi lipsa de sens resimţite într-o lume pe care, cu toate că am creeat-o, nu o mai simţim ca a noastră.

Conform lui Ştefan Vianu, autor ce continuă tradiţia umanistă a bunicului său Tudor Vianu şi a tatălui său Ion Vianu, deşi pare că orizontul ultim al omului (post)modern se reduce doar la "faptul – de - a - fi - în - lume" (Heidegger), el, omul, ca fiinţă cultural-istorică, nu şi-a pierdut încă nevoia de ceea ce se cheamă "cultură înaltă", a cunoaşterii de sine prin depăşirea imediatului spre viaţa din adâncuri a sufletului. Această mişcare de cunoaştere şi transformare a vieţii interioare s-a numit tradiţional metafizică. Primul studiu asupra căreia mă voi concentra în cele ce urmează poartă titlul: *Perenitatea metafizicii.*

În ciuda criticilor aduse mai ales în secolele XIX şi XX, metafizica exprimă o nevoie fundamentală a omului, pe care n-o pot satisface în nici un fel ştiinţele şi n-o poate satura nici comunicarea prin mijloacele sofisticate ale tehnologiei. "Metafizica, spune o definiţie a autorului, este cultivarea umanităţii omului prin recunoaşterea alterităţii celuilalt şi cunoaşterii de sine, o cunoaştere ce implică transformarea sufletului întreg". În această definiţie aş accentua cuvântul "întreg" care trimite spre ideea de totalitate, atât a omului, cât şi a lumii. A recupera sensul totalităţii, logosul din fragmentaritatea cotidianului, cred că în aceasta constă nevoia metafizică la care omul nu poate renunţa fără a înceta să fie pe deplin om. A trăi viaţa ca un întreg înseamnă în acest sens a nu rupe raţiunea de afectivitate, cunoaşterea de trăire. Metafizica, înţeleasă nu ca disciplină academică, ci ca gest ce pune în mişcare atât filosofia, cât şi marea artă, este drumul sufletului spre Adevăr. Acesta, înţeles platonician, ca Idee, sau creştineşte, ca Dumnezeu personal, nu este ceva pe care raţiunea îl posedă, reducându-l la propriul discurs, ci o depăşeşte fiindu-i totodată reper. Numai astfel omul nu reduce Adevărul la măsura sa, identificându-l cu produsele raţiunii sale, concepte, idei, nu Idei, recunoscându-l pe Celălalt.

Astăzi, când comunicarea totală acaparează tot mai mult solitudinea ca stare propice metafizicii şi Celălalt ca alteritate tinde să dispară, lumea lărgită, "satul planetar", se reduce de fapt la un Acelaşi, reiterat tautologic, în care comunicatorii nu comunică în fond nimic. În acest sens sunt semnificative şi totodată profetice piesele lui Eugen Ionescu.

Înţeles platonician, Adevărul ca Idee (Eidos, Formă) nu este obiectivat într-un loc, (Cerul) sau într-un discurs, ci se descoperă printr-un efort de autocunoaştere, prin rememorare (anamnesis), reluat de fiecare dată pe cont propriu de subiectul cunoscător. Obiectivarea Adevărului şi transformarea metafizicii într-un discurs, încep cu discipolul lui Platon, Aristotel.

Se tot discută de lipsa de eficienţă socială a filosofiei în general. La Platon însă, cunoaşterea de sine filosofică nu este separabilă de viaţa cetăţii, ci ele stau într-o tensiune armonică. Nu se poate realiza o lume armonioasă fără a fi cercetate mai întâi esenţa omului şi valorile sale: binele, dreptatea, fericirea. Bineînţeles că aici, în lumea sublunară, domină răul sub diverse manifestări, dar dinspre o metafizică platoniciană învingerea lui nu se realizează prin confruntări directe, pe terenul lui, ci prin depăşirea mundanului în lumina Ideilor. Nu este vorba de o dezertare utopică, ci de necesitatea îmbunătăţirii personale mai întâi, pentru a realiza apoi binele în această lume. Binele necesită o convertire, care înseamnă o unificare a fiinţei proprii, readunare din dispersie, regândirea Sinelui în perspectiva Întregului. Descoperindu-şi astfel vocaţia metafizică omul iese de sub tutela determinărilor sociale care nu fac decât să-l separe de ceilalţi şi de sine, încetează să fie o piesă într-un mecanism, deci mort din punct de vedere sufletesc, ci coincide cu Viaţa. Pornind de aici înţelesurile marilor mituri şi simboluri ale umanităţii i se descoperă, el reuşind asemenea prizonierului din Peştera lui Platon să se elibereze de imaginile impuse de societate. Metafizica este un îndemn de a depăşi idolii lumeşti prin punerea marilor întrebări referitoare la sensul vieţii, al morţii, al iubirii. Se trece astfel de la nelibertatea omului social finit, la libertatea omului interior cu deschiderea sa spre infinit. Ştefan Vianu se referă des la o frumoasă idee a filosofului ceh Jan Patocka:"grija pentru suflet constituie baza moştenirii europene". Că acest fundament a fost aproape uitat astăzi este de domeniul evidenţei, termenul "suflet" nefiind prea folosit în vocabularul ştiinţelor socio-umane. Sarcina metafizicii ar fi aceea de a regăsi sufletul îngropat în clişeele idelogiilor curente, redescoperind "sensurile ce pun în mişcare gândirea deschisă spre totalitate". Înţeles dinspre suflet, nu dinspre trupul atât de adulat astăzi, omul depăşeşte relativismul, nihilismul, precum şi diversele utopii tehniciste ce nu fac decât să-l ucidă. "Într-o lume *supusă* (s.a) imperativelor tehnicii, scrie autorul, sufletul este el însuşi *străinul*: grija pentru suflet – metafizica –înseamnă în această situaţie efortul de *păstrare* a alterităţii şi a neliniştii creatoare". În interpretarea lui Ştefan Vianu, marea cultură, în care inspiraţia metafizică nu lipseşte niciodată, reapare drept ceea ce a fost dintotdeauna: apărătoare şi potenţatoare a Vieţii în faţa forţelor destructurante ale lumii acesteia.

Petru Pistol

Diortosiri

Parabola obrazului pălmuit

Cine nu e cu mine, e împotriva mea, Luca, 11,23; *Matei,* 12, 30;
Cine nu e împotriva noastră, e alături de noi, Marcu, 9,40.

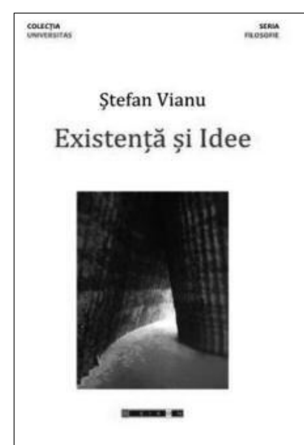
Într-un text *Despre lucrurile cu adevărat importante*, Andrei Pleșu îl citează pe Constantin Noica: „Va veni un moment, când veți înțelege că limitele interioare sunt mai greu de depășit decât limitele exterioare" (p.98). Probabil că *maestrul* intenționa să-și salveze *alumnii* din marasmul „limitelor exterioare" inflexibile, orientându-i către o mai bună cunoașterii a sinelui. Sau, dincolo de orice deturnare a tensiunii, de limbaj esopic (inadecvat pentru un filosof), tocmai asta vroia să spună: victoria repurtată în afară pălește pe lângă victoria din lăuntrul tău. *Aliis verbis*: *Tibi imperare maximum imperium est; Bis vincis si te vincis* ... Prin cuvintele autorului: „ ... libertățile [proaspăt câștigate] nu garantează succesul, nu te eliberează de tine însuți, de inerțiile și idiosincraziile proprii, de blocajul, greu de trecut, al firii tale ... Libertatea e, prin urmare, terenul de luptă al eului cu nelibertățile dinlăuntrul tău" (p.98).

Greu de acceptat un înțeles ad litteram. Bunătatea inimii, fie ea și anima christiana, plină de iubire, nu acceptă totuși ca, pe obrazul pe care în fiecare dimineață ființa umană îl pregătește pentru a primi tandrețea zilei, să se răsfețe răutatea secolului. Dacă trupul este locașul sufletului, de ce nu s-ar mâhni sufletul într-un trup biciuit, tăbăcit în bătaie? Obrazul însuși, dacă este să aleagă între palmă și sărut, cum să se ofere ignominiei?

Cu bruma aceasta de arme și bagaje ieșim în întâmpinarea textului biblic: „Celui ce te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt" (*Matei*: 5,39). Greu de acceptat un înțeles *ad litteram*. Bunătatea inimii, fie ea și *anima christiana*, plină de iubire, nu acceptă totuși ca, pe obrazul pe care în fiecare dimineață ființa umană îl pregătește pentru a primi tandrețea zilei, să se răsfețe răutatea secolului. Dacă trupul este locașul sufletului, de ce nu s-ar mâhni sufletul într-un trup biciuit, tăbăcit în bătaie? Obrazul însuși, dacă este să aleagă între palmă și sărut, cum să se ofere ignominiei?

Să trecem însă peste astfel de gânduri întrutotul profane și să-l ascultăm, în acest context, pe Ioan Cassian (sec. IV-V, scriitor creștin de la Dunărea de Jos). Răbdarea, blândețea nu se pot împlini ca virtute „printr-un duh potrivnic, adică prin nerăbdare și furie". Mai elocvent decât orice parafrazare sună, în raționament duhovnicesc și expresie evanghelică, „pledoaria" lui Ioan Cassian: „Dacă obrazul tău drept dinafară a fost pălmuit, atunci și omul lăuntric, prin simțământul umilinței, să-și dea partea cea dreaptă pentru a fi lovită, împărtășind suferința omului din afară și supunând într-un fel corpul său loviturii, ca nu cumva, prin vătămarea omului din afară, în chip tăcut să se zdruncine cel lăuntric".

Astfel de „lecțiuni" glosa în marginea cuvântului evanghelic scriitorul creștin, Sfântul Ioan Cassian, statuând făptura umană în lumina credinței și a iubirii restauratoare.

cronici

Există doi scriitori Ion D. Sîrbu – unul antum, un scriitor viu, cel din timpul vieții, și un scriitor postum, surprinzător, care a ieșit la iveală după 1990. Acesta este adevăratul Ion D. Sîrbu, în profunzimea, în spectaculozitatea personalității sale, în sinceritatea față de sine, față de literatură, față de sistem, în care nu s-a integrat, ci a vorbit și a scris împotriva sistemului, în jurnal, în Adio, Europa!, în Lupul și Catedrala. Piesele dinainte, când s-a manifestat mai ales ca dramaturg, sunt piese filozofice, moralizatoare sau comedii, se supun convențiilor teatrale și sunt, volens nolens, mai cuminți decât operele publicate după 1990.

interviu

LA CEAS DE TAINĂ

- LILIANA HINOVEANU în dialog radiofonic cu IOAN LASCU -

Liliana Hinoveanu: *Dragi, prieteni, „Bine v-am găsit!", în această duminică frumoasă* (24 ianuarie 2016, *n. n.*) *și vreau să vă spun că întâlnirea noastră se desfășoară sub semnul literaturii. Invitatul meu din această seară este profesorul universitar Ioan Lascu, în același timp jurnalist și scriitor. Așadar „Bun venit!" la emisiunea noastră, domnule Ioan Lascu. De mult încercăm să ne întâlnim pe calea undelor, dar timpul dv. este drămuit. Așa cum le spuneam ascultătorilor, vă împărțiți între meseria de profesor, aceea de jurnalist, de scriitor, de traducător, de realizator, împreună cu studenții dv., al unor cărți și seminare de traduceri – o activitate complexă ce vă lasă foarte puțin timp liber...*

Ioan Lascu: Dacă privim retrospectiv, fiindcă nu le-am realizat pe toate de foarte curând... Sigur că le realizăm pe rând, iar nu simultan. Au ocupat foarte mult timp și probabil că vor ocupa ceva din timpul care ne-a mai rămas – nu știm cât, numai Providența știe – și vrem să ne aplecăm în continuare mai ales asupra literaturii pentru că profesorul, în curând, la o limită de vârstă, își va restrânge activitatea.

L. H.: *Dar literatura..., cum spuneai, Ioane, și aș prefera să vorbim așa pentru că ne cunoaștem de foarte mult timp și dialogul nostru se desfășoară mult mai bine în acest mod, profesorul are o parte din zi, dar scriitorul ocupă mult din viața lui Ioan Lascu. Dacă stăm să ne gândim câte cărți au văzut lumina tiparului și câte articole au fost publicate în revistele de cultură, cred că zilele și nopțile sunt foarte pline...*

I. L.: La mine diminețile sunt foarte pline! Eu sunt un tip matinal – dimineața îmi place să lucrez, dimineața mă simt în plenitudinea forțelor. După amiază lucrez mai puțin, iar noaptea nu lucrez deloc: mă uit la televizor și dorm...

L. H: *Ha-ha-ha! Deci, iată, contrar așteptărilor, pentru că scriitorii creează noaptea, nu?!...*

I. L.: Unii dintre scriitori...

L. H.: *Unii dintre scriitori... dar majoritatea cu care am stat de vorbă spuneau că scriu noaptea. Haide să ne întoarcem la scris și să vedem care au fost preocupările tale de-a lungul timpului.*

I. L.: De-a lungul timpului... Am început să visez literatură încă din liceu și am debutat în 1970 cu o recenzie la *Patul lui Procust*, în revista liceului, care se numea *Mărturisiri literare*. În facultate, mai mult am studiat literatură și i-am admirat pe colegii mei care au devenit generația optzecistă și care, atunci, erau într-o stare furibundă – voiau să reformeze literatura română mai întâi la o năstrușnică dar, în același timp, modestă gazetă de perete numită *Noii*. „Modestă" spun pentru că o gazetă de perete rămâne într-o anume incintă, nu este citită decât de cei care frecventează incinta respectivă – pe atunci stundenții și profesorii binevoitori care catadicseau să arunce o privire pe acea gazetă... Despre acei optzeciști, despre cărțile lor, am scris destul de mult, mai ales în ultimul timp, în revista *Argeș*. Am și un proiect – *Cărți ale generației '80* – deocamdată un titlu provizoriu. Îi amintesc – astăzi se vorbește mai puțin despre ei, deși au fost o generație care a adus o schimbare în literatura română, cum bine știm. Este vorba de Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Constantin Stan, Ioan Flora în poezie, Sorin Preda, Gheorghe Iova, Emil Paraschivoiu (care a scris mai puțin după aceea), Gheorghe Ene, Ioan Lăcustă și alții... Pot să spun că mă număr printre optzeciștii de mai târziu – sunt un optzecist tardiv pentru că am debutat în anii '80 spre deosebire de unii dintre ei – Mircea Nedelciu și Constantin Stan au debutat la sfârșitul anilor '70. În ce privește debutul meu în volum de autor, el s-a produs în 1993, când am publicat placheta de poeme *Contrar așteptărilor*. Este un titlu ce voia să spună ceva despre mine cel care până atunci nu publicase prea mult – doar recenzii și cronici literare, mai ales în revista *Ramuri*. Altmineri debutasem într-un volum colectiv în 1988, la Editura „Scrisul Românesc". Contrar așteptărilor... în 1993 am publicat primul volum de poeme!

L. H.: *Primul volum de poeme urmat de altele...*

I. L.: ...Urmat de altele: în 1994, al doilea volum – *Marea Întârziere*, tot un titlu sugestiv ce se referea la mine și la activitatea mea literară. Cu cele două volume, în 1994, am putut intra în Uniunea Scriitorilor ca... poet, apoi am continuat cu al treilea volum de versuri – *O groapă în timp*, critic prin raportare la perioada de tranziție de atunci, dar pe care nu cred că am încheiat-o nici până astăzi. Apoi a venit un prim volum de eseuri, *Un aisberg deasupra mării*, un titlu provocator, de fapt un eseu despre opera postumă a lui Ion D. Sîrbu. Să mă laud aici, să spun că a fost prima monografie publicată despre opera postumă a lui I. D. Sîrbu. M-am ocupat de opera postumă pentru că ea a constituit un șoc imediat după 1990 – sunt manuscrisele de sertar ale lui Gary. Mai mulți critici literari au spus despre I. D. Sârbu că a fost singurul scriitor care a avut o literatură de sertar, deși au zis și alții că ar fi avut așa ceva.

L. H.: *Probabil că această carte a și stârnit dialogurile de mai târziu legate de Ion Dezideriu Sîrbu, colocviile Sîrbu, atât aici, la Craiova, cât și la Petroșani, la Petrila, în zona de unde provenea Ion D. Sîrbu și de unde vii și tu, de altfel, pentru că trebuie să spunem ascultătorilor că nu ești oltean, ești momârlan...*

I. L.: Sunt un cetățean al Craiovei de 33 de ani, în 1983 am venit la Craiova!

L. H.: *Deci ai devenit oltean!*

I. L.: Sigur că da – prin locuire în special și prin relațiile pe care le întrețin cu colegii mei olteni, fie profesori, fie oameni de cultură, fie scriitori. Nu toți sunt olteni în mod absolut, așa cum în Ungaria nu toți sunt maghiari...

L. H.: *Dar te-ai adaptat aici...*

I. L.: ...M-am adaptat în Oltenia... Anumiți prieteni sau foști colegi mă întreabă cum de am reușit să mă adaptez la Craiova.

L. H.: *...Să reziști aici...*

I. L.: ...Pentru că oltenii, priviți de la distanță, se văd cu alți ochi – se crede despre ei că ar fi mai răi, mai invidioși ș.a.m.d., dar eu le-am spus că nasc și la Oltenia oameni, ca să-l parafrazez pe Miron Costin. Și ei sunt oameni printre oameni, ca toată lumea – sunt și buni și răi, și oameni talentați și veleitari, și prieteni și inamici...

L. H.: *Să ne întoarcem la Ion Dezideriu Sîrbu. Vorbeam despre faptul că ești primul care a publicat o carte despre literatura lui de sertar. Ce s-a mai întâmplat în acest sens, dincolo de această monografie?*

I. L.: Dacă vorbesc despre Ion D. Sîrbu, să spun că el este una din preocupările mele fundamentale, una din pasiunile mele. Într-adevăr, opera lui postumă, începând din 1991 cu primul volum al *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal*, a stârnit în mine preocuparea de a-l citi, de a-l pătrunde, de a-l înțelege pe scriitorul despre care, înainte de 1990, persista o anume impresie – că este un mare om de cultură, un mare om al dialogului, un foarte bun vorbitor, captivant, fermecător, dar în calitate de scriitor ar fi mai modest, mai convențional... Există doi scriitori Ion D. Sîrbu – unul antum, un scriitor viu, cel din timpul vieții, și un scriitor postum, surprinzător, care a ieșit la iveală după 1990. Acesta este adevăratul Ion D. Sîrbu, în profunzimea, în spectaculozitatea personalității sale, în sinceritatea față de sine, față de literatură, față de sistem, în care nu s-a integrat, ci a vorbit și a scris împotriva sistemului, în jurnal, în *Adio, Europa!*, în *Lupul și Catedrala*. Piesele dinainte, când s-a manifestat mai ales ca dramaturg, sunt piese filozofice, moralizatoare sau comedii, se supun convențiilor teatrale și sunt, *volens nolens*, mai cuminți decât operele publicate după 1990.

L. H.: *Să trecem de această preocupare, esențială, așa cum spuneai, pentru I. D. Sîrbu, și să ne îndreptăm și către celelalte apariții editoriale pentru că au fost destul de multe...*

I. L.: Trebuie să mai adug faptul că în 2014 am publicat o carte, a doua despre Sîrbu – *Ion D. Sîrbu așa cum a fost*, rezultat al unor microferințe pe care le-am susținut la Radio Craiova solicitat fiind de d-na realizatoare Simona Lica. Este o carte „vorbită" – alt stil, nu atât un stil critic, de exegeză cât un stil dialogal, fiindcă Ion D. Sîrbu însuși a fost un om al dialogului. Este o încercare a mea de a ieși din tiparele critice, de exegeză, de istorie literară, care, până la urmă, se uzează vrând-nevrând și nu atrag așa de mult cititorul cum l-ar atrage romanul, evocarea, literatura diaristică.

Alte apariții privesc în special eseistica și studiul monografic – am publicat o monografie despre opera lui Albert Camus, la origine teza mea de doctorat – *Albert Camus și exigența unității*, în 2002, iar apoi, în 2005, o carte despre *Existențialismul francez: gândire și literatură*. Predau literatură franceză, am fost oarecum obligat să public astfel de cărți, dar am făcut-o cu plăcere, cu aplicație și cu probitate, zic eu...

L. H.: *Au mai apărut* Despărțirea de cultură *și* Actualitatea capodoperei, *prima la Editura „Ramuri", a doua la „Scrisul Românesc", dar iată și o carte care sparge puțin tiparele, este vorba de* Tradiții care dispar. Comunitatea momârlanilor din zona Petroșani.

I. L.: *Tradiții care dispar* a apărut în 2004 și a avut o continuare: *Satul de la capătul vremii*, în 2010. Sunt două cărți despre comunitatea din care eu provin, în intenția mea două încercări de tezaurizare a unor obiceiuri, a unui mod de a gândi, a unui mod de viață, a unei istorii, ale acelei comunități puțin cunoscute, denumită astăzi „momârlanii din Valea Jiului", din depresiunea Petroșani, înconjurată din toate cele patru părți de munți. Este o comunitate pastorală tradițională asemenea comunităților cu care se învecinează și interferează: Mărginimea Sibiului, valea Sebeșului și Novaci. Cu ciobanii de acolo se întâlnesc și azi prin Munți Parâng sau Șurianu. Tezaurizarea unor informații vizează deci o comunitatea care astăzi se transformă, ca toate comunitățile tradiționale: anumite tradiții și obiceiuri se pierd, altele se schimbă, se transformă. Am vrut să evoc acea comunitate așa cum am cunoscut-o direct dar și indirect din amintirile părinților mei sau ale altor localnici, care mergeau până pe la 1920. Sunt așadar niște cărți ce se realizează printr-o arheologie mentală, adică eu „dezgrop" niște informații acumulate și conservate în memorie care, dacă nu este exprimată, transformată în mărturii, cărți, documente, dispare.

L. H.: *Deci iată, un lucru extraordinar pe care l-ai făcut, Ioan Lascu, tu cel care, pe lângă cărţile despre care am vorbit deja, ai realizat o serie de antologii, ai îngrijit ediţii, ai realizat de asemenea multe traduceri împreună cu studenţii şi nu numai. Ai şi participat la concursuri şi proiecte în acest sens.*

I. L.: Prin activitatea mea profesională, în afara literaturii franceze am predat şi cursuri de traducere, generală sau literară. Am înfiinţat şi am lucrat cu colegele mele de la departamentul de franceză un grup de traducători botezat de mine „Intercultura", având în vedere că actul traducerii se situează în intercultural, este un act de schimb între literaturi şi limbi diferite. Am şi scris despre traduceri într-o rubrică din revista *Scrisul Românesc* denumită pur şi simplu *Traduttore/ traditore* vreme de vreo cinci ani, iar rezultatul este o carte intitulată simplu şi direct *Diversitatea literaturilor, diversitatea traducerilor*. A apărut în 2015 la Fundaţia-Editura „Scrisul Românesc". Sunt aici cumulate, în cea mai mare parte, articolele şi studiile din revista *Scrisul Românesc*, dar şi texte despre experienţa mea de traducător. După aceea, traducerile privesc şi receptarea literaturii române în culturile occidentale prin limbile de mare circulaţie. Eu m-am ocupat de traducerile în şi din limba franceză. În carte sunt structurate tematic aspectele de care m-am ocupat.

L. H.: *Da, o carte interesantă apărută la „Scrisul Românesc". Spuneam că într-o perioadă ai fost jurnalist, chiar un jurnalist cu carte de muncă, nu?*

I. L.: Da. Vreo patru ani şi jumătate am lucrat în presă: la Petroşani, mai puţin de un an pentru că m-am transferat la Craiova, apoi la Bucureşti, la o gazetă care azi nu mai apare, din păcate: *Tineretul liber* se numea, legatară a *Scânteii tineretului*, înainte un ziar bun, nu foarte ideologizat ca altele.

L. H.: *Mai ales că acolo scriau Constantin Stan şi Sorin Preda...*

I. L.: ....şi Gabriel Năstase, care s-a afirmat ca scriitor mai târziu, dar care a fost director, reuşind privatizarea *Tineretului liber*, moştenitor al *Scânteii tineretului*. De asemenea, am lucrat un an şi câteva luni la revista *Ramuri*, de unde am plecat la Bucureşti. Am spus că am lucrat în presă aproape cinci ani, dar, după ce am plecat de la *Tineretul liber* şi am venit la Universitatea din Craiova, am publicat permanent în presa literară câte două-trei materiale lunar. Mai puţin în presa cotidiană... Mi se şi solicită multiple colaborări dar nu le pot face faţă tuturor...

L. H.: *Da, pentru că este destul de greu să lucrezi un articol de critică literară – asta implică destul de multe, te referi la un scriitor sau la o carte. Trebuie să-l cunoşti pe scriitorul respectiv din punct de vedere al creaţiei iar apoi cartea respectivă... Vreau să subliniez faptul că activitatea jurnalistică te-a şi ajutat să scoţi cartea* Stil şi expresivitate în presa de astăzi, *apărută tot la „Scrisul Românesc".*

I. L.: Da. În 2003 mi se pare c-a apărut această carte. Are la origine un curs pe care l-am susţinut despre stilul jurnalistic la o universitate care azi, din neficire, nu mai funcţionează – este vorba de Universitatea „Virgil Madgearu" din Craiova, unde exista o facultate de presă, ceea ce astăzi există la Facultatea de Litere...

L. H.: *O secţiune de jurnalism...*

I. L.: O secţie... Şi, scriind acel curs, m-am gândit că este bine – erau puţine cărţi, în 2000-2003 despre modul cum se scrie presă – să scot o carte care a prins bine celor care erau interesaţi de formarea ca jurnalişti. Pe urmă au apărut mai multe asemenea cărţi. Constantin Stan a publicat chiar înaintea mea o carte despre moduri de redactare în presa scrisă. Apoi Sorin Preda, care a predat la Facultatea de Jurnalism din Universitatea Bucureşti, a scris vreo trei cărţi şi şi-a dat doctoratul cu o temă din domeniu.

L. H.: *Să mai spunem că ai mai scris în continuare poezie* – Incantaţii metalice, *dar şi eseuri* – Sublima persiflare. Represalii 1984, *proză scurtă, pare-mi-se.*

I. L.: Da, este o proză scurtă poetică. Am început-o în 1980 şi am continuat-o şi terminat-o în 1984-1985, de aceea îi spun *Represalii 1984*; se referă şi la *1984*, cartea lui George Orwell. Era o încercare a mea, o replică dată colegilor mei optzecişti, care scriau în altă manieră, mai experimentală, mai tehnică, chiar aş spune: mai tehnicistă. Însă în mine vorbea poetul şi în ce priveşte structura şi stilul, ele sunt şocante şi uneori nu a fost înţeleasă – sunt câţiva critici care nu au înţeles ce este cu această carte – un text mai altfel decât proza obişnuită, convenţională ş.a.m.d. O încercare de a schimba ceva...

L. H.: *Poate o să mai scrii asemenea texte. Iată că ne apropiem de finalul dialogului nostru – ce repede trec cele 30 de minute!... Şi dacă am vorbit despre trecut, despre scrierile tale, ce propui pentru viitor, la ce lucrezi acum?*

I. L.: Am spus că am acel proiect pe care-l desfăşor în revista *Argeş*, l-am început prin 2011-2012, am publicat zeci de articole de analiză, de studii, referindu-mă la cărţi ale generaţiei '80. Am scris despre: Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Ioan Flora, Constantin Stan, Gheorghe Iova, Sorin Preda. În *Argeş* tocmai am scris despre a doua carte a lui Sorin, romanul *Parţial color*. Urmează să scriu despre al doilea romn, apărut în 1988 – *Plus-minus o zi*. Sorin Preda s-a oprit după 1990, nemaiscriind proză dintr-un anume complex (mărturisit) de modestie: era nepotul lui Marin Preda şi spunea că lumea crede că el vrea să publice proză pentru că s-ar prevala de numele marelui său înaintaş şi unchi. Era unul din complexele lui Sorin Preda, cu care am fost coleg, un om excepţional, talentat, apoi un reporter foarte înzestrat, aşa cum s-a văzut din reportajelel publicate ani şi ani în *Formula AS*, unde a lucrat până la dispariţia lui, în noiembrie 2014.

L: H.: *Aşadar iată proiecte, proiecte multe!*

I. L.: Mai am şi alte proiecte, dar timpul este scurt. Unul ar fi o evocare lirică, subiectivă, a scriitorilor pe care i-am cunoscut, intitulată provizoriu *Scriitori pe linia vieţii*, e vorba de linia vieţii mele, scriitorii sunt alţii...

L. H.: *Sunt lucruri interesante şi sper să mai avem şi alte asemenea prilejuri...*

I. L.: Am publicat în revista lui Jean Băileşteanu, *Autograf*, multe astfel de portrete.

L. H.: *Spuneam că sper să avem posibilitatea să discutăm într-o ediţie viitoare a emisiunii noastre despre alte proiecte pe care Ioan Lascu le va semna fie în cărţile pe care le va scrie, fie în revistele literare.*

I. L.: Mai am în plan şi o antologie a poeţilor belgieni contemporani, dar, cum ziceam, acum nu mai avem timp să vorbim despre ea. Altă dată, poate...

L. H.: *Data viitoare. Mă bucur că am reuşit să stăm de vorbă şi să creionăm un portret al profesorului şi scriitorului Ioan Lascu. Mulţumesc mult! Un an 2016 care să însumeze foarte multe scrieri! Până la urmă ai putea să mai scrii şi poezie, să scrii şi proză, pe lângă critică literară.*

I. L.: Poezia se aşteaptă, eu sunt adeptul lui Valéry, nu pot să scriu poezie oricând!

N. Georgescu

SCRISORI DE LA MOARA MEA

Crăpătura paralelă

Pentru că un amic din satul meu, astăzi domn cu multă carte şi el, mă ispiteşte să revin mai explicit asupra sinesteziei văz-auz în expresiile de limbă, revin la firul poveştii de mai înainte, cu această distincţie pe care o facem între lingvist şi filolog: filologul iubeşte cuvintele, este atras de ele pe cale sensibilă – iar lingvistul le priveşte rece, indiferent, dornic să studieze mai degrabă relaţiile dintre ele, mai degrabă seriile, grupele, etc.

... Ca filolog, între cuvinte te simţi nu o dată singur şi dezorientat. Apelezi la dicţionare şi nu mai eşti singur, dar uneori rămâi dezorientat împreună cu ele. Aud de multe ori expresii de limbă pe care vreau să le înţeleg ca derivând din altele, învechite, dar realitatea mă obligă, câteodată, să recunosc crearea lor din nimic, noutatea absolută a combinaţiilor de cuvinte. Se spune din ce în ce mai des: „suntem paraleli", în legătură cu oamenii care nu se înţeleg între ei, susţin fiecare în parte puncte de vedere diferite şi nu se aud, nu ţin cont unul de altul etc. Expresia vizualizează, desigur, şinele căii ferate (atenţie, a fost folosită frecvent de minerii Văii Jiului în cel puţin două reportaje pe care le-am urmărit la „Antena 1") - şi nu cred că este un împrumut dintr-altă limbă.

Vreau s-o pun în legătură cu ceva, să mă liniştesc că traduce sau continuă ceva care a existat anterior, şi prima soluţie care mi se iveşte este aceasta: „suntem în discrepanţă". Dicţionarul dă *discrepanţă* după italienescul *discrepantia*, cu sensul: dezacord, nepotrivire între două lucruri. Este treaba dicţionarului; în latină cuvântul s-a creat din *crepo, -are,* care se regăseşte şi în românescul *a crăpa*.

Am mai scris despre asta, dar vreau să fiu încă mai explicit pentru a- face pe plac peste poate amicului meu. Problema ar fi următoarea: cum va înţelege badea Gheorghe, de la noi, din zonă silvană, cuvântul *discrepanţă* sau *descrepanţă* dacă ar avea reprezentarea clară a faptului că vine de la *a crăpa*. M-am dus la badea Gheorghe, de fapt mă aflu la ţară, în satul meu natal, şi-l urmăresc cum taie lemne ca să pârlească porcul. Lemnele trebuiesc făcute ţăndări-ţăndărele ca să ardă bine. Le are pregătite din vară; totuşi, reuşesc să-i dau la mână un ciot mai incomod. Cumpăneşte bine lovitura, dă cu toporul fulgerător, icneşte. Nu crapă dintr-una. Poftim, bade, ia de întoarce butucul şi explică-mi neologismul italo-latin. Vrea să repete lovitura în acelaşi loc, mă uit la el a neîncredere (e mare ruşine pentru un ţăran dacă nu nimereşte a doua lovitură de topor exact peste prima), ia, în fine, lemnul, îl analizează, îl întoarce spre satisfacţia mea şi cântăreşte cu gesturi reflexe situaţia. Trebuie ca această a doua crăpătură s-o întâlnească exact pe prima şi lemnul să se despice: *„- Dacă eşti paralel, nea Gheorghe?"* - îl întreb. Moment de criză a limbajului. A înţeles, dar nu poate fi *paralel* pentru simplul motiv că sparge lemne, ca să zic aşa, cu mult înainte de a se fi născut şi crede că vreau să-l încerc: se pregăteşte pentru o lovitură de maestru.

N-am pus bine întrebarea. Repet: *„- Dacă sunt în discrepanţă?"* Opreşte toporul deasupra capului, îl pune uşor alături, îşi dă căciula pe ceafă şi se uită la mine de jos în sus: *„- Auzi, bre?* - îmi zice cu ifos - *Mie îmi crapă buza că se crapă de ziuă acu' şi guiţă porcu' ăla-n coteţ, şi dumneata vii cu păsăreasca dumitale să mă ţii din treabă"!.* Dialog autentic. Cu ţăranii nu poti verifica neologismele: le înţeleg, dar sunt „paraleli", îşi văd de treaba lor.

Interesant este că în limba latină *crepo, -are* nu are sensul *a despica,* ci este legat de ideea de zgomot, pocnitură, bubuitură. *E ger de crapă pietrele* va fi însemnat, probabil, iniţial, faptul că se aud micile pocnituri ale bulgărilor de gheaţă sub gerul ascuţit. Într-adevăr, eu n-am văzut niciodată pietre crăpate la propriu, adică despicate, fărâmiţate de ger. În schimb, în expresia *se crapă de ziuă*, tot românească făcută din cuvinte latineşti, resimt un fel de pârâit al osiei cereşti care rupe cu zorile sângerii întunericul nopţii. Îmi explic de unde asocierea văzului cu auzul : păi, nu este aşa ?, dimineaţa de vreme, când se crapă de ziuă, nu încep cocoşii să cânte, nu se iscă forfota prin crânguri, mierle, nagâţi şi câte toate ? Iar despre cocoş, cucurigul lui nu este asociat în mod natural culorii roşu ?

Mai departe, când cimneva îi spune altuia: „Îţi crăp capul!" – nu se înţelege că-l despică, ci doar că-i dă una mai tare de-i sună apa-n cap, cum se mai zice. Vreau să spun că sensul acustic din latina iniţială s-a păstrat simbolic, intuitiv mai degrabă, sau prin experienţa socială, în expresii de limbă românească. Aşa cum în expresia *suntem în discrepanţă* parcă auzi pârâitul lemnului care crapă...în trei iar în expresia *suntem paraleli* auzi glasul roţilor de tren. Nu e suficient să vezi, să ai imaginea unei situaţii de limbă - trebuie să ai implicit şi auzul. Ca în latineşte.

Interesant este că în limba latină crepo, -are nu are sensul a despica, ci este legat de ideea de zgomot, pocnitură, bubuitură. E ger de crapă pietrele va fi însemnat, probabil, iniţial, faptul că se aud micile pocnituri ale bulgărilor de gheaţă sub gerul ascuţit. Într-adevăr, eu n-am văzut niciodată pietre crăpate la propriu, adică despicate, fărâmiţate de ger. În schimb, în expresia se crapă de ziuă, tot românească făcută din cuvinte latineşti, resimt un fel de pârâit al osiei cereşti care rupe cu zorile sângerii întunericul nopţii.

litere

Ştefan Ion Ghilimescu

CRONICA LITERARĂ

Un poet al pelegrinajului nomad şi călătoriei…

Nimic nu anunţa la începutul anilor 2000, când i-am citit pentru prima oară poemele trimise juriului unui concurs literar, poziţia poetică de vârf sau mai cu seamă calitatea auto-concepţiei şi anvergurii programatice pe care Florin Dan Prodan le va imprima, începând din 2008, grupului literar autointitulat *Zidul de hârtie.* Cine ar fi crezut că seria de lecturi, lansări de carte, concerte, proiecţii de filme, workshop-uri, instalaţii, un festival literar internaţional, toate iniţiate de el, vor deveni credoul artistic şi stilul de viaţă al unei intregi confrerii de poeţi, prozatori sau artişti plastici în devenire. O iniţiativă, apreciez, care a plecat 100% de la neliniştitul literat sucevean, sprijinită în mod exemplar, însă, de membrii (deloc puţini) *Cenaclului de literatură şi artă tânără* din vechea capitală istorică a Moldovei. Necunoscutul pe atunci Florin Dan Prodan, pe care l-am şi premiat, de altminteri, scria la începuturi, din câte reţin, o poezie fără fasoane, dar de o foarte supravegheată expesie, surprinzând nu o dată prin insolitul şi adâncimea unor viziuni ori prin frumuseţea genuină a metaforei... Un poet este poet de la bun început, spuneau pe bună dreptate şi nu se înşelau deloc cei vechi. L-am re-întâlnit pe F.D.P. în 2013, abia revenit dintr-o călătorie la capătul lumii, saturat de "impresii", dar şi trădând, ca o *rolling stone*, minunata oboseală a tumultului spiritual cheltuit cu atâta impetuozitate într-un lung vagabondaj prin Maroc, Egipt, Nepal şi India... Am petrecut atunci cu el câteva ceasuri bune de taifas, augumentate cu "poveşti" adevărate despre "tibetani", dar şi despre anvergura "revoluţiei culturale" pe care o trăia la ora aceea tradiţionalista lume arabă, aproape deloc înţeleasă, aprecia poetul, de pragmatismul mercantil al Occidentului. Vremea a trecut şi, până la noua versiune (îmbogăţită) a *On the Road. Poeme de călătorie* (2017) – prima "ediţie", din 2012, a văzut lumina tiparului, ca şi această nouă versiune, la ireala editură SHAMBHALA PRESS Kathmandu –poetul nostru ne-a mai dat *Poem pentru Ulrike*, Editura Vinea, 2013; *Poeme şi note informative despre eroi şi morminte*, Editura "Zidul de hârtie", 2014.

În *Poem pentru Ulrike*, Florin Dan Prodan se află, după părerea mea, cel mai aproape de expresia deplină, poate, a bogatei sale înzestrări poetice. Din păcate, critica n-a sesizat momentul de excelenţă şi nu a abordat cum ar fi meritat un volum întrutotul de excepţie. Poezia lui ţâşneşte aici fără efort aproape din orice, îndrăgostită de proria stare de graţie şi de bucuria de a rezona gratuit şi vergur. Arareori, simţi încordarea cuvântului care trebuie să-şi găsească semantica locului potrivit în jocul de idei; arareori, linia sonoră a acordului acestor unităţi lingvistice cu textura complexă a întregului resimte vreo notă falsă sau osteneala constructorului. Pentru poetul, amorezat de univers şi de tot ceea ce lumina soarelui şi Dumnezeu ne oferă ca supremă favoare, lumea, sub toate aparenţele de realitate şi vis, de iubire şi speranţă, de dăinuire în clipă şi resurecţie în eternitate, constituie miracolul bucuriei de a trăi şi de a ne minuna astfel de magnifica bunăvoire a zeului.

Într-un interviu, Florin Dan Prodan a fixat în câteva linii providenţiala "întâlnire" a poeziei sale din anii 2008-2014 (când se pare că au fost scrise piesele *Poemului pentru Ulrike*) cu poezia scriitoarei germane Ulrike Almut Sandig, cu care, cel puţin în versiunea traducătorilor români, pe care, desigur, poetul român a vizitat-o, dar a şi verificat-o prin intermediar englez, se întâlnea sub zodia aceluiaşi sentiment iradiant şi poate şi sub acelaşi gen de experienţă iniţiatică. Ea a constituit mordantul dar şi motorul unui travaliu poetic pe care poetul a hotărât să-l ducă la capăt, şi tot el i-a inspirit şi titlul volumului respectiv! Voi cita în continuare câteva stihuri din creaţia poetei germane, urmând ca lectorul român să procedeze singur la eventuale comparaţii transfrontaliere: "*a dezgropa/ fructele de pădure de la umbră, împlântate în pământ pe alb/ un craniu/ un vârtej, mândria unui explorator pe o pânză albastră./ bătrâna din fereastră povesteşte despre trei prieteni, cum unul/ împuşcă/ unul scurmă în pământ/ unul stă întins/ unul dintre ei. băiat drag, a răcori/ a freca degetele şi a le ţine în lumină*". Să notez în siajul acestor frumoase versuri (şi să mă ierte domnul Prodan dacă duc prea departe o impresie) că înseşi *poemele* lui *de călătorie*, (ulterioare sau mai curând sincrone, în mare, ca posibilităţi de expresie), sunt influenţate de şvungul acelor prime erupţii de magmă ale poeziei sale. Aş sublinia aici şi faptul că magnetismul pentru Orient al domnului Prodan (altminteri, destul de rar în spaţiul autohton) nu-i era deloc străin dintru început poetei germane, la rându-i, interesată de mantre, limba sanscrită etc. etc.

Fără a exhiba vreun estetism de laborator ori, mai ştiu eu?, cum la alţii, vreun interes, fie şi pasager, pentru macaronismul ligvistic, atât de specific mondializării, în limitele unui bun-simţ artistic înnăscut, Florin Dan Prodan se manifestă în poezia noastră actuală ca un inspirit inovator, dar şi ca un cumpănit experimentalist. Atent în permanenţă la calitatea şi intensivitatea mesajului, el are facultatea puţin obişnuită de a simţi redundanţa unei maniere, evitând, în genere, orice exces şi supraabundenţă a semnului ligvistic Venite imediat după generosul ciclu *Ulrike,* cu noile *Poeme şi note informative despre eroi şi morminte,* Florin Dan Prodan îşi reînnoieşte fundamental atât modul de a face poezie, cât şi temele acesteia. În spiritul mărturiilor supravieţuitorilor din Gulagul comunist, amintind celebra carte a lui Soljenitîn, dar poate şi *Amintirile din casa morţilor* de Dostoievski, de ce nu şi pe Ernesto Sabato?, Florin Dan Prodan compune (reconstituie/ inventează) o serie de mărturii la fel de cutremurătoare a unor voci din aceste fioroase stabilimente ale urii, unde, pentru adacadabranta dogmă a făuririi *omului nou*, s-a murit şi s-a suferit crunt, unde, în chip paradoxal, s-a visat şi s-a trăit întru dumnezeire (la limita feroce, e adevărat, a oricărei închipuiri omeneşti). Vocile calvarului românesc ascultate dinlăuntrul poeziei lui Florin Dan Prodan sunt glasuri de ofiţeri şi de ţărani, de femei şi de bărbaţi, de tineri şi de bătrâni, de studenţi şi de preoţi, cu toţii osândiţi în înspăimântătoarele bolgii ale temniţelor comuniste de la Gherla, Jilava, Aiud, Mircurea Ciuc, Piteşti, Botoşani, Rubla etc. etc.., pentru crezul lor politic sau libertatea de a se exprima conform propriei conştiinţe.. "Între zidurile astea,/ Noi suntem pietre de sânge,/ Cu chipuri ce-au pecetea/ Domnului Iisus Hristos! (*V.G. 1949*)". „Înainte mă chema Alexandru Popa/ voiam să devin avocat/ şi scriam poezii./ Am fost făcut tocătură în bătăi,/ mi-au întors mintea./ Am spus tot ce a trebuit/ şi chiar pe deasupra./ Sunt omul nou./ Sunt cel reeducat cu succes/ la închisoarea Piteşti./ Am reeducat cu succes/ la închisoarea Gherla/ pe toţi din camera 99./ Sunt robot de-o calitate superioară./ Voi fi trimis să reeduc/ o naţiune întreagă." "Alexandra, nu mă mai plînge/ în cimitirul ăsta părăginit./ Gîndeşte-te că o să vină iar primăvara./ Că va fi iar soare şi flori în toată ţara?/ Eu nici măcar nu-s aici./ Eu mi-am ţesut din gratii,/ vorbe grele şi din lovituri o scară./ M-am suit şi am găsit sus o viaţă nouă./ Ştiu că nu a existat dreptate pe pămînt/ dar iubire, da. (*Rugămintea lui Tudor*)". Poetul însuşi intră perfect în pielea unei astfel de *dramatis personae*, trăind efectiv şi meditând la absurdul multor cangrene încă nevindecate ale istoriei, nu ca autor, ci de pe poziţiile perfect licenţiate ale unui autentic "deţinut". Cartea frapează şi seduce în primul rând prin autenticitatea "experienţei" de viaţă trăită la nivelul scriiturii; nu mai puţin însă şi prin credinţa nestrămutată, de un cald umanitarism de sorginte universală, că singura armă care ne apără de nimicnicie este credinţa. " În fiecare celulă parcă-i un Platon,/ într-una într-o noapte era Sfântul Francisc./ Descartes a vorbit abia ieri./ Un văr de-a lui Newton expune/ teorii aproape uitate de-a Da Vinci, aici, în stânga/ e un mucenic de-a lui Heidegger şi aşa mai departe./ Şi ieri, după cinci ani şi patru luni, mă întrebam,/ în timp ce un fir de primăvară se aşeza pe podea,/ Ce face oare Dumnezeu cu toate celulele astea (...)?".

În ciuda polimorfismului accentuat al poeziei lui; ce e drept, cu repoziţionări tranşante, acum mai în urmă, spre universul unor seducătoare *aventuri de pe drumuri*, tot mai insistent şi mai fericit puse în evidenţă de o neobişnuită exhibiţie de instalaţii multimedia, viaţa literară în genere dar şi critica literară în special tind să vadă în Florin Dan Prodan un *homo viator,* poet prin excelenţă al pelegrinajului de voie şi călătoriei. Într-adevăr, cucerit fără întoarcere de spaţiile deschise şi pururea nesfârşite ale celor patru zări, de diversitatea naturii şi lumii, în care trăim atât de diferit, dar şi atât de aproape, în fond, unii de alţii, noi oamenii, intrepidul bucovinean se află mai tot timpul *pe drum*, săvârşind, în acord cu sine şi cu zeii locurilor şi oamenilor pe care îi întâlneşte, cea mai frumoasă aventură iniţiatică de edificare a personalităţii şi depăşire exaltată a limitelor ei prea omeneşti. Pentru el, uneori, voiajul nomad, impus de condiţiile precare, să zicem, ale mersului cu "tălpile potrivite" şi buzunarele goale nu înseamnă decât privilegiul de a-şi întâlni imaginarul. *Pe jos cu inima uşoară mă pornesc la drum,/ Sănătos şi liber cu lumea înaintea mea,/ Cărarea maronie şi lungă înaintea mea, care duce oriunde aleg* este mottoul *poemelor* sale *de călătorie*, pe care mi-am permis să-l traduc din originalul englez, semnat de Walt Whitman! În poezia întregită în 2017 din *On the road* (titlul extrem de potrivit poate trimite, dacă vrem, ca omagiu, la celebrul roman, cu acelaşi nume, al binecunoscutului iniţiator american al *mişcării beat,* Jack Kerouac), se poate observa cum Florin Dan Prodan, pe de o parte, acuză, *post festum*, oboseala unei aventuri magnetice, iar, pe de alta, încearcă să o conserve şi să o celebreze cât mai simplu şi mai original în chiar momentul trăirii ei. Poemele sale fiind, dacă luăm bine seama, mai curând epúra, pe cât de concentrată, tot atât de deslânată, atât a unei "aventuri" trăite, cât şi, la fel de înrobitor, a uneia transcendente, visate sau pur şi simplu inventate. Alături de un catrern ca *Namgyal*, în care poetul notează în fugă o stare de o clipă ("e-atâta linişte în templul ăsta/ că mi-aş putea zdrobi lacrimile/ iar cuvintele s-ar pierde/ în lumile transei"), incorporaţii "secrete", ceva mai ample, care nu se lasă uşor descifrate, au darul de a faţeta, în fond, un

Fără a exhiba vreun estetism de laborator ori, mai ştiu eu?, cum la alţii, vreun interes, fie şi pasager, pentru macaronismul ligvistic, atât de specific mondializării, în limitele unui bun-simţ artistic înnăscut, Florin Dan Prodan se manifestă în poezia noastră actuală ca un inspirit inovator, dar şi ca un cumpănit experimen-talist.

N.B. Florin Dan Prodan, *On the road. Poeme de călătorie*, Ed. Shambhala Press, 2017

cronici

vast, poate nesfârşit, poem al iniţierii şi evadării din cochilia severei determinări spaţio-temporale a eului creator. “Mutfakta kim var?/ Pietricică spre drumul spre casă/ nimic altceva în oboseala care ne ţine de ore, aici, foarte/ sus,/ în poale, ca o bunică din câmpiile lungi ale Anatoliei/ în mâinile ei uscate şi aproape negre între ledurile orei/ acesteia/urcată să ne ţină de umerii/ ce se apleacă încet spre copilărie// Bademli kek, începutul visului nou în aceeaşi inimă de/ metal/ după ce toţi am renunţat la aşteptare şi am intrat în marea/ Cireşelor// Acum când cineva ne întreabă Mutfakta kim var/nu mai avem nicio speranţă, din vise nu ajungi niciodată/ în aceleaşi locuri/ pe aceleaşi nisipuri din insule/ fără comori// Acum, alte culcuşuri, cahve şi cay, merşrubatlar/de foşti colonişti ai ultimei camere din casa speranţei/pe când, sobru, altcineva ne urează shuckar/dinaintea pământului dulce unde nu-i încă nici un/mormânt (*Mutafakta kim var?*)”. Pelegrin în lume, lipsit deliberat de avantajele aparatului de filmat sau de telefon (!), umoarea poetică a lui Prodan rămâne în permanentă neschimbată, pentru că pe el, din câte se pare, nu turismul, cu “geografia lui literară”, în sensul obişnuit, îl interesează, precum pe un Duiliu Zamfirescu, de pildă, care a scris, în sens clasic, o minunată poezie a călătoriei, ci chimia, potenţată de ficţiune, unor stări de pură trăire a plenitudinii clipei dăruită de Dumnezeu. “Abia sosit împreună cu soarele,/în portul străin şi scump/ strecurându-mă printre zeci de flashuri, speriind/ culorile şi umbrele vechilor pereţi (*dimineţă flămândă de octombrie*)”. “desupra orăşelului/ în căutarea liniştii/ vechimea se dezbracă/ precum o văduvă (*Capri*)”. “acum, aici/ printre zei, piatra nu mai are nimic de piatră/ sângele nu-i amestecat cu viaţa şi moartea/ pielea lor e aerul şi ochii li-s păsări/ ce mănâncă din palmele luminii/ odată cu mine (*Olimp*)”. Poet, de o factură aproape orientală, al soarelui, pietrelor şi, mai cu seamă, al aerului, Florin Dan Prodan este în acelaşi timp un minunat poet al oficierii bucuriei sufletului şi însufleţirii, agent şi substanţă spirituală de origine divină. “primul *sunset*, conturul munţilor/ lumina roşie a soarelui,/ prin ceaţă// cât de puţine lucruri aici în/ sălbăticie// în suflet înăuntru, alţi munţi// greutatea şi frumuseţea: la un loc// dincolo de toate: darul vârfurilor/ pietrele lor şi mierea bucuriei (*Apus în Langtang*)”. Că despre o consacrare a poeziei genuine a omenescului, descoperit în toată bogăţia lui oriunde paşii l-au îndreptat pe călătorul poet, este vorba, în subtextul subtil din *On the road*, dincolo de exuberanţa exotică a templelor şi moscheelor, de magnificenţa munţilor sau sărăcia şi vetusteţea cafenelelor prezente în drum, mărturie stau asprele “portrete” ale unor cosângeni, cu nimic mai prejos, la o adică, decât imaginea oricăruia dintre noi, trăindu-şi plenar, fiecare, propria odisee pe pământ. “tribul meu vine din nordul Dunării. Am lucrat şase ani în/ biblioteca mânăstirii/ ştiu asta, călugării mi-au spus de multe ori./ nu aveam voie să ating manuscrisele.// patru luni a stat în Dahab, om bun la toate în Sindbad,/ camping,/ dar, de opt,/ e aici pe Gebel Mousa, muntele celor 10 porunci.// după douăzeci de zile cobor în sat, stau o zi, apoi înapoi,/ aici/ la cortul meu,/pentru alte douăzeci.// ce să fac jos, mă plictisesc acolo.// aici, cu Moise, cu turiştii/ le vând ceai de-al nostru, de beduini/ în aşteptarea răsăritului (*Gheb Elie, vărul meu*)”.

Înălţând un monument transcendenţei clipei şi sângelui zvâcnind prin capilare, în contact cu miracolele de orice natură ale creaţiei dumnezeieşti, sincere şi lipsite de orice fard, până la marginile unui sentiment de absolută curăţenie spirituală, *poemele drumului* din paginile ultimului volum de versuri al lui Florin Dan Prodan, transmit cititorului ceva ce nu poate fi numit atât de uşor, ci doar resimţit, eventual, ca palpit vital şi trăit cu un molipsitor sentiment de bucurie. Şi aceata cu atât mai mult, cu cât toate sunt “făcute” si conţin, fără dor şi poate, un protest necruţător, destul de străveziu, împotriva aşa-zisei civilizaţii modern-postmoderne, suicidară şi distrugătoare a naturii. O asemenea notă pentru un poet adevărat este însă fundamentală. Mai ales, când poate intra, cum în cazul poeziei lui, în captivitatea unui cuvânt de dragoste…

Ion C. Ştefan

O povestitoare de perspectivă

■ **Steluţa ISTRĂTESCU, “Între două călătorii”, e-Literatura, 2015, Bucureşti**

Pe câmpul însorit al literaturii române, am întâlnit o profesoară de limbi străine, argeşeancă din Piteşti: cultă, elegantă, de-o inteligenţă aparte şi – mai ales – talentată.

Steluţa Istrătescu mi-a oferit, la un Târg de Carte trecut, volumul ”Între două călătorii”, aflat pe un drum al său spre împlinire. Este autoarea şi a altor cărţi, între care:”Rochia de mireasă”, “Cartea de vizită”, ”Matrioşca”, “Dunărea albastră”, “Floarea reginei”, “Paşii amanţilor” – despre care, am aflat între timp, s-au pronunţat scriitori de prestigiu şi critici literari, precum: Passionaria Stoicescu, Lucian Gruia, Aurelia Corbeanu, Marin Ifrim, Elena Radu, Marin Ioniţă, Mona Vâlceanu şi alţii.

Am întâlnit această prozatoare atât de talentată, cu prilejul lansării unor cărţi în cadrul Editurii “Zodia Fecioarei”, condusă de Mona Vâlceanu, dar eu ştiam, dintr-o experienţă anterioară, mai ales cu prilejul manifestărilor organizate la Biblioteca Judeţeană “Dinicu Golescu”, din Piteşti, dedicate lui Mircea Eliade, că persoanele aflate în preajma Monei devin, în curând, personalităţi, aşa încât argumentul pentru talentul profesoarei Steluţa Istrătescu se afla deja în această lumină a prieteniei. Dar iată şi argumentul scris: “Steluţa Istrătescu scrie o proză excepţională, pe care o putem aprecia cu aceleaşi cuvinte cu care George Călinescu fixează scrisul Hortensiei Papadat-Bengescu: *autoarei îi vine să scrie şi pune pe hârtie tot ce-i trece prin cap şi mai ales prin simţuri. Însă capul acestei femei este inteligent, iar simţurile îi sunt rafinate*” (text preluat de pe coperta a IV a volumului ”Paşii amanţilor,” semnat de Mona Vâlceanu şi apărut la Editura *Zodia Fecioarei*, Piteşti, 1996).

Apoi vine s-o susţină pe Steluţa Istrătescu şi prozatorul octogenar, bătrânul lup al literaturii argeşene, Marin Ioniţă, care şi mie mi-a fost odinioară îndrumător în tainele scrisului, când era directorul publicaţiei „Făclia Hidrocentralei”, care apărea la Corbeni, prelungind spre eternitate lumina constructorilor de pe Argeş, măreaţa înfăptuire ce tocmai împlineşte 50 de ani de la înfiinţare: ”Şi totuşi, nici un alt profesor nu era solicitat, în afară de clasă şi de şcoală, ca Steluţa Istrătescu, care era vedeta acestei scene, până când a venit şi timpul să se elibereze de această fericită povară şi să se întoarcă la vechea ei pasiune, creaţia literară ...O care pentru toate generaţiile, pe cât de captivantă, pe atât de bogată în semnificaţii„ (Marin Ioniţă, *Cronică de librărie*, Piteşti, 1996).

Însă adevăratele mele impresii despre Steluţa Istrătescu s-au ivit în urma unei lecturi atente a volumului său ”Între două călătorii”. Autoarea are o vocaţie narativă specială: ştie de unde să preia o poveste de viaţă interesantă şi unde s-o încheie – lăsând viaţa să curgă mai departe, spre uimirea cititorilor care o redescoperă altfel, privită prin ochii şi simţămintele unei adevărate creatoare: ”Mă prefăceam că am uitat. Sau că nu mi-a mai spus. Ştiam că-i face plăcere să repete. O lăsam. Depăna. N-o mai ascultam. Depăna parcă un poem. Poemul promisiunii. Îi urmăream expresia feţei, care se lumina pe măsură ce dialogul se apropia de final” (p. 9).

Eroina din povestirea „Când înfloresc castanii”, de unde am extras acest fragment, este o profesoară ambulantă de pian, asemănătoare domnului Gavrilescu, din nuvela „La ţigănci”, de Mircea Eliade, dar călătoriile ei prin oraşul de lângă Trivale, de la un elev la altul, sunt îmbogăţite de fiorul unei iubiri dorite, la care domnişoara Lucia (naratoarea) este martoră şi complice, deoarece un văr de-al său joacă rolul unui Făt-Frumos imaginar, dintr-o iubire nerealizată. Povestitoarea află adevărul într-un târziu, când, bătrână şi bolnavă, domnişoara Gheorghiu,aflată pe patul unui sanatoriu, îi mărturiseşte fostei sale eleve, pe care o consideră ca pe fiica ei: „Nu a existat un bărbat în viaţa mea. Niciodată! Nu m-a iubit nimeni: (p. 28).

Surprinzătoare este şi capacitatea aparte a autoarei de-a te introduce direct în miezul faptelor, ca în lectura „Julieta,” unde o fostă elevă a sa vrea să-i vândă acesteia nişte nuci, vorbindu-i despre colegii ei de odinioară, unii ajunşi doctori sau ingineri.

Apoi, în naraţiunea „După brânză,” autoarea schimbă cadrul, prezentându-ne două profesoare plecate cu un coleg, într-un sat sărac, să cumpere brânză, pe când erau la practica agricolă cu elevii lor.

O altă faţetă întâlnim în lectura”Spre Herculane,” când o preşedintă de sindicat, dintr-o fabrică de textile, pleacă la Băile Herculane cu o muncitoare săracă şi necăjită.

Uneori rămâi surprins de antiteza dintre titlu şi conţinut, ca în ”Lacul cu ţestoase,” prezentând descrierea unui lac din apropierea unei staţiuni de tratament, în mijlocul căruia, pe o stâncă se aflau câteva broaşte ţestoase, iar în apropiere, o tânără, al cărui soţ rămăsese paralizat, în urma unui accident, îi relatează scriitoarei martor despre durerea ei. Antiteză inspirată sau brodeală de titlu – fără legătură cu relatarea povestirii? Doar autoarea ne-ar putea răspunde la această întrebare.

În schimb, „Între două călătorii,” titlul naraţiunii finale, ea face prezentarea unui frumos bărbat pe care, împreună cu o prietenă a ei, îl întâlnesc într-o staţiune din Spania – călătoria fiind, de fapt, între două etape de viaţă: în studenţie, odinioară, şi acum , într-o zonă de lux şi distracţie.

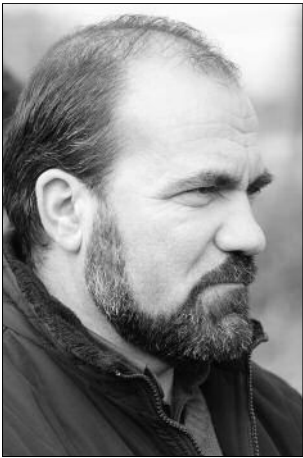
Este vorba de-o călătorie narativă între diferite episoade din viaţă, cărora autoarea le-a fost martoră. Noi, profesorii de umanitare, avem un simţ de-a depista talentul şi valoarea reale, datorită faptului că, prin pregătirea noastră, am străbătut de atâtea ori meleagurile literaturii naţionale şi universale, înarmându-ne cu un simţ aparte al valorilor, exprimat, în cazul autoarei despre care scriu, prin eleganţa stilului, corectitudinea exprimării, adecvarea limbajului la conţinut, alegerea faptelor semnificative din viaţă şi gingăşia prin care se apropie de sufletul personajelor reprezentative.

Acestea ar fi caracteristicile generale ale volumului ”Între două călătorii”, semnat de Steluţa Istrătescu, dar am descoperit şi câteva elemente specifice de referinţe: alegerea unor personaje modeste şi oropsit, din sufletele cărora ea desprinde lumini ascunse şi oaze de seninătate. Povestitoarea le însoţeşte întotdeauna, nu doar ca un personaj martor, ci şi ca o eventuală prietenă, aşa cum şi nouă ne-a devenit, printr-o plăcută lectură, colegi de vis şi parteneri de împliniri literare.

Autoarea are o vocaţie narativă specială: ştie de unde să preia o poveste de viaţă interesantă şi unde s-o încheie – lăsând viaţa să curgă mai departe, spre uimirea cititorilor care o redescoperă altfel, privită prin ochii şi simţămintele unei adevărate creatoare: ”Mă prefăceam că am uitat. Sau că nu mi-a mai spus. Ştiam că-i face plăcere să repete. O lăsam. Depăna. N-o mai ascultam. Depăna parcă un poem. Poemul promisiunii. Îi urmăream expresia feţei, care se lumina pe măsură ce dialogul se apropia de final”.

studii

Ioan Romeo Roşiianu

Nicolae Scheianu sau poezia-n stare de asediu

Nicolae Scheianu –
„Pietre din Potop”,
Editura Vinea, Bucureşti, 2016

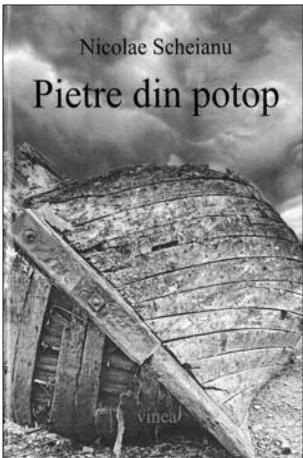
Cu volumul „Pietre din Potop” poetul Nicolae Scheianu îşi face o revenire în forţă în lumea bună a poeziei, confirmând aşteptarea întinsă la maxim, mai bine de 20 de ani de tăcere editorială fiind astfel (re)compensaţi în cuvânt.

Sensibil amprentat de lumea locurilor natale, unde există un astfle de pârâiaş, poetul strecoară-ntre versuri stampe, coafează imagini şi întâmplări, face lectura incitantă, dă un ton crescut poemelor, hioberbola părând firească între coperţile pline de propria poveste de viaţă.

Poet introvertit, mergător pe vârfuri prin lumea cuvintelor, atent şi responsabil cu versul investit emoţional, Nicolae Scheianu îţi lasă senzaţia că stăpâneşte actul inspirativ, că-l manipulează chiar.

Prozopoemele sale nu sufocă, sunt ca o respiraţie, iar confesiunea boemului ce revine pe scena literaturii cu a doua sa carte – după „Haine groase şi cărţi de citit”, Ed. Cybela, Baia Mare, 1996 – este una liniştitoare, odihnitoare.

Senzaţia că ţi se derulează prin faţa ochilor un film se acutizează cu fiecare pagină dată, lumina reflectoarelor căzând pe fiecare imagine în parte însă, prin acest puzzle el putând reconstitui oniric spaţiul natal în lumea plină de legendă a Maramureşului în care vieţuieşte acum.

Ai senzaţia că eşti luat de mână de poet şi că acesta te poartă printr-o altă dimensiune existenţială, cumva personalizată, o lume mai bună decât cea în care sufletul şi poezia nu mai sunt monede de schimb.

De altfel, încă din poemul de început al cărţii dă un astfel de semnal, „Pietre din Potop”: „Am coborât deodată cu norii/printre muri şi aluni/la apa Potopului/cu un gest – ca al apostolilor/am despicat perdeaua/de sălcii şi răchite/şi m-am prăvălit în apele lui/pe care pluteau/petale uscate de măr/şi-atâtea vremuri/în care n-am fost/cu-atâtea umbre pe care/nu le voi vedea”.

O întoarcere în timp, o invocare şi o evocare a trecutului în acelaşi timp, o mai altfel de rememorare a unor vremuri apuse: „Suntem cu toţii pe malul Potopului/mama şi tata, fraţii, bunicii, vecinii, nepoţii/ca într-o fotografie pe sticlă:/morţii lângă vii, viii cu morţii/şi privim fiecare în altă parte/de parcă de acolo-am veni/şi acolo am merge să-ngenunchiem/să ne sfârşim în gura unui nor uriaş/între faldurile unei ploi fără sfârşit/şi vocile noastre se sting între clipocirile apei/şi viitorul curge tot deodată/şi intrăm de-a buşilea în acelaşi trecut” (Pe malul Potopului), sau: „Nu este meritul meu ci al/strămoşilor strămoşilor mei/că şi-au durat vatră pe malurile/dulci-amărui ale Potopului/lângă izvorul care cobora de pe coastă/din care toţi au băut apă şi în care şi-au spălat frunţile/şi m-au trimis mai apoi pe mine/să depun mărturie/că tata în apele lui a adăpat caii/şi hainele mama în apele lui le-a limpezit” *(Potopul de lângă leagăn)*, sau: „Mai simt încă adierea de fluture/oprindu-se pe crengi noduroase de copac decojit/prin preajmă se aude mereu/pururea tulbure/apa dintâi a Potopului” *(Lângă mărul dulce)*.

Povestea curge ca apa pârâului din copilăria poetului, vine de nicăieri şi se duce spre niciunde, iar o stare de gol inundă poemul, tristeţea îşi intră în drepturi şi poezia e luată cu asalt.

Ai senzaţia că începi să citeşti o carte de poezie şi că, pe parcurs, c-o dexteritate de magician Scheianu a înlocuit paginile ascesteia şi că, la fel ca-n romanele postmoderne propria persoană acaparează rolul principal.

Astfel lectorul se trezeşte complice al unei poveşti de viaţă şi, dintr-o dată, finalul nu mai este unul fericit, ca-n filmele de calitate, Potopul copilăriei poetului - cel în jurul căruia a avut o lume la naştere, dar şi-a mai construit şi singur una – pălind, evaporându-se, diluându-se, ascunzându-se, nemaifiind ca cel de la-nceput: „Potopul nu mai curgea decât în memoria mea/vuietul lui îl mai aud şi acum în auz/pe deasupra lui voi fi venit/ca duhurile” (Pietre la crescut), sau: „Nu mai ştiu care este/malul cel bun al Potopului/locul unde poţi să pui tâmpla pe pietre/şi să plângi până cineva te strigă-n corabie/nu ştiu dacă e bines au nu/să mă aşez pe mine să vin/din începuturi de unde şi eu am fost/un fir de praf din pustie” (*Malul cel bun al Potopului)”.*

Secţiunea a doua a cărţii, „Sub tot felul de flamuri” e o prelungire a primei părţi, dar tema nu mai este lumea exterioară şi spaţiul de-acum sacralizat, mitizat al lumii şi spaţiului natal, ci lumea interioară a poetului, frământările lui, lupta cu lumea care nu-l înţelege şi preţuieşte: „Neputinţa şi Gloria încep uneori/cu primul vers/de la-nălţimea operei mele/îmi pot permite/câte o nopate cu prinţesa de porţelan/ea mă păzeşte de creditori/ea mă culege de sub sălcii” (Sub tot felul de flamuri), sau: „Am locuit toată viaţa aici, departe de insulele/la care am visat departe de/metropolele luminoase în care/mi-ar fi plăcut şi în care aş fi dorit/să trăiesc în tinereţe” (Un om şi el, undeva), sau: „Puţin am avut/paharul de vodcă în nopţile/de toamnă ploioase/stoluri întunecate şi poligoane/deliruri prin cimitirele de pe coline/de care mă izbeam când/plin de evlavie/binmecuvântam oraşul şi râul/femeile provinciei şi pacea romană” *(Gară la scară)*.

Multă autoironie, o persiflare a realităţii, modalitatea lui Scheianu de ase îmbărbăta, de a se motiva cumva, pentru a face faţă vieţii însăşi: „Pe poeţii buni îi papă chelneriţele/când norii se risipesc de pe cer/ei fac revoluţie/şi nori de vodcă trimit în văzduh/vine ea şi nota de plată” (Pe poeţii tineri îi papă chelneriţele), sau: „Nici n-am intrat încă în biografie/să vezi atunci ce poeme-o să iasă/să vezi atunci strălucire şi fast/poezie cum nu s-a mai scris” (Umbra mea, biografia umbrei mele).

O carte bună, solidă, plină de substanţă, însă o carte prost susţinută grafic şi de calitatea tiparului, deşi apare la o editură cu pretenţii.

În rest... „o carte de poezie din care să nu poţi scoate nimic şi în care să nu poţi adăuga nimic fără să strici”, după cum a zis hârşitul poet Ion Mureşan.

Carmena Băinţan *sau* poezia maturităţii într-un volum vizionar

„Călător prin vremuri trecute”, Editura Ceconii, Baia Mare, 2017

Cu o carte în care dă măsura creşterii ei vine acum Carmena Băinţan în faţa cititorilor, cu o carte inspirat împărţită în trei secţiuni, „Secunda vieţii”, „Legea timpului” şi „Clepsidra”.

Indiferent de cât de avizat ar fi lectorul cărţii „Călător prin vremuri trecute”, faptul că are în mână o carte ticluită, construită cu pricepere de artizan devine evident cu fiecare pagină dată.

Carmena Băinţan îşi trădează viziunea poetică din chiar aceste subtitluri, secţiunile însumând o adevărată poveste de viaţă, stampe imortalizate dintr-o existenţă pe care-o încearcă acum gândul firesc al schimbării.

Senzaţia că între coperţi este ascunsă o poveste existenţială finisată, şlefuită - romanţată dacă vreţi! - te urmăreşte la tot pasul, iar o astfel de împărţire a cărţii te duce cu gândul la viaţa însăşi, în care primele părţi, „Copilăria” şi „Maturitatea” au consistenţă, au substanţă în faţa „Bătrâneţii”, mai întotdeauna grea, împovărătoare şi urâtă.

Volumul cu iz filosofic, existenţial începe cu secţiunea „Secunda vieţii”, iar aceasta cu poemul „Taina”, un poem ce-ncepe cu o strofă care prefigurează firul epic, astfel devenind capătul de aţă de unde acesta se deşiră: „De ce să-i mai ascult mereu pe alţii,/Şi glasul meu să tacă pe vecie/Când fericitul codru iar mă cheamă,/Să-mi mai întindă lumi spre veşnicie”.

Poemele lungi de la începutul cărţii arată măiestria poetei, una aflată în plinătatea forţelor creatoare, sunt poeme de substanţă, de respiraţie, în pofida faptului că stilul clasic are şi impune reguli şi restricţii.

În pofida acestora, poeta jonglează cu eleganţă cu sensuri şi valenţe, urmăreşte obsesiv mesajul cărţii, astfel oferindu-i lectorului un adevărat puzzle făcut din poeme de sine stătătoare, aparent fără legătură între ele.

Şiragul se măreşte cu fiecare pagină dată, poemele vin şi întregesc o imagine poetică, o trăire pe care-o subliniază cu anumite tuşe de regret, iar aerul de risipire amprentează întru câtva scriitura: „E toamnă peste tot şi-nving scaieţii,/Şi vântul îi propteşte în fereşti,/Nu-i cine să te-aştepte-n pragul casei,/Şi nu mai este vreme de poveşti” (Pribeag), sau: „Poate în cartea vieţii tale/Ai scris o lungă tragedie/Sau poate că poemul vieţii/E scris cu sânge pe hârtie” (Leneşul fără noroc), spune ea susţinând descifrarea noastră.

Sunt poeme amprentate de existenţialism, poeme străbătute de propria vieţuire, dar este evident faptul că poeta evită elegant o anumită fotografiere a realităţii, poate de teama unui soi de dezbrăcat în public, poate din dorinţa tainei pe care-o dă numai coapsa puţin dezvelită.

Carmena Băinţan nu se hazardează, îşi calculează paşii lirici dacă vreţi, e precaută, tatonează terenul, urmăreşte ideea, chiar cu preţul unor dezechilibre în vers.

E un tribut asumat, compensat întru totul de unitatea tematică şi stilistică a cărţii, o jertfă făcută zeului poeziei atunci când intervenţia ei este vădit vizibilă în actul inspirativ, când simte nevoia inexplicabilă să devină sfătoasă, posibilă deformaţie din vremea dăscălimii sale: „Focul neaprins mă-nvăluie iară/ Strivind cu lumina tulburarea fiinţei,/Răspunsul vieţii poate să-mi pară/Druimul Golgotei spre-ntărirea fiinţei” (Secunda vieţii), sau: „De te rănesc cuvinte şi fapte uneori/Învaţă să priveşti ca soarele prin nori./naiadele mai prind în plase de cuvinte/Şi scapă doar acela ce are pic de minte.” (Surghiul), sau: „De n-ai ştiut că lumea se înnoadă/Sub firele de viaţă ale morţii/Tu tot mai poţi să-ţi scapi lumina asta/Păstrând-o-n fiecare seară-n taina nopţii” (De n-ai ştiut).

De la o secţiune cu poeme de respiraţie, sugestive, de la „Secunda vieţii”, poeta ne poartă prin „Legea timpului”, poeme mai scurte, condensate, în care diluţia ideii nu mai există.

Sunt pome cu care urmăreşte acelaşi filon, iar construcţia poetică se împlineşte parcă mai uşor, odată făcută fundaţia: „Vântul din suflet mai mişcă perdeaua/Anii se-ngălbenesc sub ploile reci/Afumat este geamul ce-aşteaptă chemarea/Ceasul adorme-n poemele seci” (Fereastra), sau: „De te desparţi de lume cu răbdătoare faptă,/Tot ea te va cuprinde în mâinile ei reci,/Din tine primăveri s-or naşte spre răsplată/Încărunţindu-ţi tâmpla cu ghiocei pe veci” (Paşi rătăciţi).

Este secţiunea care contrariază cel mai mult, una în care poeta plăteşte tribut ideii de construcţie a cărţii, senzaţia că ar mai fi putut fi şlefuite versurile fiind cât se poate de vie.

Graba neexplicată (con)duce la anumite stângăcii stilistice, la versuri inegale, la anumite repetiţii imagistice, la respiraţii la mijloc de vers, la accente dure în mijloc de vers, fapt ce face ca în momentul declamării poemului să fie uşor detectabilă imperfecţiunea.

„Clepsidra” este secţiunea de final a cărţii, a unei adevărate poveşti de viaţă, una încropită din numai patru poeme, un final de carte extrem de provocator, de parcă ar fi spovedania de dinainte de trecerea într-o altă dimensiune spirituală.

Sunt versuri scrise-n vers alb, unde imixtiunea învăţămintelot nu mai dăunează versului sau poemului în întregul acestuia, sunt versuri în care poeta trage tuşe groase de sinceritate, versuri în care chiar dacă nu vorbeşte de ea însăşi, este vizibil faptul că de simţămintele ei este vorba.

Una peste alta, poemul de final, „Aţi fost acolo” este unul avertisment, unul în care poeta arată cu degetul spre lume, dar şi spre ea însăşi în acelaşi timp, regretul inundând pagina.

E calea găsită de ea, poate strigătul ei de disperare, poate cântecul ei de lebădă printr-o existenţă luminată de taina şi valorile poeziei.

Constantin Ţibrian

Microsisteme antroponimice româneşti

Sistemul antroponimic românesc este format din microsisteme antroponimice care prezintă structuri bine individualizate, aşa cum reiese din lucrarea *Microsisteme antroponimice româneşti* a zelosului cercetător în domeniul lingvisticii, Teodor Oancă.

Prin origine şi structură, numele de familie sunt rezultatul evoluţiei societăţii româneşti din ultimele două secole, începând cu catagrafiile din anii 1755, 1774, 1808 şi 1820 din Moldova, şi cele din 1798 şi 1831 din Ţara Românească. În Transilvania, obligativitatea numelui de familie datează de la sfârşitul secolului al XVIII-lea, în urma unei dispoziţii dată de împăratul Iosif al II-lea.

Autorul acestei interesante lucrări subliniază faptul că numele de familie, aşa cum se întâlneşte astăzi, a început să se facă cunoscut abia în secolul al XIX-lea, mai întâi la numele de persoane care aparţineau structurilor din înalta societate, apoi transmiţându-se, prin imitare, şi la persoanele din clasa de mijloc a societăţii româneşti.

În legătură cu frecvenţa numelor de familie, aceasta a fost extrasă din lucrarea *Baza de date antroponimice a României* (BDAR), coordonată de regretatul profesor Gheorghe Bolocan, părintele onomasticii româneşti. (subl. n.)

Microsistemele antroponimice româneşti, pe care autorul le analizează cu acribie, se referă la numele de familie provenite de la nume de funcţii publice din Evul Mediu şi din perioada României moderne, de la nume de meserii şi ocupaţii, nume de păsări şi animale domestice, de animale sălbatice, de nume de plante, de termeni care aparţin terminologiei viei şi vinului, precum şi la nume provenite din porecle. Aşadar, toate numele de familie descrise de autor au ca punct de pornire, de regulă, un apelativ. (substantiv comun)

În privinţa numelor de familie provenite de la nume de funcţii publice din Evul Mediu, autorul se referă numai la acelea care, într-o perioadă mai îndepărtată, denumeau funcţii boiereşti mai importante din divanurile celor două provincii: Moldova şi Ţara Românească.

În această perioadă, funcţia dregătorească reprezenta nu numai o poziţie anume în aparatul de stat, ci şi un privilegiu boieresc, numele funcţiei respective ajungând să fie echivalent cu un titlu nobiliar.

Astfel, funcţia de *vornic, stolnic, logofăt, ban, paharnic, postelnic, spătar, clucer, comis*, apare în documentele slave alături de numele personal, aflat în circulaţie al unui boier: *Şarpe* ***postelnic****, Vlaicu* ***stolnic****, Vlad* ***dvornic****, Gherghina* ***paharnic****, Bărcan* ***comis*** etc.

În dezvoltarea sistemului onomastic românesc, o etapă superioară este marcată, după cum afirmă autorul, de antroponimizarea apoziţiei din care a rezultat un supranume, devenind în secolul al XIX-lea nume de familie oficial: *Banu, Cluceru, Logofătu, Postelnicu, Stolnicu, Vornicu* etc. Din perioada Evului Mediu sunt identificate 20 de unităţi de nume purtate de 37.977 de persoane.

Din perioada modernă sunt menţionate un mare număr de supranume rezultate de la nume de funcţii publice locale (funcţii administrative: *Birău, Pârgaru, Primaru, Vătămanu, Condicaru, Lefegiu, Uricaru, Dijmaru, Vameşu, Pristavu, Armăşelu, Comisaru, Aprodu*; funcţii administrative de la nivelul plasei şi al judeţului: *Aga, Pomojnicu, Pretorianu, Zapciu* etc.).

Autorul identifică 44 de unităţi de nume provenite de la nume de funcţii publice, purtate de 18.411 persoane.

Nu lipsite de importanţă sunt numele de familie provenite de la nume de meserii şi ocupaţii. Aceasta prezintă interes pentru cercetări fonetice, dialectale, de istorie a limbii, de vocabular. Unele dintre cele 362 de unităţi de nume de meserii şi ocupaţii, purtate de 788.842 de persoane, scot în evidenţă diversitatea specializărilor în cadrul aceleaşi meserii. De exemplu, autorul asociază meseriei de *lemnar* şi numele de *blidar, dogar, rotar, tronar* etc., de la care s-au format numele de familie *Lemnaru, Blidaru, Dogaru, Rotaru, Tronaru* etc.

Multe nume de familie au la origine o poreclă, aceasta fiind rezultatul codificării printr-un nume comun a unei particularităţi fizice, psihice, morale sau de comportament: *Chelu* „lipsit de păr", *Iepure* „om fricos", *Lupu* „om lacom", *Vulpe* „om şiret", *Cocoş* „bărbat afemeiat", *Grasu* „om gras", *Surdu* „om care nu aude" etc. Unele dintre aceste porecle au o expresivitate sporită (*Vulpe, Lupu, Pupăză* etc.), iar altele sunt lipsite de expresivitate.

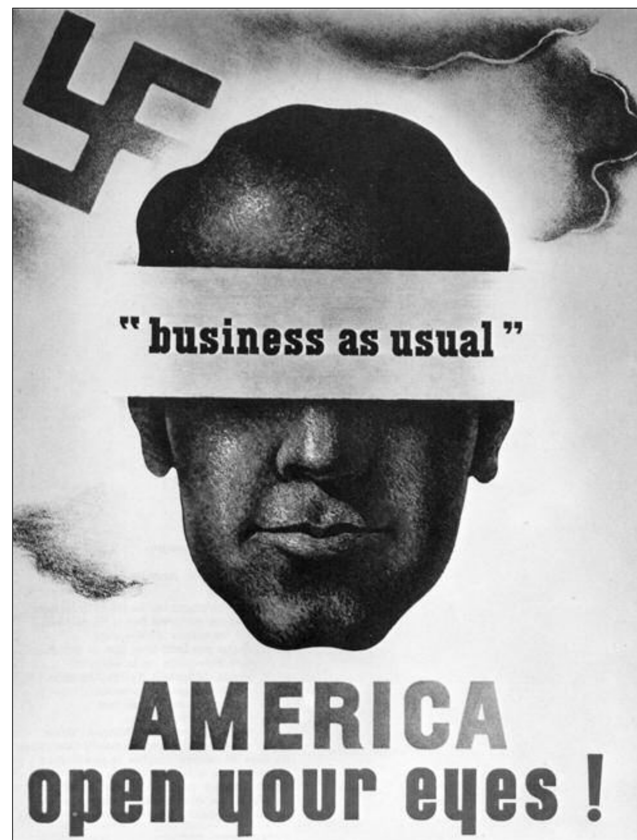
Lumea animală şi vegetală a reprezentat, de asemenea, o sursă principală de atribuire a unui nume de familie. Numele comun devine poreclă, care reprezintă un mijloc de identificare a unei persoane.

Autorul face o prezentare exhaustivă, cu date exacte a numelor de familie provenite de la numele de păsări şi animale domestice, înregistrând 48 de unităţi de nume, cu frecvenţa totală de 65.063 de persoane (*Găină, Cocoş, Cucoş, Curcă, Raţă, Răţoi, Câţă* „bibilică"; *Purcel, Iepure, Pisică, Cotoi, Berbec, Pisică, Mâţu* etc.), de la numele de familie provenite de la nume de fiinţe sălbatice (104 unităţi de nume purtate de 203.812 persoane: *Cucu, Vulpe, Păun, Ursu, Cioară, Corbu, Lupu, Purice, Cârtiţă, Brotac, Cărăbuş, Ciocârlan, Ciocârlie, Şarpe, Şoimu* etc.), de la numele de familie provenite de la numele de peşti (27 de unităţi de nume de familie, purtate de 14.229 de persoane: *Biban, Caras, Molan, Mreană, Roşioară, Ţiparu* etc.), de la numele de familie provenite de la nume de plante (134 de unităţi de nume de familie purtate de 120.813 persoane: *Arbore, Ardei, Brebenel, Brânduşă, Buruiană, Creangă, Dovleac, Ghiocel, Gorun, Leuştean, Mărar, Nucă, Păiuş, Pepene, Plop, Porumb, Şovar, Ştir, Toporaş, Trandafir, Trifoi, Urzică* etc.). Cele mai multe dintre numele de familie provenite din lumea animală şi vegetală au generat porecle şi s-au transformat în supranume.

Termenii din domeniul viticulturii formează şi ei un microsistem lexical, mulţi dintre ei având un statut de cuvinte dialectale.

Apelativele care aparţin acestui microsistem sunt destul de multe, dar nu toate au generat porecle prin conversiune antroponimică, deoarece nu toate au un impact antroponimic, adică sensul lor de bază nu poate fi raportat la o caracteristică fizică sau morală a unei persoane.

Sunt evidenţiate 21 de unităţi de nume de familie provenite de la apelative care aparţin terminologiei viei şi vinului, fiind purtate de 20.206 persoane (*Aguridă, Boroghină, Boştină, Buturugă, Poşircă, Ţoi, Vieru* etc.).

Numele de familie care fac obiectul acestei lucrări sunt prezentate de autor atât sub aspectul originii, cât şi al frecvenţei, pe unităţi administrativ-teritoriale. Ele reprezintă un sistem lexical în structura căruia intră antroponime (primare, derivate, hipocoristice), apelative. În total, autorul înregistrează 760 de unităţi de nume, care sunt purtate de 1.297.070 de persoane.

Unele dintre numele de familie descrise prezintă particularităţi de natură fonetică, dialectală sau corespund normelor ortografice din acea perioadă. Multe dintre ele, din perioada Evului Mediu şi din perioada modernă, s-au păstrat până în zilele noastre, în timp ce altele au dispărut din vocabularul limbii române actuale, dar numele de familie provenite de la acestea fiind o mărturie că ele au circulat cândva în limbă.

Apelativele de la care au rezultat supranume se prezintă cu sens propriu ca în cazul celor care denumesc funcţii publice sau meserii şi ocupaţii, sau cu sens figurat, ca în cazul celor care denumesc păsări şi animale domestice, fiinţe sălbatice, nume de plante sau care aparţin terminologiei viei şi vinului.

Suntem în faţa unei lucrări de referinţă în care autorul reuşeşte, cu prisosinţă, să pună bună rânduială în formarea microsistemelor antroponimice româneşti.

Rodica Lăzărescu

DIN DRAGOSTE DE ŞCOALĂ

Satul Boţeşti de pe Valea Cârcinovului este ultimul din judeţul Argeş – după ce-l depăşeşte, şoseaua neasfaltată trece graniţa judeţeană, urcă, printre livezi, fâneţe şi păduri, spre Cândeşti, apoi coboară pe Sfârlogi către Voineşti – toate din Dâmboviţa...

Vatră veche, cu urme din neolitic, dar atestat documentar abia într-un hrisov emis de Petru cel Tânăr Voievod la 2 noiembrie 1561, prin care întăreşte unui anume Oprea ocină în Boţeşti, satul a dat de-a lungul anilor nume de seamă, desigur, un rol important revenindu-i şcolii.

Istoriei acestei instituţii boţeştene îi este dedicat volumul de 380 de pagini, ***Şcoala din Boţeşti, judeţul Argeş. File de istorie (1839-2017)***, apărut în acest an la Editura Universităţii Piteşti, sub semnătura a trei autori: Spiridon Cristocea, Constantin Gh. Dinu şi Ion Irinel Vasilescu. Monografia vine să întregească lucrările publicate după anul 2000 referitoare la istoria şi tradiţiile satului, elaborate, în diverse asociaţii de coautori, de câţiva inimoşi intelectuali locali (Iuliana I. Dinu, Elena C. Dinu, Niculina N. Dinu şi Oana I. Miloiu), coordonaţi de Constantin Dinu: *Boţeşti Argeş. Pagini din istoria unei vechi aşezări de moşneni* (2000), *Neamuri din Boţeşti de ieri şi azi* (2006), *Credinţe, obiceiuri şi eresuri cunoscute din Boţeşti-Argeş* (2009), *Cei doi Radu lu' Anghel* (2011), *Valori spirituale boţeştene* (2012). Chiar dacă volumele menţionate nu întrunesc în totalitate caracteristicile unei lucrări ştiinţifice, sunt meritorii dragostea cu care autorii lor s-au aplecat asupra istoriei locurilor natale, precum şi râvna cu care au scotocit arhivele şi bibliotecile pentru a scoate la lumină cât mai multe date despre satul lor.

Este şi cazul acestei monografii, ce abundă în referiri la documente aflate în Arhivele Naţionale Bucureşti, în fondurile Serviciului Judeţean Argeş al Arhivelor Naţionale, în Arhiva Şcolii Boţeşti, cărora li se adaugă materiale (în special iconografice) puse la dispoziţia autorilor de consăteni.

Şcoala s-a deschis ca urmare a apariţiei, la 14 ianuarie 1838, a circularei Departamentului Trebilor din Lăuntru, care stabilea înfiinţarea şcolilor publice săteşti, probabil la începutul anului 1839, de vreme ce într-o situaţie datată 1 decembrie 1839 figura şi şcoala din Boţeşti şi Greci, frecventată de 22 de şcolari.

Capitolul I urmăreşte evoluţia instituţiei în perioada 1839-1864, marcând la început condiţiile în care se putea deschide o şcoală în mediul rural (prima fiind recrutarea tinerilor ştiutori de carte şi trimiterea lor la pregătire la Şcoala Naţională din reşedinţa judeţului, apoi satul trebuia să aibă peste 50 de familii; anul şcolar se derula între 1 noiembrie până la finele lunii martie, astfel încât şcolarii „să se îndeletnicească la lucrarea pământului, aducând ajutor părinţilor", iar principala sarcină a învăţătorului era de a „înlesni chear pe lângă casa părintească învăţătura cititului şi a scrisului, unite cu cunoştinţa religiilor şi a ocupaţiilor în lucrarea pământului", duminica şi în zilele de sărbătoare fiind obligat să meargă cu elevii la biserică; se mai menţiona şi obligaţia de a avea „o comportare model în satul lui"), apoi baza materială – primul local al şcolii, mobilierul şi materialul didactic – şi învăţătorii.

În Capitolul II este avută în vedere perioada dintre 1864 şi 1948, urmărindu-se aceleaşi aspecte – lupta pentru un local corespunzător, sporirea bazei materiale care din 1930 se îmbogăţeşte cu un aparat de radio (funcţional vreo trei ani, după care imposibilitatea plăţii abonamentului a întrerupt folosirea lui) şi unul de proiecţie, înfiinţarea unui atelier de tâmplărie, a unui muzeu şcolar (unde erau expuse păsări împăiate, minerale, ierbar, insectar, obiecte de uz casnic, modele de cusături naţionale), precum şi învăţătorii care au asigurat desfăşurarea procesului instructiv-educativ în această perioadă. Dintre aceştia, se degajă figura luminoasă a învăţătorului Ilie Stoenescu, „adevărat apostol", care şi-a desfăşurat activitatea între 15 octombrie 1890 şi 1 octombrie 1929, fiind şi director al şcolii. În subcapitole distincte, sunt trecute în revistă *Desfăşurarea procesului de învăţământ* (examenele de absolvire, inspecţiile şcolare, frecvenţa elevilor etc.) şi *Activitatea extraşcolară* (cercuri culturale, biblioteca, cinstirea Eroilor şi ajutorarea Frontului, creşterea viermilor de mătase etc.)

Capitolul III prezintă evoluţia şcolii în perioada 1948-1989, iar cel de-al VI-lea, anii postdecembrişti, până în 2017.

Capitolul V, foarte scurt, are în vedere Grădiniţa de copii, făcându-se o succintă prezentare a educatoarelor ce au funcţionat aici.

În fine, bogata secţiune dedicată Anexelor, cinci la număr, întregeşte lucrarea cu date importante despre directorii şcolii, despre absolvenţi (tabele cu elevi începând cu cei doi şcolari, absolvenţi a cinci clase, din 1892, şi până în anul 2016, cu cei opt absolvenţi a opt clase), absolvenţi de seamă (omul politic Ion Diaconescu, învăţătorul Ilie Stoenescu, dr. Natalia Stoenescu căs. Neagu, ing. Ştefan C. Popescu, doctor în pomicultură, col. Ioan Gheorghe Vasile, procurorul Benedict Il. Stoenescu şi mulţi alţii), sunt reproduse câteva amintiri ale unor foşti profesori şi elevi, precum şi „o istorie ilustrată a şcolii din Boţeşti".

Dincolo de cifrele şi statisticile reci, lucrarea oferă şi informaţii privind realităţile sociale, relaţiile interumane, viaţa satului. Iată, de pildă, supărarea învăţătorului Ilie Stoenescu exprimată la 30 noiembrie 1927, după ce „iarna trecută" le vorbise sătenilor despre folosul cititului şi le dăduse să citească o sută de volume, „mare mi-a fost mâhnirea, când unii cititori mi le-au trimis prin cine au putut, necutezând a mai da ochi cu mine, degradate, cu coperte rupte etc., iar alţii nu le-au restituit nici azi sub diferite pretexte, că s-au pierdut, s-au rupt, au vărsat gaz pe ele, le-a stricat copilul etc."

Sau relatările din *Folosirea unor metode nepedagogice*, evident, în trecut, căci „după 1989 nu se mai aplică astfel de metode, pentru că atât familia, cât şi mass media reacţionează cu vehemenţă în aceste situaţii, iar dascălii, pentru a nu-şi pierde slujbele, se lasă umiliţi deseori de elevi şi părinţii lor". Într-un schimb de adrese şi memorii cu iz caragialian, întâmplarea e aşa: elevul Nicolae D. Popescu îl reclamă pe directorul Nicolae Stoenescu, subrevizorul G.I. Marinescu, trimis în cercetare, întocmeşte la 15 martie 1930 un proces-verbal în care consemnează că directorul este „un dascăl model... de o corectitudine exemplară, iar elevul Popescu D. Nicolae a făcut o faptă rea, reclamându-şi învăţătorul şi căutând să-l pună într-o lumină urâtă, pe nedrept, probabil învăţat de cineva, urmărind interese meschine". Altă dată, acelaşi director, luându-i apărarea unui coleg reclamat că a bătut un elev, „se arată mişcat de «situaţiunea de viitor a şcoalei noastre ajunsă la aprecierea şi batjocura ţăranului inconştient, unealta politicii şi a politicianismului»". Un părinte reclamă, prin 1937, că fiul, elev în clasa a V-a, „a fost bătut îngrozitor... de către dl învăţător Constantin Negoiţă cu un ciomag... bătându-l peste palme, umflându-se palmele şi făcându-i vânătăi pe trup, din cauză că nu a făcut focul în şcoală la ora 5 dimineaţă", ţinând să precizeze: „copilul meu este bolnav de gâlci la gât şi nu poate suporta această obligaţiune, spre a face focu dimineaţa mereu". Tot în 1937, reclamând faptul că fiul său a fost bătut „pe motivul că a îndeplinit în afară de şcoală un serviciu comandat de mine, tatăl lui", un părinte îl acuză pe director că urmăreşte „ca neînţelegerile politice dintre noi să le plătească copii noştri". Răspunzându-i, directorul îi precizează părintelui indignat că „posedă o scrisoare a soţiei acestuia în care spunea: «Eu îl iubesc, îl încalţ, îl spăl, daţi-i bătaie să înveţe, să fie cuminte»". Aşa cum spuneam, după 1989 lucrurile s-au schimbat radical!

Volumul celor trei autori (dintre care primul, dobreştean prin naştere, a fost director al Muzeului Judeţean Argeş, iar ultimul e actualul director al Şcolii Boţeşti) este, fără îndoială, o lucrare utilă, ce oferă date importante cercetătorului interesat de subiect. Totodată, trezeşte nostalgii foştilor elevi care se regăsesc cu emoţie în listele de absolvenţi ori urmaşilor acestora, ce-şi văd în aceleaşi tabele părinţii şi bunicii, cu medii meritorii sau mai mici, iar cu ochii minţii şi-i imaginează şcolari aşezaţi în băncile sărăcăcioase, luptându-se cu misterioasele litere şi cifre.

Şi ar trebui să fie şi un exemplu de cinstire a slujitorilor şcolii, pentru toate instituţii şcolare din satele şi comunele ţării...

Volumul celor trei autori (dintre care primul, dobreştean prin naştere, a fost director al Muzeului Judeţean Argeş, iar ultimul e actualul director al Şcolii Boţeşti) este, fără îndoială, o lucrare utilă, ce oferă date importante cercetătorului interesat de subiect.

cronici

Premiul revistei Argeş la concursul „Porni Luceafărul..." – Botoşani, 2017

Cosmin Boitoș

Strigăt

Înconjurat d-eternitate
îmbăindu-mă în stele
privesc dincolo de ele
aprinzându-mă de tine.

Înger ars de dorul plin,
renunţând la ea lumină
am venit la tine-n vis
atingând a tale buze
n-am putut să mai revin,

şi topindu-se, a-mele aripi,
dorul devenind un chin
fost-am pedepsit divin
să primesc a vieţii moarte
aruncat în gol departe.

Blestemat pe veşnicie
să strig a mea iubire
tu fiind deja promisă
unui eu de lut ascuns.

Sărutul

şi s-a ivit ca un răsuflu
cald şi plin de viaţă,
esenţa, picată-n fluviu,
de sentimente înecată.

M-a prins cu totul,
cu a sa vrajă,
şi vreau acum
ca el să cadă
pe trupul tău,
ca de zăpadă,

dar stau departe
plin de teamă,
că poate n-a fost ea
în visul ce-mi spunea
atât de clar,
că pot atinge universul
cu-n pas viral,

şi totul se destrămă
în jurul meu,
când simt mireasma ei
că mă-nconjoară,
aş vrea să fie ea
eroul meu,
iar cu sărutul ei
să-mi ia...
.... astă povară.

Nirvana

Scobind cu gându-n întuneric,
te găsesc pe tine, limbă
ce topeşti a gurii smoală,
dezlegând muguri de meri,

şi-aruncând flăcări din stele
cer să picure lumină
să le pot vedea pe ele,
chiar de-ar fi să-mi ţină vină

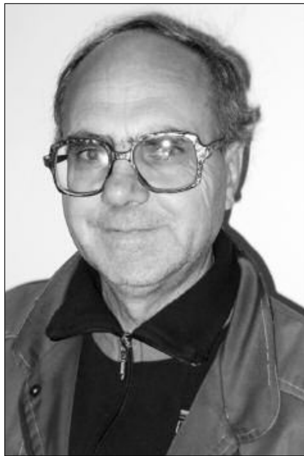
şi-n lumina cea mai rece,
eu ... te văd ... urcat pe Lună,
cum te scalzi, şi apa trece
pielea albă ca s-o lese,
sorbind eu picătura
ce pe sânul tău petrece.

Tu mă strigi să vin în lume
unde eu n-am nici un nume,
să ard ca o Nirvană
şi să mor ca un tăciune,

şi-mi chem sufletul să vină
să cădem noi împreună,
în stupul plin de miere
unde viaţa e-o durere
dar sărutu-i alinare.

Viorel Nica

Între abis și plenitudine

Din inspirata şi oportuna iniţiativă a traducătorului şi criticului Dinu Flămând a apărut la Editura Art, în 2015, bine întocmita antologie nerudiană intitulată *Nu există lumină pură*, într-o bună măsură desemnată să ne aducă aminte şi, mai cu seamă, să ne lămurească asupra valorii, originalităţii şi autenticităţii marelui poet chilian, care mai bine de o jumătate de secol s-a devotat slujirii actului poetic cu un zel nemărginit, punându-şi pecetea inconfundabilă pe oricare dintre manifestările sale intense, proteice.

Pablo Neruda (1904-1973) a debutat în 1923 cu abracadabrantul, şocantul, iconoclastul volum Crepusculario, aşezându-se, neinspirat, în răspărul firii sale mai degrabă aurorale decât crepuscular-decadente. În 1924 a scos la iveală *Veinte poemas de amor y una cancion desesperada*, un opus liric considerabil cuminţit, omogen, impregnat de tonalităţi neoromantice genuine, emotive. Scrise între 1925-1945 poemele de referinţă din *Residencia en la Tierra* semnalau un poet viguros, hotărât să-şi lărgească audienţa, să-şi extindă câmpul tematic, să se remarce prin calitate, profunzime, prospeţime, intensitate, neezitantă implicare civică, nuanţată percepere a condiţiei umane, puse la grea încercare de circumstanţele neprielnice. Citindu-le cu atenţie, recitindu-le cu răbdare, ne dăm seama că în cuprinsul lor îndeajuns de variat şi de edificant ambiţiosul poet andin se străduia să-şi găsească timbrul propriu, luptându-se cu ispita gongorică, vădindu-şi propensiunea spre „formele colţuroase", situându-se „înlăuntrul unei savori crescânde", preferându-i realităţii fade visarea savuroasă, surprinzându-se, prăpăstios, „singur între materiile hodorogite", luând act de „greutatea mineralului", trăind „ticsit cu o substanţă obişnuită", identificând „o pasăre a rigorii deasupra ţestei" sale, evocând sinuciderea lui Joaquin Cifuentes Sepulveda, subtilul înaintaş, înghiţit de cumplitele „ape vii ca acizii", dedicându-i o serenadă zglobie celei pe a cărei frunte „se odihneşte culoarea macilor"; găsea de cuviinţă să descrie neastâmpăratul „muson de mai"; îşi făurea o artă poetică grozav de alambicată şi de esoterică"; se autopercepea în chip de „călător înarmat cu rezistenţe sterile"; se imagina „în miezul unor lucruri funebre"; mărturisea că „melancolia şi-a lăsat striaţiile chiar în esenţa" sa; cocheta cu suprarealismul în vogă; râvnea să-şi celebreze „muza goală puşcă"; se închipuia hărţuit de „vicioase şi melancolice gânduri", de care nu putea să scape decât privindu-şi picioarele „ca şi cum ar fi ale altui corp"; îşi deplângea amara stare de solitudine; decela „fantoma de pe cargou" ce „contemplă marea cu chipul ei fără ochi"; dansa deprimantul „tango de văduv" cu o iubită răutăcioasă şi versatilă; identifica aiurea nişte terifiante, maldororice „coşciuge cu pânzele-n vânt", „urcând râul vertical al morţilor"; îşi proiecta aleasa inimii într-un mirobolant decor marin; efectua câte o Walking around (plimbare de jur împrejur) spre a-şi compensa oboseala de a fi om, spre a scăpa de apăsarea iritantă a traiului cotidian, spre a uita de rutina agasantă; se lamenta sesizând, cu fior, că „totul e suferinţă, şi doar suferinţă/şi nimic altceva decât plâns"; îşi aşeza arta poetică pe atât de fragilele temelii ale plângerii, prefăcând-o într-o ieremiadă tuşantă, afişa o excesivă agresivitate erotică; metaforiza abrupt şi temerar, contorsionând, laocoonizând expresia, silind-o să devină paroxistică uneori (spre disperarea cititorului neamator de ambiguităţi deruntante); îi oferea (într-un chip imaginar, de bună seamă) ţelinei expansive posibilitatea de a se manifesta într-un chip furibund-expresionist; jinduia „la umezeala vinului virtuos, combativ", „hăituit"; se învrednicea să-i dedice o odă patetică lui Federico Garcia Lorca, admirându-i râsul „de orez furios", plânsul abundent, căinându-i moartea tragică, intempestivă, nedreaptă, apreciindu-i cântecul „răguşit", dar reverberant şi molipsitor; ţinea cu tot dinadinsul să depună mărturie lirică emoţionantă despre Spania sfârtecată de Războiul civil, devenită o sinistră „planetă/seacă şi însângerată a eroilor!", ieşită din circuitul lumii civilizate pentru o bună bucată de vreme.

Cu preţiosul, echilibratul, ritualicul Canto general (compus între 1938-1949) lirica nerudiană a căpătat o deschidere amplă, s-a arheologizat simţitor, orientându-se spre îndârjita explorare imagistică a trecutului incaş, sondându-şi antecedenţa aurorală, scrutând, extaziată, minunata „patrie a rădăcinilor" demne de a fi fixate în memoria posterităţii înclinate să minimalizeze ori chiar să ignore meritele înaintaşilor oneşti, curaţi, viteji, s-a mitologizat substanţial, a dobândit o tonalitate solemnă, maiestuoasă, liturgică, a pornit în căutarea identităţii, urcând (spre a se ozoniza, evident) pe „înălţimile din Machu-Picchu", căutând, cu entuziasm, cu responsabilitate, cu discernământ, „eternul filon insondabil", „înaltul recif al aurorei umane", asumându-şi, într-un mod mai degrabă necondiţionat decât condiţionat inalterabila ereditate indigenă, căreia îi descoperă şi îi pune în valoare vigoarea, nobleţea, onestitatea, consistenţa, profunzimea, fraternizând cu cei ce se pricepeau, perseverau, nu şovăiau să trăiască demn, într-un fecund regim de libertate, într-un mod elementar, de o prestanţă remarcabilă.

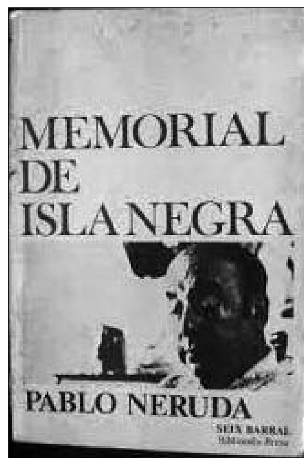
Înfăţişând „atmosfera dezolantă şi fierbinte a exilului", evocând o „ardentă aventură sentimentală", punând în temă misterul iubirii învolburate, „inalterabile", *Los versos del capitan* (1951/1952) au constituit ofranda lirică pe care poetul o aşeza pe altarul dragostei păgâne, senzuale, fauneşti, i-au oferit lui Neruda ocazia de a-şi mobiliza din plin imaginaţia năbădăioasă, de a se hipostazia în amant focos, de o tandreţe exacerbată, de a se preumbla prin meandrele senzualităţii învăpăiate, de a-şi etala zestrea libidinală, de a o cunoaşte în profunzime pe cealaltă, de a-şi scruta intens intimitatea bogată, contradictorie, vibrantă, în perimetrul căreia suferinţele exilatului se sublimau treptat într-o extraordinară bucurie de a trăi în comuniune cu femeia iubită plenitudinar. Chiar dacă era concepută din aceeaşi perspectivă erotică, generos-intimă, cartea *O sută de sonete de iubire* (1957-1959) aducea u sine primenitul respect faţă de eleganţa formei poetice, alese să exprime vulcanul emoţional ascuns în palpitânda conştiinţă a poetului matur, se întrecea în a prezenta excepţionalul fenomen al dragostei din cât mai multe unghiuri, într-o delicată manieră caleidoscopică, dezvăluindu-i când aspectul dureros când latura hedonică reverberându-i caracterul osmotic, plasându-l în nişte decoruri mirifice, cât mai variate cu putinţă, raportându-l neabătut unei fiinţe (Matilda) feminine în carne şi oase, pe care o reflectorizează din abundenţă, o idealizează discret, o prezintă ca pe o inepuizabilă sursă de satisfacţie, identificând-o cu pâinea cotidiană, lăudându-i părul de meduză, „sărutările (...) proaspete (...) .... pepenii", „parfumul de cereale", asemuind-o cu „o vâlvătaie în pădure", echivalându-i frumuseţea cu plenitudinea, admirându-i nuditatea „curbată, subtilă, trandafirie", divulgându-i sărăcia lucie; preţuindu-i prietenia francă, plasând-o „în ondulantul râu al femeilor", stimându-i unicitatea, cântându-i pătimaş diafanul fel de a fi, reducând-o la „o nesfârşită simplitate de gingăşie", străduindu-se s-o scutească de orice inconvenient, s-o protejeze pe cât e posibil, s-o ferească de orice atingere crepusculară, deplângându-i absenţa chinuitoare, anevoie de suportat măcar că intermitentă, împletindu-i din puzderia de insomnii hărţuitoare o superbă ghirlandă sublimată, intertextualizându-l pe „a fi şi a nu fi" cu intenţia de a obţine o viziune dramatică asupra iubirii deosebit de fragile, recunoscând în iubită „micul (...) infinit", aidoma unui „larg fluviu/ce sărută cu alte buze alte pământuri", delegându-i sarcina de a-l onora pe poet nu numai atât timp cât trăieşte alături dea pe care o iubeşte, ci şi post mortem.

Înfăţişând „atmosfera dezolantă şi fierbinte a exilului", evocând o „ardentă aventură sentimentală", punând în temă misterul iubirii învolburate, „inalterabile", Los versos del capitan (1951/1952) au constituit ofranda lirică pe care poetul o aşeza pe altarul dragostei păgâne, senzuale, fauneşti, i-au oferit lui Neruda ocazia de a-şi mobiliza din plin imaginaţia năbădăioasă...

În culegerea de versuri pe care a intitulat-o *Plenos poderes (Puteri depline)*, autorul aflat la apogeul experienţei poetice lăsa să se înţeleagă că „datoria poetului" e de a păstra „bocetul mării-n conştiinţa sa", de a simţi „pleazna apei grele", de a transmite „ecourile înstelate ale valurilor", de a-i delivra inimii (...) obsesia „libertatea şi marea", cu sprijinul căreia poate să bată, nestânjenită, multă vreme, socotea că-i necesar să se pronunţe pe tema „proaspăt spălat ţâşneşte copilul să trăiască", se mira asupra faptului că naşterea oricui e înconjurată de o umilitoare lipsă de amintiri, de „o tăcere extrem de stranie", că n-a păstrat în memorie nimic „din teribila zdruncinătură/a trecerii de la a nu fi la a fi", făcea referire la minuţiosul act de construire a casei ce avea să-l adăpostească ani la rând, mărturisea că se socotea acreditat cu „puteri depline" spre a scrie aşa cum credea el de cuviinţă, aşezându-se în prelungirea naturii misterioase, călătorind „spre umbră" „pe lumină plină", explozivă.

Alcătuit între 1962-1964, *Memorialul de la Isla Negra* pare să fie ultima manifestare poetică neurdiană pregnantă, stăpână pe principalele mijloace artistice, capabilă să-şi lărgească apreciabil aria de cuprindere tematică, obsedată de originile-i îndepărtate, ataşată meleagurilor natale, străbătută de un fior elegiac, datorat pierderii unor fiinţe dragi, menită să ni-l arate pe poetul aflat în pragul senectuţii în chip de „creatură infimă/îmbătată de marele vid", dintr-o pstură acosmistă aşadar, ca „parte pură/a abisului", decisă să-şi păstreze „identitatea (...) obscură, să înfiereze nedreptatea căreia îi cad victime atâţia oameni oropsiţi, să demaşte neruşinata complicitate cu opiul - „floarea lenevelii", să afirme că „nu există lumină pură" într-o lume impură, să se răfuiască, spectaculos, cu ideologia totalitar-stalinistă, de partea căreia se situase, naiv, cu câteva decenii în urmă.

Aparţinând ultimului stadiu al modernităţii expansive, frenetice, hiperactive, lirismul nerudian s-a desfăşurat într-un mod catarctic, reuşind să-şi împletească proiecţia intimă cu latura civică, să treacă, discret, de la limitata modalitate de configurare rezidenţial-telurică la cea cosmopolit-dezmărginită, să se dezambiguizeze în plan lingvistic şi verbal până la a dobândi un soi de limpiditate spornică, a rezistat câtorva ispite delirizant-ideologizante printr-o hotărâtă repliere între hotarele proprii, acolo unde a descoperit că frumuseţea merită să fie slăvită necontenit în imanenţa-i aurorală, că natura trebuie să fie cântată şi recunoscută în calitate de dat indispensabil condiţiei umane normale, că iubirea se cade să fie oricând apreciate din perspectiva inepuizabilei sale virtuţi creatoare, capabile să-i asigure omului care o îmbrăţişează necondiţionat minunate, rodnice, excelente posibilităţi de afirmare.

Alexandru Jurcan

O barcă legănată de cuvinte

Laureatul premiului Nobel, Pablo Neruda, a trăit între 1904-1973. A studiat literatura franceză la Santiago, iar la 19 ani a publicat prima carte. Devine consul în Spania, apoi membru al Partidului Comunist Chilian, preşedinte al Uniunii Scriitorilor Chilieni, ambasador în Franţa etc. După lovitura de stat din 1973, când Allende e dat jos, casa lui Neruda a fost jefuită, iar cărţile sale arse. Poetul dorea o lume în care fiinţele să fie „doar umane". Ştia că „e atât de scurtă dragostea şi atât de lungă uitarea", după cum era tentat să scrie noaptea versurile cele mai triste, pentru ca, deodată, să înţeleagă cum „versul cade în suflet precum roua în iarbă".

În 1994 Michael Radford a realizat filmul *Il postino/Poştaşul*, cu Philippe Noiret (Neruda), Massimo Troisi (Mario), Maria Grazia Cucinotta (Beatrice). Iată-l pe Neruda, exilat pe o insulă din Italia, prin anii 1952, într-un peisaj absolut mirific, având un poştaş doar al lui, adică pe Mario, care străbate pe bicicletă calea spre casa poetului, să-i ducă zilnic corespondenţa. Putea fi un poştaş anodin, doar că Mario e interesat de poezie, de naşterea metaforelor. Se miră că Neruda curăţă o ceapă („un poet poate gândi dacă are o ceapă în mână?") şi se regăseşte în versul „am ostenit să fiu om", apoi se îndrăgosteşte de Beatrice şi ar dori ca Neruda să devină un Cyrano al său... Cum faci să devii poet? – se frământă Mario. Neruda îl sfătuieşte să se plimbe pe malul mării. „Dacă mă plimb mult, mă apucă metaforele" – îndrăzneşte a spune Mario. Şi continuă : „Parcă eram ca o barcă legănată de cuvinte". Mătuşa lui Beatrice, femeie simplă, se sperie de năvala poetică şi îi spune preotului cu o spaimă apocaliptică: „O fierbe într-un cuptor cu metaforele lui ". Oare mai există prozeliţi de talia lui Mario, care înregistrează pentru Neruda reîntors în Chile valuri, brize marine, clopote şi chiar foşnet de vânt ? Filmul lui Radford aduce un imn insolit prieteniei, într-o limpezime narativă odihnitoare. Mario se contaminează de magnetismul poeziei, are nevoie de ea, ştiind că poezia nu aparţine neapărat cui o scrie, ci, mai ales, cui are nevoie de ea.

Actorul Massimo Troisi devine revelaţia supremă în rolul lui Mario. El a devenit un mit pentru italieni, mai ales că a murit la o săptămână după terminarea filmărilor. Bolnav fiind, şi-a amânat operaţia de dragul rolului. Ciudat cum şi Mario din film moare înainte de a-şi vedea fiul. În film, Troisi zâmbeşte umil, cu o timiditate delicată, de parcă ar avea „stele în păr" – vorba poetului. Să nu uit : revăd filmul în fiecare an.

Daniel ILEA

Între Lupus și îngeri ratați

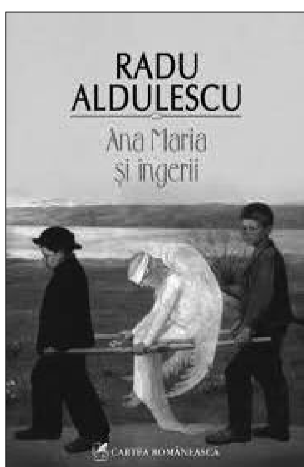
Am citit (uitând și de caniculă) *Ana Maria și îngerii* de Radu Aldulescu în trei zile pline, ceea ce scriitorului i-a luat fix un an și o lună s-o scrie, iar celor din carte (mama și fiica) câteva zeci de ani de viață, până ce Lupus (un drac împieliţat) i-a smuls-o mamei Mariana pe fiica ei Ana Maria, atât de prost păzită de „îngerii" ei ratați, debili și nemernici (Sebastian, Manfred și Gabriel). Dacă tot vom fi nevoiți să dăm de „îngeri" pe aici, atunci unicul, autenticul înger păzitor al Anei, de la naștere la moarte, nu poate fi decât mama ei. Tulburător e gândul mamei că dacă și-ar putea lua viața de la început, chiar și cu mintea asta de pe urmă, ea, Mariana, ar proceda la fel, l-ar lua de bărbat pe același Remus (Ticălosus), dacă ăsta ar fi prețul pentru a o avea iar pe Ana!

George Grosz - Ecce Homo

Iată deci povestea celor două, într-un stil filmic, pe un ton neutru-empatic, fără urmă de fioriturі, curat ca lacrima.

Mariana s-a născut la Arad dintr-o mamă eroină a muncii socialiste, Maria Bejan, sudoriță fruntașă distinsă cu Ordinul Muncii clasa întâi (înmânat de Nicolae Ceaușescu în 1973), și din Savu Bejan, portarul de fotbal al Gloriei Arad și (de două ori) al Naționalei, poreclit Pantera. În timp ce mama Maria a avut un destin să-i zicem constant, menținându-se fruntașă pe frontul muncii vreo patruzeci de ani și încasând drept răsplată o pensie din care, în perioada albastră a tranziției, poate să și crape de foame, Savu, în schimb, și-a ratat vocația de fotbalist: multrâvnitul transfer la Dinamo București nu va avea loc, din pricina uneltirilor unui obscur șef al comisiei sportive a orașului, pe care, de altfel, Savu se va răzbuna, beat fiind, bătându-l măr în public și alegându-se astfel cu cinci ani („poveștiți de-a fir a păr fiicei sale") în Deltă la Periprava, la tăiat stuf. După eliberare, cei doi soți vor divorța de formă, pentru a păcăli societatea (multi)lateral dezvoltată și în conformismele-i ubuești și a putea trăi mereu împreună, într-un cuplu trainic și în definitiv armonios (cum Mariana nu va trăi niciodată alături de un bărbat) până la capătul scurtat drastic din pricina patimii pentru băutură a fotbalistului. Mariana îi va moșteni oarecum pe amândoi: de la tată bunătatea și dorința de-a trăi neîngrădit, poate și o doză bună de inconștiență, iar de la mamă voința de fier și tăria de caracter, numai că folosite în sens opus, nu în cel al conformismului îndobitocitor, ci al puterii de-a lua viața de la capăt de o mie și una de ori, oriunde pe pământ.

Din păcate, Mariana, o fată „doldora de calități și talente" (ajunge doar vedeta locală a Ansamblului folcloric arădean, deși, cu talentul ei de soprană, ar fi putut intra la Conservator, iar pe de altă parte termină fruntașă Liceul economic și ar fi putut intra ușor la ASE), va pica pe proaste mâini bărbătești, începând cu primul soț, Remus, care, imediat după dezvirginare, o ia de nevastă și o lasă gravidă cu Ana, ca s-o poată liniștit folosi ca paravan pentru găinăriile lui (intuind perfect că-i o vacă bună de muls): devenind profesoară „de calcule economice" la același liceu, ea avea implicit varii relații prin magazinele comerțului socialist, în care elevii făceau practică, și tot ea era cea care organiza un curs de doi ani în urma căruia acorda un certificat de calificare lucrătorilor din comerț cu studii neterminate. Remus ce-mi făcea? promitea, în numele soțioarei, marea cu sarea cetățenilor nerăbdători să mai aștepte cu anii pe listele întru acordarea vreunui televizor color ori lector video, sau a pomenitului râvnit „certificat de calificare", iar pentru treaba asta încasa anticipat bani cu nemiluita, până când zeci de cetățeni, turmentați de promisiuni, veneau la ușa Marianei gravide și o amenințau cu plângerile la poliție de nu se ține odată de cuvânt, ori de nu le dă banii înapoi. La un moment dat, oalele sparte ale lui Remus nu mai puteau fi plătite și alternativa ce se profila la orizontul sumbru era: pușcăria ori exilul.

Mariana e obligată să aleagă Occidentul (pușcăria venea de la sine!) la vreun an după nașterea Anei Maria, în 1987. Cu curajul disperării, traversează Ungaria și, după un stagiu sinistru într-un lagăr austriac (unde a fost aproape coțopenită de o gardiancă în călduri și apoi de-a dreptul luată la poștă de niște kosovari), ajunge la Viena. Dar, culmea culmilor, tot atunci, înainte de '89, ca o leoaică ori ursoaică, se reîntoarce după fiica ei, riscând nebunește să piardă totul, și libertatea și pe Ana Maria, dar uite că va câștiga totul! Chiar dacă nu ne-am gândi că a reușit să-și aducă și fiica, nu știu să fi existat vreun alt caz, cineva fugit de unul singur înainte de '89 să se reîntoarcă și să fugă iar! Isprava asta aproape legendară i-o datorează ingenioasei (ori/și norocoasei) strategii a lui Mirko, un prieten de nădejde, țigan sârb „cu uitătura slinoasă și gura plină de dinți îmbrăcați în aur", pe care, în teroarea-i paranoică de mamă plus clișeele despre țigani, îl răsplătește foarte prost, bănuindu-l că a vrut să-i fure fiica! Ajunse la Viena, cele două încep o nouă viață.

Îți cam dau lacrimile prin cartea asta viață, mai și râzi, ce-i drept, dar râsul nu ține, se transformă în râsu-plânsu, și plânsul pare (doar) a învinge...

Nu poți să nu-i dorești Marianei o soartă mai bună, știind că o merită! Dar uneori te și cam scoate din sărite, te revoltă amestecul de bunătate pură și de naivitate până la prostie a celei de la douăzeci de ani dar și a celei de la vreo patruzeci! Va repeta, pe alte planuri, la Viena ca și la Arad, ca un făcut, cam aceleași trăiri păgubașe, aceiași pași greșiți, cu oamenii întâlniți dar și cu fiica ei, care parcă îi moștenește, la rândul ei, firea, și calitățile și defectele, doar că nu-i va mai moșteni și forța, având o fragilitate extremă.

E foarte bine prinsă situația „auslanderilor" în țara „australopitecilor de austrieci": eleva Ana Maria va fi o victimă a șovinismului (unul din cele mai tari din Europa, ajunge să-i fi citit pe Thomas Bernhard ori Peter Handke ca să înțelegi asta), fiind excepțional dotată, dar auslanderă! Ca să nu mai vorbim de faptul că, în anii '90, Mariana e expulzată, cu fiica ei cu tot, după aproape un deceniu de rezidență și de integrare prin muncă cinstită. Făcuse, e drept, la început, în '87, inimaginabila tâmpenie de-a mărturisi la interogatoriu că, de fapt, nu fugise de sub jugul lui Ceaușescu ci de sub cel al soțului, ceea ce n-ar mai fi putut-o încadra decât ca exilantă economică, de care Austria n-avea nevoie, integrând-o automat în categoria celor politici (asta și fiindcă, aflăm, pentru fiecare exilant politic Austria primea substanțiale subvenții internaționale). Se vede însă că declarațiile nu i-au fost uitate, i s-a scos iar dosarul, s-a constatat că s-ar fi produs o „greșeală" administrativă și uite-așa va fi expulzată!

Dar nu se lasă impresionată de atâta! Ajunsă la Arad cu Ana Maria, o înscrie la liceul german Guttenbrunn (unde va face clasa a IV-a și a V-a), iar Mariana obține imediat viză de la ambasada austriacă, se reîntoarce la Viena, iar peste doi ani va îndeplini condițiile legale și o va readuce pe fiica ei (ocolind abil, prin falsificarea unui simplu docoment, și obstacolul numit soț, care nu voia să-și dea acordul și de care n-avusese nici când să divorțeze).

Din nefericire (mai mare nefericire nu este), nu peste multă vreme, pe la șaisprezece ani, Anei îi vor apărea primele simptome ale unei boli misterioase, doar că la Viena, unde a fost trambalată pe la spitale și tot soiul de specialiști, nu se va descoperi absolut nimic, va fi chiar tratată de bolnavă închipuită, ba, culmea cretinismului, va fi trimisă la o psiholoagă care emite opinia că totul i s-ar trage de la faptul că e încă o *virgo intacta*! Spre a-i fi diagnosticată boala, pomenitul Manfred, „îngerul" austriac al Anei, noul ei „tată adoptiv", trebuie să se întoarcă cu ea la Arad, unde, prin intuiția medicului de familie Poenaru (confirmată, în urma analizelor, de doctorul Petean, șeful secției de reumatologie din Clinicile Noi din Timișoara), se poate pune, în sfârșit, un nume dușmanului vieții Anei: „Lupus Eritematos Sistemic", boală incurabilă. Se începe imediat tratamentul la Clinicile Noi. Reîntoarsă la Viena, Mariana va da în judecată direcția spitalului Wilhelminenspital, având, firește, câștig de cauză și primind o compensație de 6000 euro, din care, din păcate, 4000 trebuie plătiți pentru restanțele la chirie, la care adăugându-se „penalizările și taxele poștale" aferente se mai aleg doar cu 151 de euro și câțiva cenți.

Pomeneam de Manfred, „îngerul păzitor" austriac pe care Mariana i l-a găsit Anei, un inginer mecanic, asocial, întreținut, impotent, dar și, timp de mai mulți ani, un minunat tătic adoptiv, ori mai degrabă un frate mai mare al Anei, pentru ca, în final, să se dovedească (și) un escroc patentat, de-o abjecție și lașitate fără pereche: *mutatis mutandis*, îi va juca o aceeași figură ca Remus, fugind (pesemne manipulat de o femeie), lăsându-i pe cap Marianei vreo 100 000 euro de fraude și datorii, căci biroul de expert mecanic în automobile, falimentar, îl deschisese, machiavelic de abil, pe numele Marianei!

Dar până la trădarea lui Manfred, Mariana își va schimba deja statutul social: fiindcă Lupus îi sare din ce în ce mai des la beregată Anei Maria și trebuiesc bani și iar bani, după ce o vreme a lucrat, câte șaișpe ore pe zi, ca vânzătoare la Imbissul (un soi

cronici

de rulotă-chioșc) fraților Silinger, va vinde, prin mama Maria, casa din Micălaca (unde trăise mai mult și unde și murise iubitul ei tată) și, cu cei 30 000 euro, își va deschide la Viena propriul restaurant, ce va purta chiar numele ei și, deopotrivă, al unui film celebru german, *s'Mariandl* (unde era vorba tot de o mamă și o fiică!). Mariana va angaja un bucătar, un ospătar și un barman, „cu care muncea cot la cot din viul nopții până la miezul nopții", și apare la orizont Fata Morgana a prosperității (își permite să trimită și o rentă de 500 euro mamei Maria). E aici un pasaj tulburător despre parfumul de lux preferat al Anei: „Parfumul ei preferat, Chanel Chance, de 60 de euro flaconul, avea

Paul Klee - Vrăjitorele pădurii

un miros ciudat iute-dulceag, care-i trezea Marianei amintiri îndepărtate, mirosul celor două gardiene care au întâmpinat-o în lagărul Traiskirchen. Se vedea trecând prin poarta lagărului petrecută de mirosul acela agresiv și deopotrivă jucăuș, care răzbătea din gesturile celor două gardiene".

Ana Maria adoră culoarea roz (a pereților cofetăriei Aida și a prăjiturii Sachertorte). Viața ei numai roz nu va fi, și neîngăduit de scurtă. Citise ea undeva pe Internet, și i-o spusese și Marianei, că „ șansa de viață medie a suferinzilor de Lupus Eritematos Sistemic e de treizeci de ani". „Nu mai era nimic de spus după remarca Anei că n-o să apuce vârsta maică-si."

Dar uite, ca un miraj, o casă nouă în centrul Vienei, cu patru camere: una pentru tăticul-dădacă Manfred, una pentru Mariana și două, firește că zugrăvite în roz, pentru Ana, deși, cum aminteam, nimic nu poate fi roz, nici măcar în viața ei sentimentală și sexuală. E drept că virginitatea începe s-o cam apese, și din pricina „ascezei" impuse de romantica-i iubire pentru fantomaticul Sebastian, tot un „înger" al ei (fost coleg la liceul din Arad, trăind cu părinții la Los Angeles), așa că, la optsprezece ani, nemairezistând, la rugămintea ei, va fi dezvirginată de degetul colegei și prietenei Renata. (Sebastian se pierde în ceață, „ochii care nu se văd se uită".)

Înlocuitorul lui Sebastian va fi cea mai mare pramatie posibilă, românaș get-beget și austriac, Gabriel, numit de Ana „îngerul ei de sens contrar" (mai potrivit ar fi „contrariul unui înger"). Nu vrea să facă absolut nimic în viață, nici școală, nici muncă, nici un artist boem nu-i (cum îl mădărește Ana), nu vrea nici măcar să dea o mână de ajutor la restaurant: „Nu sunt sclavul tău ca să-ți car lăzile cu bere", îi spune el, răspicat, Marianei. Gabriel va fi parazitul perfect al iubirii (mereu romantice, ideale) a Anei (sentiment exacerbat de disperarea bolii și a morții), pentru care își șantajează, ba chiar își pocnește, o dată, mama (ea nu și-o va ierta, dar mama o va înțelege și ierta), cerându-i să-l întrețină și pe cavalerul ei neprihănit, doar e în joc fericirea ei, nu?!

Ce-i drept, tânărul ăsta ticălos din fire nu seamănă cu nimeni, nici măcar cu părinții (tatăl, faimosul spărgător al casei Clubului de fotbal Rapid Viena) trăind acum din furtișaguri prin magazine, revândute pe sub mână, dar fiind, chiar și la modul negativ, activi; pe când el nu vrea decât să bea Cola, să ronțăie chipsuri (ne amintim de posmagii lui Creangă!) și să se chiorască toată ziulica la meciuri de fotbal la tembelizor. Dar (și aici diferă de leneșul lui Creangă), dintr-un soi de instinct de conservare, șiret-pervers, dovedește suficientă abilitate de-a o manipula pe Ana, îndrăgostita, în timp ce el însuși este incapabil nu doar de iubire, dar parcă de nici un soi de sentiment, nici măcar căldicel ci rece, un produs perfect al societății de spectacol! Diferența între el și Manfred (Mariana o presimte când îi zice Anei că-i mai rău decât acesta) e că în timp ce Gabriel e impotent sufletește, Manfred e impotent doar trupește, capabil totuși de tandrețe, de fidelitate și deopotrivă de mârșavă trădare. Oricum, ca „înger" (de)căzut al Anei, intră în altă categorie decât Gabriel, care aparține mai degrabă „sufletelor moarte" gogoliene, cea mai înfiorătoare invenție diabolică: mortul în viață!

Și tocmai unuia ca ăsta îi va fi dat să-i anunțe Marianei, într-o dimineață, pe un ton „cretin-eliptic": „Ciao, Mariana, Ana a murit"...

Deși Mariana scapă basma curată din procesul pentru fraude fiscale și datorii cu care o procopsise Manfred, nu-și mai redeschide localul, în căutarea unei noi prosperități. Nu mai are pentru cine să se bată. Pe Ana Maria a pierdut-o la nici douăzeci și unu de ani.

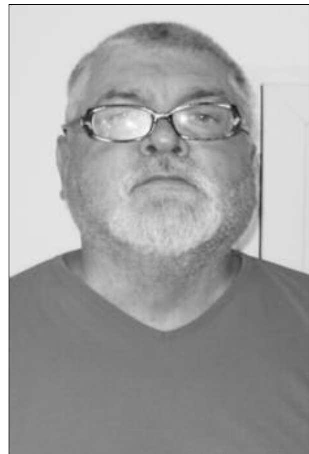
Cartea nu ne mai spune nimic, dar aflăm din percutanta prezentare a Mădălinei Ghiu că Mariana s-a reîntors definitiv în țară în 2010.

De atunci și până azi, datorită timpului și deopotrivă acestei cărți-viață în care iată-le din nou întrupate pe fiică și mama ei, luându-și rămas bun a doua oară una de la cealaltă, altfel decât în viață, mai puțin brutal, mai liniștitor, împăcând-o astfel pe mamă cu sine însăși și cu soarta, îndrăznesc să cred (cunoscându-i acum caracterul și firea) că nu se poate ca Mariana să nu-și fi luat de la capăt viața, sub o formă sau alta, mai domol, mai înțelept, bucurându-se de fiecare zi, făcând bine în jurul ei și făcându-se iubită.

Inutil să mai spun că *Ana-Maria și îngerii* e una din cele mai tulburătoare cărți ale literaturii române. Ar fi binevenită o nouă ediție.

* Radu ALDULESCU, *Ana Maria și îngerii,* Cartea Românească, București, 2010.

Grigore Constantin

ARMONIZARE

... parcul recuperează din urme
distanțe care nu mai au timp
(atras de jocul nepoțeilor
un bătrân aflat pe o bancă
dă să se ridice
bastonul în care se sprijină
a înmugurit)

INOCENȚĂ

în cârciumă, pe terasă
(într-o pauză)
încercând să afle ce e nou în trecut
ochii stripperiței care-și dăruia sufletul – la momentul acela
un amestec din muzică, fum de țigară și alcool –
cu grație ochii stripteozei
asemenea stelelor prin care se ajunge în rai
au insistat pe chipul bătrânului aflat singur la masă
cât să poată deveni transparent

George Grosz - Arta ca armă

EXPANSIUNE

inversul morții
poemul
apare în întuneric
cum prima rază a dimineții
pe suprafața apei

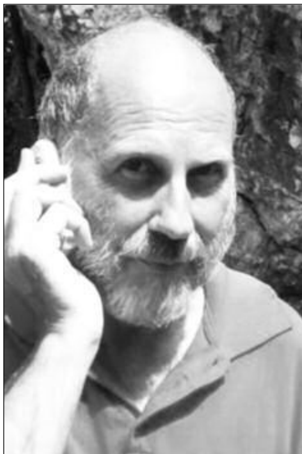
pe plajă
urmele par să se preschimbe
în muzică, dans,
molatice mângâieri, săruturi...

continuă acel altundeva
al timpului
cu gândurile poetului
ce crede că marea
reacționează la privirea lui

”iar raza ei abia acum”

ajuns la vârsta cărărilor întortocheate
într-o pădure ce și-a pierdut virginitatea
țin minte
cu gemete de plăcere
acolo între tufe
unde dorința pătrunsă de lacrimi
ajuta o femeie să înflorească
sfios
acum zâmbesc unui curcubeu

Cristian Sabau

De mai bine de-un an, cu dronă sau fără dronă, pe scena de la DAVILA

"Leonce şi Lena" rezistă

Să zicem că eşti prinţesă (tot moştenitoare, tot) a unui imaginar principat german tot cu nume idilic - PIPI şi pentru "înalte raţiuni de stat" eşti promisă (de fapt arondată) unui prinţ pe care nu-l cunoşti, despre care n-ai auzit mare lucru, care oricum nu-ţi inspiră multă încredere…

GEORG BŰCHNER (1813 – 1837), răzvrătitul re-descoperit

Un vizitator nu foarte atent al cimitirului ***Zeltberg*** din Zurich n-ar putea remarca decât că in 1837 aici a fost înmormântat un oarecare **Karl Georg Bűchner**, născut la 17 octombrie 1813 "docent al Universităţii din Zürich", autor al unei piese de teatru "Moartea lui Danton" şi decedat) la 19 februarie 1837 (la nici 24 de ani, "***vai ce tânăr era, bietu' de el***!", ar spune -poate-vizitatorul…). Din păcate de pe modesta piatră de pe mormânt n-ar afla că acest tânăr a fost un spirit revoluţionar, un instigator la insurgenţă contra orânduirii opresive de atunci, urmărit de autorităţi, fugar… şi nici că în mai puţin de 3 ani a scris o operă care rezistă de aproape 2 secole": piesa deja citată "***Moartea lui Danton***", nuvela "***Lenz***", traducerile din **Victor Hugo** (piesele "***Lucreţia Borgia***" şi "***Maria Tudor***"), piesa «***Woyzeck***» rămasă neterminată (publicată ca «***Wozzeck***», titlu greşit pe care îl preia compozitorul **Alban Berg** pentru opera sa din 1919), o altă piesă - "***Pietro Aretino***", înmânată pe patul de moarte logodnicei sale şi distrusă de aceasta ca fiind mult prea libertină (spre obscenă) şi "***Leonce şi Lena***", piesă cu un destin surprinzător, care în ultima vreme s-a bucurat de o bine-meritată atenţie.

Planuri matrimonial-statale cu prinţ de POPO şi prinţesă de PIPI

Să zicem că eşti prinţ-moştenitor, şi că te-ai săturat până peste urechi de rutina curţii unui minuscul şi imaginar principat german cu nume idilic - **POPO**. Că nu te încântă deloc ideea unei alianţe matrimonial-dinastice cu o necunoscută… că ţi-ai dori o fată (obişnuită?) frumoasă, plină de calităţi (cam incerte) şi ca s-o găseşti eşti gata să s-o cauţi te duci la naiba-n praznic… Numai că acolo la naiba-n praznic, poate în Italia, da' mai bine în (pe-atunci) depărtata şi sălbatica Africă trecând (nu ştim cum, poate înot ca Robin Hood în "bărbaţi în izmene") peste acea Mare Nostrum, -neşansă- nimereşti peste o prinţesă deghizată… a naibii soarta nemiloasă…

Să zicem că eşti prinţesă (tot moştenitoare, tot) a unui imaginar principat german tot cu nume idilic - **PIPI** şi pentru "înalte raţiuni de stat" eşti promisă (de fapt ***arondată)*** unui prinţ pe care nu-l cunoşti, despre care n-ai auzit mare lucru, care oricum nu-ţi inspiră multă încredere… Aşa că dorind să scapi de probabil-neplăcuta unire cu un străin, o iei la sănătoasa… Fugi de civilizaţia uniunilor dinastic-matrimoniale toooocmai în Africa ca să te contopeşti cu natura şi peste ce dai? Păăăăai –***GHINION***!- dai peste un negru cam sălbatic (pardon - peste un ***afro-european***) cu sânge albastru. Asta e, piaza rea, pisica (sau pantera) neagră, afro-europeanul era chiar prinţişorul de care fugeai… Cam ăsta-i subiectul comediei liric-romantice în care se mai amestecă pentru a condimenta (din belşug!) un simpatic pierde-vară – Valerio, care are parte de-o ascensiune fulminantă pe scara social şi o guvernantă foarte inventivă dar căreia îi e greu s-o scoată la vopsea cu prinţesa mai năzuroasă decât multe eroine de poveste. Si totul (sau ca să fiu ***corrrrrect***, ***aproape totul***) se petrece pe fundalul colorat plin doldora de etichetă şi de peruci al curţii şi curtenilor lui PETER de profesie rege în POPO…

Exploatând cu pricepere acest foarte ofertant material dramatic, spectacolul piteştean al lui **Cristian Ioan** porneşte ***en trombe*** cu multă mişcare prin toată sala poliţia (***feminizată***, probabil poate pentru a fi mai puţin fioroasă) urmărind un infractor (cu ***suspiciunea rezonabilă*** că este fooaarrte) periculos… Acest foarte mişcat ***captatio benevolentiae*** se dovedeşte o bună alegere pentru ***aspirarea*** publicului în interiorul tramei; ei şi dacă interesul publicului este ***reţinut*** prin metode specific-poliţieneşti, ce mai contează, rezultatul primează… că doar se întâmplă multe şi plăcute evenimente şi răsturnări de situaţii care încântă şi uimesc spectatorii, pe alocuri (şi prin sondaj) participanţi preţ de câteva secunde la acţiunea piesei… şi chiar aplaudaţi!

Curteni din POPO, din PIPI, din PITESTI…

Actori din generaţii diferite dar devotaţi cu suflet şi suflu zeiţei Thalia, care folosesc sensibilitatea şi forţa de expresie pentru a da respiraţie şi contur unor personaje greu (dar nu imposibil!) de întâlnit în viaţa de zi cu zi.

Prinţul Leonce piteştean este un **Dan Andrei** în mare formă (şi cred) în cel mai complex rol pe care l-a jucat până în prezent la Davila, un personaj care cere nuanţe de lirism şi ironie, de elan existenţial şi apatie, o doză mare de defetism (princiar) combinată cu spiritul şi aplombul unui veritabil ***frondeur***. Un frondeur care se înhăitează cu haimanaua epicureică Valerio, pentru a reuşi sabotarea şi dinamitarea (e adevărat că Alfred Nobel încă nu se născuse, dar…) convenţiilor sociale. Dar poate că acea cură de natură (sălbatic-africană) i-a priit, s-a bronzat (poate neuniform, că soarele african nu-i lampă s-o plimbi cum ţi-e voia pe epidermă) şi şi-a întâlnit femeia visurilor… aşa că se înapoiază mai ***cooperant***, gata să-şi pună gâtul în jugul guvernării minusculului stat pentru liniştea părintelui, pentru bucuria (şi aplauzele) curtenilor şi -mai ales- pentru propăşirea supuşilor…

Delicateţea fizică a diafanei **Ramonei Olteanu** găseşte în datele prinţesei Lena un câmp de exprimare pe care orice actriţă şi l-ar putea dori: oscilaţia între dorinţele încă neconcretizate nici măcar mental (d'apăi real) şi tentaţia de a gusta din fructele (africane!) oprite care aglomerează fructiera (sau coşarca) plăcerilor de-abia, de-abia întrezărite. Oferta pe care "echipamentul" de prinţesă-exploratoare, adică albul imaculat al compleului crinolină-umbreluţă o face arătosului (şi cam sfiosului) sălbatic african, este într-adevăr o "ofertă de nerefuzat". Adaptând formula vizuală hollywoodiană "***Eu–Jane, tu-Tarzan***" la "***eu turista-tu băştinaşul"*** şi cu un pic de ***topping*** adrenalinic prinţesei Lena nu i se poate refuza un preţios trofeu: un selfie cu atrăgătorul sălbatic…

Gabriel Gheorghe, cum ziceam - haimanaua epicureică Valerio, contrabalansează atât cât trebuie lirismul defetist al prinţului Leonce, pentru a ţine cumpănă dreaptă şi a (re)stabili echilibrul în natură. Şi dacă i se mai întâmplă şi lui să viseze, visele sale sunt mult mai reale au formă şi culoare de friptură în sânge… şi miros de grătar bine rumenit sau/şi de vin îmbietor-gâlgâitor. Ei şi dacă prin preajmă se mai nimereşte şi o guvernantă drăguţ-elefantină (din cauză de nas care "citează" o trompă pachidermică) viaţa e tot mai frumoasă, ruşine celor ce susţin contrariul! Capabil să justifice mulţimea de măşti pe care le poate purta o biată fiinţă umană, să mai şi ţină discursuri aplaudate şi să contribuie decisiv la ridiculizarea şi decredibilizarea poliţiei Valerio pare foarte aproape de un Figaro neamţ fără brici, foarfece, lighenaş, dar cu acelaşi aplomb în

teatru

legarea şi dezlegarea capitolelor intrigii...

Să nu credeţi cumva că **Mirela Popescu** este doar ***manipulanta*** unui soi de ricşă ce conţine o prinţesă ocrotită ca într-un cocon de mătasă... Îndeplineşte şi funcţiile unei guvernante grijulii aproape mereu depăşită de ciudatele dorinţe, toane, fiţe, capricii, fasoane, mofturi, ale prinţesei. Ca să se "***scoată***" cumva, să nu fie excedată de complexitatea ***sarcinilor de serviciu*** o mai ajută experienţa de viaţă, vivacitatea minţii şi chiar şi flexibilitatea coloanei vertebrale... Iar după întâlnirea de gradul 3 şi stabilirea jovialei complicităţi cu un ***bon-viveur*** de anvergura viitorului ministru Valerio, intuiţia (100%!) feminină îi spune că deja ceva s-a schimbat... în bine!

Vasile Pieca în rolul regelui Peter este pretutindeni în curtea sa de buzunar şi mai peste tot în sala de spectcol. "Filosof la domiciliu" (cum ar fi spus **Tudor Muşatescu**) îşi domină curtenii aproape aneantizaţi de ştiinţa de carte şi înalta înţelepciune a ***şefului***... ***şef*** care chiar ajuns cu competenţa în înalte sfere ale gândirii, preocupat de simetrie ca de un sistem de referinţă instabil, mereu corectibil, nu vrea să-şi uite poporul, şi aşa, spre regească aducere aminte mai face câte un nod la batistă... şi mână în mână cu zarurile destinului se descurcă cu eticheta, parodiază cu complicitatea tuturor curtenilor ceremonia nupţială a prinţului – în efigie ca să fie mai puţin dureroasă... Combinând severitatea de faţadă cu înclinaţia spre ludic, **Vasile Pieca** trece dezinvolt prin tonurile comice oferite cu generozitate de Büchner şi Cristian Ioan.

Mirela Dinu este Rosetta, fata frumoasă şi disponibilă, numa' bună (hèlas...) pentru petrecerea plăcută a timpului liber princiar... Rosetta rămâne un interludiu, o ofertă romantică de dragoste la liber şi fără aşteptări (prea mari). Altfel spus o fată frumoasă care se dă huţa (că doar n'o să zic -politizând- ***se balansează***) între incerte ***proiecte de viitor*** cu ceva speranţe dar fără iluzii... Rosetta Mirelei Dinu rămâne un moment absolut sexy-romantic şi erotico-poetic într-o vâltoare comică generalizată.

Binomul (că doar trăim în vremuri ***curat binomiale***...) poliţienesc **Tudoriţa Popescu - Cristina Caragea** reuşeşte să exprime imaginea publică despre poliţia mai oricărui stat: pricepe puţin, se agită mult, aleargă fără după ţinte false, depăşeşte (cu aplomb!) limitele legale, acţionează (cu mijloace specific-violente) într-o permanent stare de ***hybris***, ce-i drept un ***hybris*** feminizat, practicat cu graţie şi voioşie...

Adrian Duţă, **Puiu Mărgescu** şi **Marius Pieca** - mândri purtători de peruci şi de falsă şi găunoasă solemnitate, curteni (de ambe sexe!) de vază ai regatului (cu nume idilic, se ştie) **POPO** acţionând unitar într-un adevărat şi ilar ***trinom*** (spre binele statului şi gloria regelui) dau efectul de cor antic şi demonstrează că unirea (sau cadenţa şi stricteţea etichetei de la graţioase reverenţe pân'la parodii de piruete) face... hazul mai mare. Animaţi de sentimente democratice se mai amestecă cu poporul (din stal), mai schimbă o părere că de idei nu poate fi vorba...

Scenografia **Mirunei VARODI** defel claustrofobă din moment ce caută spaţiile largi şi sugestivă cu acea punte între suflete (şi poate) între continente, culturi şi civilizaţii, costumele -după geografie- mai sumare în Africa, mai elaborate în regatul POPO-ului (că aşa-i la noi civilizaţii), demonstrează că se poate face destul şi de efect cu mijloace (relativ) modeste.

Oare ce să fie "Leonce şi Lena"?

"Leonce şi Lena", această glumă dramatizată a foarte tânărului Büchner care dacă n-ar fi dacă ar fi ajuns cu două zile mai târziu ar fi avut şanse mari să câştige concursul organizat de Editura ***Cotta*** (în 1836) regizorul **Cristian IOAN**, a adaptat-o vremii oferă un spectacol care - ***cu mască sau fără mască, cu dronă sau fără dronă, #rezistă de mai bine de-un an*** - porneşte cum ziceam -***en trombe***- cu acea urmărire (***currrrat poliţienească***!) a suspectului prin toată sala şi se sfârşeşte ***en fanfare***, cu o (neaşteptată şi mascată) nuntă princiară. Eeei, soarta, de ce ţi-e frică nu scapi...

Cu mai bine de-un veac înaintea luptei ***ionesciene*** contra ***rinocerizării*** "Leonce şi Lena" flutură ideea ***büchneriană*** a ***Luptei contra marionetizării***. O luptă ce se dă între nişte personaje simpatice, care – **GHINION!**- îşi dau seama că trăiesc într-o societate şi –în general- o lume (umanitate) tot mai degradată, tot mai proastă, tot mai "***tembelizantă***" şi mai ***tembelizată*** de tot felul de proceduri, de standarde ciudate, de norme aiuristice, de cutume stupide şi de alte prostioare desuete, da' nu prea au ce face... Ilaritatea nativă a textului (susţinută de numeroase şi ingenioase poante) este potenţată de soluţiile regizorului **Cristian IOAN** care "colaborează" cu autorul mai mutând acţiunea peste acea "Mare Nostrum", (că doar în Italia strămoşilor romani, ***contimporanii*** merg să trebăluiască, nu să hoinărească, să lenevească şi să se-ndrăgostească), mai adaptând dorinţele şi impulsurile la tehnica de ultimă generaţie (vezi acel selfie pe drum de liane la vreme de seară într-o secvenţă de inspiraţie hollywoodiană de tipul "Eu – Lena, Tu – Tarzan!!")

Combinarea eleganţei "de aparat" a crinolinelor, dantelelor, panglicilor şi perucilor buclate şi pudrate cu acele preocupări triviale ale vulgului, ale servitorimii (de orice grad şi nivel), fructuoasa "colaborare" dintre lenea nobiliară ***explicabilă*** şi lenea plebee ***condamnabilă*** nu puteau să nu ofere suficiente motive de râs. Iar trecerile actorilor prin sală, atragerea spectatorilor în joc/joacă nu fac decât să ***omogenizeze*** curtea regelui Peter, să-i crească (măcar pentru două ore) numărul supuşilor, ceea ce nu-i rău, acum în plină criză demografică.

Interogaţia de final "Sau mai bine să construim un teatru?" primeşte răspunsul concret şi afirmativ: Păi DA, mult mai bine, şi chiar acum! Pentru că teatrul se (re)construieşte cu fiecare spectacol: se (re)produce atmosfera de basm scenic, se (re)confirmă talentul şi dăruirea actorului, se îmbunătăţeşte starea spirituală a spectatorului. Poate că teatrul piteştean avea nevoie ***enfin*** de un final ***en fanfare*** cu actorii pe post de ***atlanţi vivanţi*** şi actriţele ca adevărate ***cariatide portante şi vivante...*** Pentru că dumnealor actorii susţin şi însufleţesc teatrul şi fiecare îşi merită (măcar) propria statuie efemeră cu ***soclul la purtător...*** fie acest soclu chiar şi o modestă (dar solidă) cutie inscripţionată cu numele statuii vii pe care o susţine.

Spectacolul de la ***Davila*** imaginat de **Cristian Ioan** la care echipa piteşteană s-a înhămat cu plăcere şi dăruire demonstrează –încă o dată!- că textele clasice nu sunt nişte

vechituri bune doar să scoată din sărite nişte elevi plictisiţi de pe la şcoli cu promovabilitate scăzută, ci sunt întâmplări oricând bune de recitit, de actualizat (pardon, "de ambientat") de re-gândit, de re-trăit... Si de (re)văzut de câte ori se oferă ocazia... Simpatic, haios este un spectacol care consacră (încă o dată) o revoluţionară răsturnare de paradigmă existenţială: aici, la Büchner şi Cristian Ioan, cerinţele primordiale nu sunt cele de hrană şi securitate (individuală!) ci de libertate şi dragoste... De reţinut, de văzut, de gustat, de savurat şi de... APLAUDAT!

teatru

Mariana Şenilă-Vasiliu

Arta sub semnul svasticii

Soluția finală: cărțile pe rug

„Când se ard cărți, curând vor fi arși și oameni”.

Heinrich Heine

Berlin, 5 ianuarie 1933, la șase zile de la instalarea regimului nazist în Germania. Pe principalele clădiri din centrul capitalei au fost lipite afișe care invitau intelectualii la formarea unui front de stânga împotriva nazismului. Semnatarii apelului erau scriitorul Heinrich Mann și graficiana Kathe Kolwiz, ambii membri ai Academiei prusace de artă, instituție notabilă datând din 1696. Înființată în scop lucrativ, menirea sa inițială fusese crearea unei resurse de artiști care să decoreze palatele și construcțiile cele mai importante din acea perioadă. Cu mare greutate, Academia prusacă primise în rândurile sale și o serie de scriitori, însă o secție pentru literatură nu a existat, ea a fost creată abia după încheierea Primului Război Mondial, iar prima ședință a secției literare s-a ținut abia în 1926. Conform declarației lui Wilhelm von Scholz, întâiul ei președinte, rostul ei era de *a asigura apărarea bunurilor spirituale luptând împotriva oricărei atingeri aduse libertății.* Pe măsură ce regimul nazist escalada toate funcțiile publice în stat, iar cenzura politică era din ce în ce mai fățiș-violentă, inclusiv în cultură, a venit rândul Academiei de artă prusace să fie atacată. Noua Academie, înființată în 1926, reușise până la venirea la putere a naziștilor să-și păstreze totuși independența, respingând orice fel de

Umanitatea, indiferent de timp și modul în care a fost organizată, a avut permanent nevoie de ritualuri și ceremonii, religioase, militare, civile.

imixtiune politică, ridicându-se concomitent împotriva cenzurii și represiunilor la care erau supuși scriitorii. Într-un raport, Heinrich Mann a ridicat în 1932 chestiunea naționalismului ca metodă inacceptabilă în critica literară. Prin poziția sa consecventă în această problemă, dar și prin alte luări de poziție, scriitorul a intrat în colimatorul zelatorilor regimului nazist - la acea dată Heinrich Mann fusese ales președinte al Academiei prusace de artă! Apariția afișelor din 5 ianuarie 1933, purtând semnătura sa alături de cea a graficienei Kathe Kolwiz, a pus capăt „răbdării” oficiale: prin ministrul Instrucțiunii publice din guvernul Prusiei, Rust, s-a cerut demisia semnatarilor protestului pe motiv că poziția lor o angaja și pe cea a Academiei, care, în caz contrar, ar fi urmat să fie desființată. Din respect pentru colegii lor, H. Mann și K. Kolwiz au demisionat și imediat a părăsit Academia și arhitectul Martin Wagner. În deruta creată, Academia a devenit o pradă pentru naziști. Un chestionar diabolic, prin care li se cerea membrilor rămași să răspundă doar prin „da” sau „nu” dacă sunt de acord cu noua politică culturală a Reich-ului, a stârnit indignarea și reacția de respingere a mai multor scriitori de vază, printre care și cea a lui Thomas Mann care a părăsit și el Academia. După faza „cu duhul blândeții”, naziștii au trecut la represalii directe, pe chestiune de antisemitism. Așa au fost dați afară din Academie Franz Werfel, autorul celebrului - și premonitoriului - roman „Cele 40 de zile dela Musa Dagh”, publicat chiar în 1933! Jacob Wassermann cu zguduitoarea sa mărturisire dureroasă „Drumul meu ca german și evreu” și Fritz von Unruh, autorul nuvelei „Jertfa”, dar și alți scriitori evrei. În mai 1933, secția de literatură a Academiei a fost deființată, fiind înlocuită cu o alta chiftind de NDSAP-iști și simpatizanți ai regimului, în marea lor majoritate grafomani lipsiți de talent. De formă, noua secție a păstrat principiile de primire în Academie, dar naziștii nu s-au încurcat cu astfel de fleacuri. Invitat să facă parte din noua secție literară, căreia să-i fie și președinte, poetul Stefan George a declinat onoarea preferând la început să se izoleze, iar apoi să plece în Elveția unde a și închis ochii la sfârșitul nefastului an 1933. Printre cei invitați să ocupe un loc în rebrenduita secție literară s-a aflat și scriitorul Ernst Junger. Colaborator și redactor șef al câtorva reviste naționaliste și autor al volumului „Foc și sânge” despre eroismul soldaților germani în Primul Război Mondial, Junger părea să îndreptățească alegerea sa. Însă el a refuzat la rândul său înalta „onoare”, mai cu seamă că, cu puțin timp înainte, casa îi fusese percheziționată. După câteva luări de poziție, s-a trezit în 1941 cu interdicția de a mai publica. Considerat exponent al nazismului, la încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial, i s-a interzis din nou să publice. Abia când tulbureala politică s-a domolit, a fost revalorificat drept ceea ce era în realitate: un excelent scriitor german. Cazul lui Ernst Junger seamănă cu cel al lui dirijorului Wilhelm Furtwengler care, deși intervenise pe lângă oficialitățile Reich-ului, a lui Goebbels personal, pentru salvarea unor mari muzicieni evrei, precum Bruno Walter sau Otto Klemperer, pentru că a continuat să dirijeze pe întreaga perioadă a celui de-al Treilea Reich, după război a fost considerat nazist. Lectura „Jurnalului parizian” al lui Junger, în care îl atacă frecvent pe Kniebolo, alias Hitler, arată orientarea politică a acestuia, iar notațiile zilnice, gradul înalt de cultură și imensa sensibilitate și înțelegere față de tot și toate din punct de vedere uman. (Ca formație, Junger era biolog).

Reacția autorităților naziste la răspândirea afișelor semnate de H. Mann și K. Kolwiz nu a întârziat: la 15 februarie 1933 ei au fost radiați din rândul membrilor Academiei. Mai rău încă, toți cei care erau considerați vinovați de alegerea lui H. Mann ca președinte al Academiei, au fost și ei dați afară. La fel s-a procedat și în cazul *Societății germane a oamenilor de litere,* singura și ultima citadelă de apărare a scriitorilor de stânga. În timpul unei reuniuni a comitetului director al acesteia, scriitorii pro-naziști i-au atacat virulent pe autorii de stânga, forțându-i în cele din urmă să demisioneze. După 15 zile de hărțuieli și atacuri agresive, „indezirabilii” au fost epurați și din sindicatul scriitorilor, cum fusese până la 8 mai, acesta a devenit *Asociația scriitorilor Reich-ului.* Și aici, ca și la Academie, au dat năvală toți veleitarii și toate mediocritățile. În nici trei luni, naziștii reușiseră să „curețe” cultura, literatura și presa germană de stângiști, de evrei și de bolșevici.

A fi de stânga sub regimul nazist sau fascist nu însemna neapărat a fi comunist, ci, mai degrabă, a fi antinazist, acesta cumulând toate elementele negative în plan uman, cultural, social și politic. Nazism însemna rasism, antisemitism în forma cea mai gravă, antiumanism, tradiționalism retrograd, anticulturalism și orice altceva ce-l putea reduce pe „non arian” la sclavie și degradare. Nazism a însemnat și falsificarea istoriei prin manipularea și siluirea datelor istorice și științifice. Așa zisa „tradiție” care stătea la baza ideologiei naziste, care avea drept scop cultul strămoșilor, era propteaua fals-istorică menită să susțină presupusa și fantezista idee a rasei pure, ariene.

Umanitatea, indiferent de timp și modul în care a fost organizată, a avut permanent nevoie de ritualuri și ceremonii religioase, militare, civile. Regimurile totalitare au abuzat de ele, mai cu seamă de cele demonstrative care susțineau puterea politică și cultivau ideologia. Dacă până în secolul XX, ritualurile creștine ocupau un loc însemnat în viața societății, naziștii și comuniștii, atei declarați, le-au exclus. Ei au transformat, în schimb, ideologia lor grotescă într-o nouă religie ai căror zei și dumnezei - Lenin, Stalin, Hitler, Mussolini, Mao Tze Dong sau Kim Ir Sen - au avut parte de cel mai deșănțat cult. Numele lor deveniseră o mantră repetată până la absurd. Ritmul vieții era marcat de spectacole și ceremonii publice exagerate, cu defilări fastuoase, mitinguri de proporții monstruoase, întruniri și manifestări fel de fel în care numele conducătorului, totdeauna *mult iubit*, era clamat obsesiv. Masa umană era manipulată mecanic în spectacolele create pe stadioane, singurul loc care putea s-o mai încapă și care dădea măsura grandomaniei regimului. Nicio țară civilizată și democratică nu s-a dedat vreodată la spectacole dezmățate precum cele organizate de sovietici întru „cinstirea” Tătucului, de chinezi întru adularea lui Mao, de Nord-coreeni pentru cei trei Kim: Kim Ir Sen, Kim Jong Il și Kim Jong Un. Cultul Ceaușeștilor s-a alimentat din toate acestea la un loc, dar cu mai puțin efect și credibilitate. Preluate din arsenalul propagandistic sovietic, ritualurile au căpătat un caracter și mai grotesc în nazism și fascism. Exemplul cel mai hidos și dureros în același timp a fost rugul cărților organizat în aparență de tineretul studențesc nazist, dar pus la punct scenografic și ca text de Goebbels care a girat politic și prin prezență fizică spectacolul. Pentru obținerea a maximum de efect, niciun amănunt nu a fost neglijat și asta pentru că el urma să fie apoteoza nazismului și să marcheze victoria noii orientări ideologice asupra culturii germane. În ce măsură organizarea atinsese perfecțiunea aproape robotică în cazul spectacolelor și ritualurilor naziste se poate vedea în filmele realizate pe viu de Leni Riefensthal cu ocazia celor mai importante evenimente politice - „Triumful voinței”, cu ocazia congresului NSDAP de la Nurenberg, din septembrie 1934, și „Olimpia”, film de propagandă realizat cu ocazia Olimpiadei de la Berlin din 1936. Cel puțin în „Triumful voinței” geometria robotică a manevrării masei umane a atins culmea.

Rugul cărților de la Berlin din 10 mai 1933, a fost minuțios și diabolic gândit. Este ciudat totuși că se vorbește numai despre autodafeul de la Berlin atunci când, concomitent, au fost aprinse astfel de ruguri în toate centrele universitare germane. L. Richard relatează cum s-a scăpat de „otrava” iudeo-bolșevică la Frankfurt. Pentru transportul cărților, puse claie, a fost aleasă o căruță trasă de boi, condusă de comis-măcelari (!) ce purtau șorțurile albe ale breslei. Imaginea, scrie L. Richard, *era mai aproape de o procesiune de carnaval decât de incendiul expiatoriu.* Rugul cărților de la Berlin nu a fost ceva spontan, pregătirea lui s-a făcut cu câteva săptămâni mai devreme - după unii istorici, trei săptămâni -, răgaz în care bibliotecarilor li s-a trasat sarcina să alcătuiască lista neagră a cărților de sacrificat. Nu au fost „curățate” doar bibliotecile publice, ci și cele particulare, care au fost jefuite fără drept de percheziție și fără milă (exact cum s-au petrecut lucrurile în timpul „revoluției culturale” în China!). Concomitent a fost dezlănțuită o campanie de

presă furibundă împotriva autorilor, începând cu scriitorii evrei și terminând cu cei ziși bolșevici. Cinismul celor care îi atacau pe scriitorii evrei a mers până acolo încât le-au cerut acestora să scrie în... ebraică, cu toții fiind în realitate doar scriitorii de limbă germană. După atâtea generații de când evreii așkenazimi, fugiți din Spania din cauza prigoanei dezlănțuite împotriva lor de Isabela Catolica la sfârșitul secolului al XV-lea, trăiau în Germania, limba ebraică și mai cu seamă scrierea ei fuseseră uitate. Limba germană pentru acești scriitori evrei era limba lor maternă.

Pentru un efect maxim s-a ales ca autodafeul să aibă loc noaptea, atunci când flăcările erau vizibile și spectacolul avea un impact mai puternic asupra privitorilor. Dacă aplicarea „soluției finale" în cazul operelor de artă din 1937 a avut loc în curtea cazărmii pompierilor din Koppenik Strasee, loc oarecum mai ferit, arderea cărților s-a făcut chiar în centrul Berlinului, în Piața Operei, azi Bebel Plats. O muzică de fanfară, sunând grotesc în mijlocul nopții de mai, asigura fondul sonor al ritualului de exorcizare a literaturii „străine de spiritul pur german". Tineri studenți naziști făceau oficiul de crainici. Înaintând cu vraful de cărți în brațe, clamau retoric motivul pentru care autorul era condamnat. S-a început bineînțeles cu clasicul comunismului, Marx și cu „trădătorul" Troțki: „contra luptei de clasă și a materialismului", și harști cu „Capitalul" în foc. La auzul veștii că Trokki, pe urma căruia pusese asasini de ani de zile, dar fără succes, era condamnat la Berlin, Stalin trebuie să fi exultat de plăcere. „Împotriva decadenței și decăderii morale" - în foc și cu cărțile lui Heinrich Mann, Ernst Glaser și Erich Kastner. I-a venit rândul și lui Sigmund Freud: „împotriva exagerării dăunătoare a vieții instinctive, pentru noblețea sufletului omenesc" (sic!). Jurnaliștii Georg Bernhard și Theodor Wolf, incomozi prin articolele lor „de factură democrato-iudaică", au plătit și ei obol rugului. Pentru „trădarea literară față de soldatul Marelui Război", bla, bla, bla, romanul „Pe frontul de vest nimic nou", al scriitorului Erich Maria Remarque a fost și el înghițit de iadul de foc. „Contra coruperii limbii germane! Pentru cultivarea acestui patrimoniu prețios", zvârr în flăcări și cu scrierile lui Alfred Kerr. Paradoxul face ca taman în acel moment să fie arse pe rug cărțile autorilor ce cultivaseră adevărata limbă germană. Vânat de cenzura nazistă și urmărit de organele represive pentru luările sale de poziție împotriva nazismului, scrierile lui Carl Ossietzky nu puteau lipsi de pe rug. Arestat ostentativ chiar în noaptea incendierii Reichstagului, el a fost trimis la închisoarea din Spandau unde erau deținuți și alți scriitori, incomozi în viziunea Noii Ordini. „Contra insolenței și aroganței. Din respect pentru nemuritorul spirit german" - care tocmai își dădea duhul pe rug! -, în flăcări cu scrierile lui Ossietzky și Tucholsky. Carl Ossietzky a fost o permanentă spină iritativă pentru naziști. Jurnalist de stânga, redactor și apoi redactor-șef al publicației *Die Weltbuhneel*, a afișat de la bun început, încă din 1926, fără ocolișuri, orientarea lui de stânga și solidaritatea cu comuniștii, fără a fi însă comunist. Stânga lui, a lui Kurt Tucholsky, ca și a altor scriitori și jurnaliști însemna la acea dată opoziția față de național-socialism, față de otrava lui ideologică profund antiumană. Arestat de două ori, Ossietzky a fost desemnat de Comitetul Nobel drept câștigător al Premiului Nobel pentru pace pe anul 1935. Cum autoritățile naziste au refuzat premiul acordat rebelului jurnalist și l-au eliberat doar la presiunile Comitetului Nobel și a Ligii germane pentru drepturile omului; cum oficialitățile Reichului n-aveau nevoie de o propagandă negativă taman în preajma Jocurilor Olimpice din 1936, Ossietzky a fost pus în libertate, iar Comitetul Nobel i-a putut acorda, cu întârziere de un an, Premiul pentru pace pe 1935. Măcinat de boală și de suferințele fizice și psihice îndurate, Ossietzky a murit în 1938. Pe banii ce i se cuveneau pentru premiul Nobel a pus laba regimul nazist.

În frenetica lor ticăloșie, studenții naziști au aruncat în foc și scrierile unor poeți și scriitori mai vechi. Ale lui Heinrich Heine, care vizionar, prevăzuse încă din 1823, ce urma să se întâmple în Germania: *„Acolo unde sunt arse cărți, curând vor fi arși și oameni"*.

După întâlnirea căpeteniilor naziste de la Posen/Poznan din 1942, când s-a luat hotărârea „soluției finale" pentru lichidarea evreilor, țiganilor, polonezilor, rușilor și a altor neamuri considerate inferioare, au intrat în funcție crematoriile de la Auschwitz, Birkenau, Buchenwald, Mauthausen, Bergen-Belsen. Acțiunea de purificare etnică o continua pe cea culturală. În ce-l privea pe Heine, regimul nazist a mai avut încă vreo câteva idei precum interzicerea studierii lui în universități, anularea calității sale de autor a celebrei „Lorelei", considerată pe vremea celui de-Al Treilea Reich un lid de factură populară cu autor necunoscut. Cu ocazia festivalului romantic din 1937 la un concert au fost interpretate trei liduri pe texte de Heine, fără a-i fi pomenit numele. De fapt, dacă se judecă lucrurile corect până la capăt, sub regimul nazist Heine a ieșit învingător: prea celebre, lidurile la baza cărora au stat poemele sale, nu puteau fi eliminate din muzica germană; neavând cum să procedeze, naziștii s-au văzut nevoiți să-i șteargă doar numele. Care, oricum și orice s-ar fi făcut era fixat în memoria poporului german de peste o sută de ani.

În acțiunea criminală de la Berlin, din 10 mai 1933, pentru întărirea efectului de putere și teroare au fost implicate și temute trupe SA/Secțiunea de asalt care îl aduseseră pe Hitler la putere și care, tot din ordinul lui, fuseseră lichidate un an mai târziu, la 30 iunie 1934, când a fost asasinat și conducătorul acestora, Ernst Rohm. Deocamdată ele au agrementat spectacolul cu o defilare și cu o impresionantă retragere cu torțe la miezul nopții. În urma lor, în mijlocul Pieței Operei a rămas să mai fumege o vreme cenușa a ceea ce însemnase adevărata cultură și literatură germană. Totul părea definitiv pierdut. Părea doar, pentru că în același an, 1933, cu ajutorul oamenilor de cultură și al emigrației germane, la Paris a fost refăcută biblioteca cărților arse, *Freiheitsbibliothek/Biblioteca libertății*. Ea a funcționat până în 1940 când, după ocuparea Parisului de către trupele germane, Gestapoul a confiscat-o și a distrus-o.

În martie 1995, la 62 de ani de la dramaticul eveniment, pe locul în care a avut loc rugul cărților a fost inaugurat un ciudat monument... subteran intitulat *„Versunkeae Bibliotek"*/Biblioteca scufundată. Sub o placă de sticlă pot fi văzute rafturile goale ale unei biblioteci. Rafturile au fost făcute din lemn de stejar. Cheia semnificației straniului monument este cuvântul „Buch" care în limba germană înseamnă deopotrivă *stejar* (vezi Buchenwald care înseamnă pădure de stejari), dar și *carte*. Pe de altă parte, *versunken* cu varianta *versinken* are și el dublu sens: înseamnă scufundat, dar și a pune pe gânduri. Oricum am lua-o, rostul monumentului subteran din Bebel Plats este de a trimite gândul și a păstra amintirea tragicului rug al cărților din 10 mai 1933, de a avertiza și pune pe gânduri privitorul cu privire la destinul spiritului uman exprimat prin forma sa cea mai înaltă, cartea. Scrierea ce îl ridică pe om deasupra animalicului și a instinctului.

Cu toată demonstrația de forță împotriva culturii, Goebbels nu rezolvase integral problema, rămăsese în aer chestiunea editurilor care până în acel moment hotărau singure asupra portofoliului titlurilor de cărți ce urmau a fi tipărite. Iar în Germania existau numeroase edituri, mai mari sau mai mici, care își aveau propriul program de tipărituri. Printr-o ordonanță din aprilie 1935 dată de Camera de cultură s-a dat drept de control nu doar asupra bibliotecilor, ci și asupra librăriilor și editurilor. În același timp s-a pus la dispoziția acestora o listă a operelor literare interzise. Cu toate acestea, numeroase cărți ce figurau pe lista neagră au continuat să fie imprimate și să circule pe sub mână spre exasperarea autorităților naziste care, în 1937 au constatat că cel puțin jumătate din cărțile incriminate au scăpat vânătorii organizate împotriva lor. S-a încercat atunci o altă metodă: atacul împotriva criticii literare. În congresul criticii ținut în 1935 a fost atins absurdul: noua critică musai să critice... critica literară anterioară. Ca să pună punct situației, printr-o ordonanță emanată de la ministerul Informației și Propagandei, de la Goebbels personal, s-a luat *decizia suspendării vechii critici literare și artistice*, cu alte cuvinte *a fost suspendată însăși critica*. Când în 1936, lui Thomas Mann i-a fost retras titlul de *doctor honoris causa* al universității din Bonn, scriitorul a replicat, acuzând că scopul național-socialiștilor era „să facă din nemți un popor docil, lipsit de orice simț critic, orb și fanatic". Și parcă pentru a confirma adevărul spuselor lui Thomas Mann, un oarecare Schwarz van Berk, redactor șef al jurnalului nazist Angriff/Atac, recunoștea că presa *nu trebuie să se adreseze inteligenței cititorilor sau să le dea de gândit, ci să-i... seducă.* (apud L. Richard) „Nu este exact (ce se crede, n.n.) cum că poporul ar vrea să știe tot. *Numai intelectualii sunt curioși.* Cât despre popor, el vrea ceva cu totul diferit: vrea să creadă și să fie guvernat", scria van Berk. Prea curioșii intelectuali au continuat să fie vânați până la sfârșitul apocaliptic al celui de-al Treilea Reich. Cazul lui Wolfgang Borchert, autorul „Păpădiei" este emblematic în acest sens. Și câți alți scriitori ca el.

(va urma)

Fragment din volumul în pregătire,
„Arta sub semnul svasticii"

În acțiunea criminală de la Berlin, din 10 mai 1933, pentru întărirea efectului de putere și teroare au fost implicate și temute trupe SA/Secțiunea de asalt care îl aduseseră pe Hitler la putere și care, tot din ordinul lui, fuseseră lichidate un an mai târziu, la 30 iunie 1934, când a fost asasinat și conducătorul acestora, Ernst Rohm.

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, ediţia din luna iunie a Cenaclului „Armonii Carpatine". Evenimentul, coordonat de redactorul-şef al revistei Carpatica, scriitorul-inginer Nicolae Cosmescu a cuprins o lectură publică din cele mai noi creaţii, oferită de membri şi simpatizanţi ai Ligii Scriitorilor Români Filiala Argeş. Marina Pantazi, studentă la Litere în cadrul Universităţii Piteşti a citit poezii, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a susţinut un recital liric în nota-i specială, Nataşa Cârstea, elevă la Cercul de creaţie coordonat de profesoara Simona Marineaţă din cadrul Palatului Copiilor din Piteşti şi-a prezentat versurile măiestrite, iar publicistul Gheorghe Mohor a citit articolul pe care l-a scris în memoria Luceafărului poeziei româneşti. Marius Ionescu şi Denisa Coroja, studenţi la Litere în cadrul Universităţii Piteşti şi-au citit cele mai recente versuri, poetul-inginer Nicolae Branişte a susţinut o nouă salbă de poeme, iar medicul-poet Adrian Mitroi, recent ales preşedintele Ligii Scriitorilor Români, Filiala Argeş a încântat auditoriul cu spumoasele şi surprinzătoarele sale creaţii literare.

Simpozionul despre spiritualitatea budistă, susţinut de călugărul tibetan Geshe Lharampa Dondrup Tsering

„Migraţia, Fenomen Socio-Economic şi Istoric"

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat simpozionul cu tema „O istorie culturală a mâinilor în Occidentul Medieval", în cadrul proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie şi istorii cu Marin Toma". Dezbaterea, susţinută de istoricul Marin Toma, secretar de redacţie al revistei-document Restituiri Piteşti a captivat auditoriul cu abordări interesante. „Trăim într-o civilizaţie a scrisului; scriem chiar mai mult decât este necesar; tindem să dăm o mai mare valoare documentului scris, întrucât cultura scrisului a evoluat mult, şi trăim cu impresia că dominantă este comunicarea verbală. Nu suntem însă atenţi la comunicarea non-verbală, care are simbolismul ei. Gesturile care ne apropie, ne dau apartenenţă la un grup, sunt elemente specifice unor popoare. Gesturile sunt cumva opuse raţiunii, unele persoane care gesticulează prea mult par haotice, dar sunt şi o serie de gesturi pe care le fac doar elitele", a precizat istoricul Marin Toma.

■ Şcoala Gimnazială "Nicolae Simonide", Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş şi Centrul Cultural Piteşti au organizat în Sala Ars Nova, de la Casa Cărţii, Festivalul-concurs, sub genericul "Primii Artişti". Manifestarea, aflată la a şasea ediţie şi coordonată de profesoara-poetă Allora Albulescu a fost susţinută de elevi de la clasele 0 – 5, din cadrul Şcolii "Nicolae Simonide". Copiii au participat la probe la mai multe secţiuni: scenetă, poezie, muzică vocală, muzică instrumentală, dans popular. Festivitatea de premiere va avea loc după începerea noului an şcolar.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia „Eurosenior" a Pensionarilor şi Expropriaţilor din România au organizat în Sala Ars Nova, spectacolul muzical-literar, sub genericul „Primim Sânzienele cu Cântec". Evenimentul, coordonat de preşedintele Florica Bratu a fost susţinut de Ansamblul Folcloric „Doruri Argeşene", din cadrul asociaţiei. Îmbrăcaţi în frumoase costume populare, artiştii au interpretat atât individual cât şi în grup cântece populare, melodii de suflet, romanţe, iar cei care au chemarea scrisului şi-au prezentat creaţiile literare. Manifestarea a stat sub semnul Sânzienelor, sărbătoare tradiţională, marcată pe data de 24 iunie, având conotaţii magice, o sărbătoare a iubirii şi fertilităţii.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Piaţa Primăriei, spectacolul muzical-literar-artistic, sub genericul „Fantezii de Cireşar", susţinut de Trupa de teatru „Robertto". La eveniment şi-au dat concursul copii şi tineri, care urmează cursul de actorie, desfăşurat de artistul Robert Chelmuş, în cadrul instituţiei. Talentaţii artişti, care constituie de altfel şi Trupa de teatru „Robertto" şi-au încântat admiratorii, dar şi publicul de ocazie, cu piese de muzică uşoară, populară, instrumentală şi din repertoriul internaţional, scenete, poezii şi fabule, pe care le-au exersat la orele de curs. Iar coordonatorul lor, inimosul Robert Chelmuş a oferit la rându-i, un recital de muzică uşoară, pe care l-a dedicat iubitorilor genului.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, lansarea noului număr al revistei „Carpatica", publicaţie trimestrială a Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş. Evenimentul editorial, moderat de redactorul-şef al revistei „Carpatica", scriitorul-inginer Nicolae Cosmescu a cuprins o lectură din propriile creaţii, susţinută de membri şi simpatizanţi ai ligii. Jurnalista şi traducătoarea Dorina Mihai Moise a citit câteva poeme, la fel şi profesorul Mihai Moise; eleva Nataşa Cârstea de la Palatul Copiilor din Piteşti, studentele la Litere Denisa Coroja şi Marina Georgiana Pantazi au delectat audienţa cu versurile lor de factură modernă, publicistul Gheorghe Mohor şi-a prezentat un articol de analiză literară, iar studentul Marius Ionescu de la Universitatea Piteşti a citit o poezie şi a interpretat o melodie la chitară. Redactorul-şef al revistei „Carpatica", scriitorul Nicolae Cosmescu a prezentat conţinutul noului număr al publicaţiei, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu a ales să citească un poem semnat de Adrian Mitroi, scriitorul Ion Dincă a citit una dintre spumoasele sale proze, iar noul preşedinte ales al Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş, medicul-poet Adrian Mitroi i-a încântat pe cei prezenţi cu noile sale creaţii literare.

„Fantezii de Cireşar"

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Ars Nova, în intervalul 23 - 25 iunie, un simpozion despre spiritualitatea budistă, susţinut de călugărul tibetan Geshe Lharampa Dondrup Tsering, precum şi prezentarea cărţii cu titlul „Cum să fii propriul tău terapeut" de Robina Courtin. Evenimentul a fost moderat de Alexandra Grigorescu, coordonatorul Grupului de Studiu Budist „Tara Albă" al Fundaţiei pentru Păstrarea Tradiţiei Mahayana. Distinsul invitat le-a vorbit celor prezenţi despre cultura, civlizaţia şi tradiţiile tibetane, cu accent pe credinţa şi practicile budiste şi învăţăturile liderului spiritual al Tibetului, Dalai Lama. „Ne eliberăm de probleme, boli şi alte suferinţe doar prin detaşare iar de mânie, scăpăm prin educaţie şi aprofundarea cunoaşterii de sine", este mesajul distinsului oaspete din fascinantul Tibet, ţinut supranumit Acoperişul Lumii.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia Solidaritatea Umană Nova au organizat masa rotundă cu tema „Migraţia, Fenomen Socio-Economic şi Istoric", prin Grupul de lucru „Iniţiativa Integrare prin Solidaritate". La evenimentul coordonat de preşedintele asociaţiei, col.(r) Niculae Jianu au participat reprezentanţi ai Universităţii Piteşti, Universităţii Constantin Brâncoveanu, Serviciului Imigrări Argeş, Inspectoratului Şcolar Judeţean Argeş, Direcţiei Generale de Asistenţă Socială şi Protecţia Copilului Argeş, Agenţiei Judeţene de Ocupare a Forţei de Muncă Argeş, cetăţeni din Republica Moldova, Federaţia Rusă, Maroc şi Indonezia. „Noi suntem suma tuturor civlizaţiilor care au trecut prin istorie. Nu putem vorbi despre evoluţie istorică în ultimii 5, 6 mii de ani fără a face referire la migraţie, civlizaţiile şi culturile de azi n-ar exista fără fenomenul migraţiei, iar când vorbim de migraţie, vorbim de migraţia populaţiilor şi nu a popoarelor. Prin urmare, trebuie să fim conştienţi de beneficiile migraţiei, prin prisma unor exemple de oameni, care au contribuit de-a lungul timpului, la progresul ţinutului românesc: Antim Ivireanul, Mavrocordaţii, domniile fanariote, care trebuie reconsiderate pentru elevarea culturală, iar, în zilele noastre, Raed Arafat, cel care a creat SMURD-ul în România", au susţinut vorbitorii.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Sala Simpozion, manifestarea sub genericul „Ora de Poezie", susţinută de Clubul „Cafeneaua literară", înfiinţat în urmă cu 13 ani, odată cu apariţia revistei „Cafeneaua literară", publicaţie lunară de literatură, editată de instituţie. Evenimentul a cuprins o lectură din creaţii proprii şi din literatura universală, oferită de directorul revistei „Cafeneaua literară", poetul Virgil Diaconu, poetele Denisa Popescu, Liliana Rus şi profesorul-scriitor Lucian Costache. „Ora de Poezie" s-a dovedit o încântare pentru participanţii însetaţi de versuri de calitate, cu mesaje subtile şi vibraţie specială.

CARMEN ELENA SALUB

actualitate

Rodica Lăzărescu

POPA IONEL

Ioan Popescu, „popa Ionel" cum era cunoscut şi cum a rămas în memoria locuitorilor de pe valea Cârcinovului, s-a născut la 29 septembrie 1896 în satul Cândeşti-Deal, ca fiu al lui Nicolae Stan Popescu şi al Paraschivei, născută Cercel, din comuna Dobreşti.

A rămas, până la mutarea la cele veşnice, preot în Dobreşti, profund implicat însă în viaţa socială şi artistică a colectivităţii: a înfiinţat Căminul Cultural, a cărui impunătoare clădire domină şi astăzi centrul satului, s-a aflat printre cei care au înfiinţat băncile populare „Dorinţa" şi „Înfrăţirea", a condus cooperativele de producţie şi consum „Biruinţa" (1909) şi „Treimea" (1923), a căror fuziune a realizat-o în 1929, a organizat corul „Vraja" (laureat, printre altele, al unui concurs organizat la Arenele Romane în anul 1939) şi fanfara, a iniţiat o şcoală ţărănească în care tehnicieni agricoli predau lecţii sătenilor, a scris versuri pe teme politice, pe unele dintre ele publicându-le, sub semnătura ***Ionel de la Muscel****, în ziarele „Ţărănismul" şi „Aurora". Cele mai multe dintre poeziile sale au rămas însă nepublicate, aşa cum au rămas şi amintirile sale (însemnările referitoare la personalitatea lui Ion Mihalache, cu care se înrudea şi al cărui colaborator apropiat a fost, au apărut în revista „Historia", iar alte câteva texte, în revistele „Pro Saeculum" şi „Vatra veche" prin 2010).*

După ce ultimii ani de viaţă i-a petrecut în întunericul nevederii, s-a mutat la cele cereşti la 27 noiembrie 1987, iar trupul i-a fost înmormântat lângă zidul bisericii din Dobreşti.

A rămas, până la mutarea la cele veşnice, preot în Dobreşti, profund implicat însă în viaţa socială şi artistică a colectivităţii: a înfiinţat Căminul Cultural, a cărui impunătoare clădire domină şi astăzi centrul satului, s-a aflat printre cei care au înfiinţat băncile populare „Dorinţa" şi „Înfrăţirea" ...

***

Prin anii 1976-77, se apucă să întocmească ***Legendele satului Dobreşti****, o culegere de legende în versuri (despre geneza satului, despre unele întâmplări din vechime, altele explicând o serie de toponime locale), pentru a căror scriere valorifică vechi documente, amintirile transmise din generaţie în generaţie, volumul (ce încă îşi aşteaptă editorul) având, după cum susţine autorul lui, „o importantă valoare didactică şi etică".*

Iată, de pildă, legenda ***După documente****, la finele căreia se află un post scriptum ce indică sursa de inspiraţie:*

DUPĂ DOCUMENTE

Cu sute de ani în urmă, năvăleau tătarii-n ţară;
Până când Domnul cu oastea s-alerge, să-i dea afară,
Jefuiau satele ţării de vite şi de bucate
Şi fugeau peste hotare luând robi şi prăzile toate...
Pân' la Priboieni sosise, într-un an, un pâlc, tâlharii,
Când la noi sosise vestea: vin tătarii!... vin tătarii!...
Repede, flăcăul Cârstea, din Dobreşti cel mai voinic,
Căruia nu-i era frică nici de urs, nici de nimic,
Le strigă: adunaţi totul, nici vite să nu rămână
Şi fugi înspre Fureasca, cât mai mult pe loc să-i ţină...
Avea arcul cu săgeţi. Se urcă într-un stejar,
Urmărind lungul şoselei, cu ochi ageri, plini de jar...
Iată, se iveşte-o ceată... El ochi pe cel din cap,
Ce se prăvăli-n ţărână, cum ar cade un copac!...
Ca trăsniţi din cer, tătarii au rămas într-o mirare,
Neştiind moartea de unde îi pândeşte să-i omoare...
„Daţi-vă 'napoi, le strigă unul mai bătrân, din ei,
Căci în stejar se ascunde un ghiaur din cei mişei...
Las' să tragă el săgeţi până când le-o termina;
Ne-om sui la el cu suliţi, l-om da jos şi l-om lua..."
Cârstea încă mai ucise trei cai şi doi călăreţi,
Dar, în curând se opri, că nu mai avea săgeţi.
Se suiră doi la dânsul, cu lungi suliţi l-au împins,
L-au rănit şi, doborându-l, l-au luat cu dânşii prins!...
„Ăsta Hanului să-l ducem; numai el să hotărască,
După ce ne-a ucis oameni, cu ce moarte să plătească!..."
Hanul însă cum îl vede pe acest mândru flăcău,
Hotărî ca omul ăsta să rămână robul său...
Şi-a robit, acolo, Cârstea, patru ani la muncă grea,
Că sta Hanul să se mire pentru vrednica sa...;
Iată însă că şi Hanul a rămas înduioşat,
Când pe fiul său, din valuri, de la moarte l-a salvat:
„– Spune-mi, Cârstea, o dorinţă, că vreau să te răsplătesc..."
„– Libertate vreau, stăpâne". „– Libertate-ţi dăruiesc,
Dar rămâi cu noi, aicea... Te fac căpitan de oşti;
Să nu te mai duci în ţară, cai tăi sunt săraci şi prost"...
„– Săraci sunt, dar sunt cinstiţi şi trăiesc din munca lor;
Nu s-au lăcomit vreodată la ce e-al străinilor;
Nu vreau să jefuiesc p-alţii şi-aşa să mă-mbogăţesc;
Vreau să-mi apăr ţărişoara şi neamul meu românesc.
Dacă voi aveţi puteri, dacă voi sunteţi bogaţi,
Ce cătaţi să jefuiţi munca bieţilor săraci?
Ai mei muncesc greu pământul şi duc viaţa-n sărăcie...
Lasă-mă să duc cu dânşii viaţa care-mi place mie!"
Mâhnit Hanul că oferta ce-i făcuse n-a primit,
Dădu hârtie la mână, şi-un cal i-a mai dăruit...
Astfel, regăseşte Cârstea satul lui iubit, Dobreşti,
Să-şi ia-n primire ocina, drepturile părinteşti.
N-avea-n sat părinţi şi fraţi şi nici rude de aproape;
Pe Buta, măicuţa lui, alţii-au trebuit s-o îngroape...
Avea drept de moştenire în sat, pe deal şi-n câmpii;
Avea păduri, drept în moară, silişte şi-n deal la vii;
Dar nu mai găsi nimic: stăpân, logofătul Stan
Din Poeniţa îi spune că le-a luat pe-un cal de ham...
„Cine-avea drept să le vândă?" – strigă el cu ochi holbaţi
Şi-i spune că le-a vândut Şerb-Armaşul din Bogaţi...
Trebui Cârstea s-alerge lungi drumuri pe la domnie,
Pân' să-i cheme-n judecată, lichidând acea hoţie
A dus să mărturisească doisprezece juratori,
Că e dreptul lui, ohavnic; ceilalţi sunt uzurpători...
Şi a dat poruncă Vodă ca să fie-n veci stăpân
El şi cu urmaşii săi, cât va fi un neam român;
Şi-a pus martori să semneze, din Divan zece boieri;
Un mare Ban al Craiovei, spătari, vornici, vistieri...
Astfel se linişti Cârstea, dup-atâta tevatură,
Rămânându-ne şi nouă o mică învăţătură:
Că şi-ntre tătarii lacomi au fost unii de-omenie,
Cum au fost jefuitori şi-ntr-a noastră Românie...

PS Informaţia în documentul din 15 aprilie 1618 aflat în Arhivele Statului, Mânăstirea Nămăieşti, pentru Cârstea, fiul Butei din Dobreşti, fost rob la tătari.

Vești vesele și triste...

(urmare din p. 32)

fapt, miza tuturor e să vândă fierul vechi, conţinut în megastructurile de la suprafaţă, geambaşilor ţigani, să facă cu ei parte dreaptă, egală fiecare şi să trăiască precum fraţii.... Aşa cum prevede directiva europeană, nu-i aşa? Şcolile lor rurale au gazon sintetic pe terenuri de fotbal, baschet, handball şi volei plus instalaţii de nocturnă. La întâlnirea noastră cu copiii, desfăşurată într-o sală de sport (care avea pe pereţi fotografii foarte mari cu sportivi polonezi faimoşi, foşti elevi ai şcolii) am fost întrebat dacă-mi place Polonia. "Iubesc Polonia dar îl urăsc pe Levandowski! E frumos din partea lui să ne dea cinci goluri în doar două meciuri?" Copiii au râs. Când am fost la Cracovia şi voiam să văd totul mi-am luat un energizant marca "Levandowski" şi o apă cu vitamine "4 more/ The best trainers recomanded". Cine era antrenorul faimos care o recomanda? "Adam Nawalka, antrenorul naţionalei poloneze", cel care are un salariu mai mic decât neamţul Daum şi rezultate măreţe!

Nici aici n-am fost primii. Skuba a fost primul şef de stat ieşit dintr-o cizmărie

Cracovia e un oraş frumos care îşi vinde foarte bine poveştile de odinioară. Cea mai cunoscută e, desigur, cea a balaurului cu şapte capete, devenit simbolul oraşului. Se zice că pe vremea regelui Krak, dispăreau turme întregi de oi de pe malurile Vistulei. Un hoinar a ajuns, într-o bună zi, în preajma unei peşteri. Acolo a văzut, tolănit cu burta la soare, un balaur uriaş cu solzi galben-verzui. Îşi făcea siesta şi scotea, din timp în timp, nişte flăcări pe nări. Flăcăul o rupse la fugă şi dădu de veste regelui Krak care a hotărât, imediat, că-şi va da fata şi jumătate de împărăţie celui care va răpune balaurul. S-au încumetat să meargă la luptă cei mai de seamă cavaleri din regat. (Dar, vai, cu toţii s-au cam făcut de rahat...) În pană de cavaleri, regele a acceptat ca şi un biet cizmar să-şi încerce norocul. Tânărul a cerut un berbec, i-a scos măruntaiele, a pus în locul lor sulf şi smoală şi i-a cusut burta la loc. A pus berbecul, în chip de mic dejun (suedez), la gura peşterii. Balaurul l-a înghiţit pe dată şi i s-a făcut o sete grozavă. A alergat la Vistula şi a sorbit atâta apă că i-a crăpat burta. Krak s-a ţinut de cuvânt. Cizmarul Skuba a primit-o-n dar pe frumoasa Wanda şi jumătatea de împărăţie. Regele Krak s-a mulţumit ca, după moarte, să dea numele oraşului. Bronislaw Chomy a sculptat, în 1972, un balaur de metal, amplasat chiar la intrarea în castelul Wawel. Are şapte capete dar pe unul din ele, capul central, suflă, la câteva minute odată, foc pe nări. Copiii se bucură şi aplaudă minunea. Mai ţineţi minte, români, o întrebare din epoca de aur: "Ce-i mai mică şi mai mică decât puţa de furnică?" Răspunsul exact era: "Flacăra de la aragazul din bucătărie". Ei, bine, balaurul lor a ars gazul cu folos şi pe vremea comuniştilor şi îl arde şi acum. Iar turiştii curg gârlă...

Concluzia? Şi azi situaţia noastră e tristă şi amară/ Dragonul lor scoate flăcări mari pe nară/ Balaurul nostru zace uitat pe-o etajeră/ Nici nu trăieşte şi nici nu prosperă...

Nota redacţiei:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că ***Argeş*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.*

Număr ilustrat cu artă antinazistă.

actualitate

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteţi abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.
Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

Redacţia:
Piteşti,
Casa Cărţii,
Centrul Cultural Piteşti;
http:
www.centrul-cultural-pitesti.ro;
tel./fax: 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEŞ** răspunde moral şi juridic de conţinutul afirmaţiilor sale.
Textele şi fotografiile aduse în redacţie nu se înapoiază.